

K A R Y S

1978

BIRŽELIS-JUNE
Nr. 6

KARYS

1977
Nr. 6 (1543)

Redaktorius
ZIGMAS RAULINAITIS

Administratorius
LEONAS BILERIS

Redaktoriaus pavaduotojas
JONAS RŪTENIS

Atskirus skyrius redaguoja:

S. KAUNELIENĖ
"TREMTIES TRIMITAS"

BALYS BRAZDŽIONIS
"Lietuviai Kariai Laisvajam
Pasaulyje"
BRONIUS BALČIŪNAS
"Karinės žinios"

Leidžia:
L. V. S. RAMOVĖ N. Y. SKYRIUS

TURINYS

Tautinė vėliava išnešama iš kuopos būstinės	viršelis
Z. Raulinaitis — Rytinių galindų žlugimas	221
K. Markus — Lietuviai Juodojo Gvardijoj	229
Artileristas — Antroji Baterija (pabaiga)	241
M. Šimkus — Baltimorės Lietuvių Dainos D-ja (pabaiga)	244
J. Gediminėnas — Netikrovės debesis III	246
TREMTIES TRIMITAS	248
LIETUVIAI KARIAI LAISVAJAME PASAULYJE	257
KARINĖS ŽINIOS	258
KRONIKA	259

ATSTOVAI:

Baltimore — M. ŠIMKUS, Chicago — J. STANKŪNAS, Cleveland — F. EIDIMTAS, Los Angeles — O. ŽADVYDAS,
Australia — V. ŠALKŪNAS

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MA — S. J. Minkus
CHICAGO, IL — "Gifts International",
"Parama", Cicero Delicatessen
DETROIT, MI — V. Čižauskas (Šv.
Antano Parapijos Spaudos Kioskas),
V. Perminas
LAKELAND, FL — J. Kantanavičius
OMAHA, NB — J. Naikelis
WATERBURY, CT — "Spauda"
WOODHAVEN, NY — "Romuva"

PLATINTOJAI

KANADOJE

TORONTO, ONT. — V. A. Aušrotas, P.
Misevičius, Aug. Kuolas

ANGLIJOJE

"Dainora" — 14 Priory Road; Kew, Sur-
rev: TW9 3DF. Tel. 01-940 6377

V. VOKIETIJOJE

Jz. Venys, 6796 Schoenberg-Kuebel-
berg 1, Duererstr. 13

AUSTRALIJOJE

S. Slavickas, 22 Slevin St., No. Geelong,
3215, Vic.
W. Paluk, 1 Brentmall Ave., Blair
Athol, 5084, SA.
S. Pačėsa, 82 John St., Lidcombe, 2141,
NSW.

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams U.S. \$10.00, pusmečiui U.S. \$5.00, atskiro nr. U.S. \$1.50

Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA

KARYS, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world

Published monthly except July and August by "KARYS" — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, USA

Subscription U.S. \$10.00 per year. Single copy U.S. \$1.50 — Second Class Postage Paid at Brooklyn, N.Y. Publication No. 291500

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgaivintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASALIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 6 (1543)

BIRŽELIS - LIEPA - JUNE

1978

RYTINIŲ GALINDŲ ŽLUGIMAS

Z. RAULINAITIS

GROBIMO ŽYGLIAI

Boleslovui I mirus 1025 m., lenkų spaudimas į lietuvių kilčių žemes kiek atslūgo. Tačiau nepaprastai veiklus Rusios valdovas, Vladimiro Didžiojo sūnus, Jaroslavas I (1016-1054), nedavė ramybės vakarų kaimynams. Iš Naugardo jis puolė estus (rusų metraščių čiudus) 1030 m., norėdamas užimti kelius, vedančius į Baltijos uostus. Galimas dalykas, jam ypač rūpėjo, vadinamas "Rusinių kelias", prekybinis kelias iš Rygos įlankos einantis Gaujos upe į Pskovą ir toliau vedantis į Naugardą.

Įsiveržęs į estų žemę, Tartu vietovėje Jaroslavas pastatė Jurjevo pilį. Spėjama, kad tuo žygiu jis užėmė plačią estų sritį Ugandą, esančią į pietus nuo Emma Jögi (Embacho upės), tarp Peipo ežero ir Wirz-Jerwo ežero.

Kaikurios estų sritys tais laikais buvo Danijos duoklininkės, tai gavę danų paramos, jos galėjo sėkmingai priešintis Naugardui, kuris, savo ruožtu, rėmė danų tada priešus norvegus (Norvegų karalius Olavas Storasis, vėliau šventasis, buvo pabėgęs iš Norvegijos, nuo danų karaliaus Kanuto, pas Jaroslavą į Naugardą). Tas paaiškina, kodėl rusinai neilgai tevaldė Jurjevą. Estai sugebėjo atsikratyti jų jungo, nes vėlesnės metraščių žinios vėl kalba apie tolesnius Kijevo ir Naugardo puldinėjimus estų 1054 ir 1061 m.

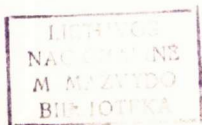
Praėjus aštuoneriems metams nuo estų užpuolimo, iš Jaroslavo smūgio susilaukė jotvingiai. Metraštinis skelbia trumpą žinią: "1038 m. Jaroslavas žygiavo prieš jotvingius", ir tik tiek. Šis lakoniškas įrašas rodytų, kad ir šis Jaroslavo žygis nebuvo vykęs. Tą patvirtina 1479 m. Metraščių Sąvadas, kuriame apie tą žygį sakoma: "Žygiavo didysis kunigaikštis Jaroslavas į jotvingių žemę ir negalėjo jos paimti" (PSRL XXV t., 376 p.). Kitame metraštyje patikslinamas

to žygio metas: "...žiemą žygiavo prieš Jotvingius..." (V t., 127 p.).

Skaitant Tatiščevo, parašiusio pirmąją Rusijos istoriją ir naudojusio dabar jau kai kuriuos žuvusius šaltinius, platesnį pranešimą, atrodo, jog 1038 m. žygis į Jotvą Jaroslavui tikrai nepasisekė. Jis buvo sulaukęs jotvingių pilių, nors kurią tai sritį ir apiplėšė. Tatiščevo platesnis pranešimas skamba taip:

"Jaroslavas žygiavo prieš jotvingius ir juos nugalėjo, bet jų pilių paimti nepajėgė, nes nenorėjo prie jų sienų kautis ir prarasti savo žmonių, tačiau kaimuose galvijų ir turto daug prisiplėšė ir sugrįžo". Čia turime reikalą su tipingu grobimo ir naikinimo žygiu, vengiant kautynių.

Daukantas mano, kad jotvingius tada parėmė lietuviai, todėl Jaroslavas jų ir nepajėgė užkariuoti. Nežinome kuri Jotvos sritis buvo užpulta. Galime tik spėti, kad puolimas buvo nukreiptas iš Kijevo į užpripetinę Jotvą, jei tai buvo Jaroslavo pastangos išlaikyti atvirą kelią į Baltiją upėmis Dniepru ir Dauguva. Tokią nuomonę paremtų sekantis Jaroslavo smūgis, šį kartą tekęs Lietuvai: "1040 m. Jaroslavas žygiavo prieš Lietuvą" (PVL I, 108 p.). Ir ši žinutė trumpa ir maža ką pasakanti. Prie jos Tatiščevas prideda: "...kurią nugalėjęs uždėjo duoklę ir sugrįžo". Šio puolimo metu (tai irgi grobimo ir naikinimo žygis), greičiausiai nukentėjo pietrytinės Lietuvos sritys, Nemuno aukštupyje galimai turėję tarpinį sąlytį su Rusia, arba — patys ryčiausi Lietuvos pakraščiai, Neries aukštupyje. Tai pirmas rusų metraščių įrašas apie Lietuvą ir čia slavų istoriniai šaltiniai pirmą kartą mini Lietuvos vardą, nors Lietuva jau buvo Rusiai žinoma Vladimiro Didžiojo laikais ir gal dar prieš tai, ką liudija bylinos ir rusų tautosaka. Tačiau, iki 1040 m. datos Lietuva, atrodo, nebu-

vo paliesta tiesioginių Kijevo Rusios puolimų.

Mūsų Daukantas nemano, kad tuo 1040 m. žygiu Jaroslavas nugalėjo ar užkariavo Lietuvą: "Regisi darin Jaroslavas metuose 1040 pradėjo su Lietuviais kariauti, kurių vienok nenuveikė; kaipogis noris Gudų raszytojai sako Jaroslavą tuomet su Lietuviais kariavus, bet nei vienas neminavoja su kokia laime jis tą karę nubengė". To pirmojo rusų metraščiuose minimo karo žygio į Lietuvą priežastis S. Daukantas aiškina kaip Jaroslavo atsilyginimą lietuviams už jotvingių rėmimą. Tai buvę nesėkmingo 1038 m. žygio prieš jotvingius pasekmės.

Pakartotiną puolimą Lietuva išgyveno ir 1044 m.: "6552 (1044 m.)... Tą pat metų Jaroslavas žygiavo į Lietuvą; o pavasarį įkūrė ir pastatė Naugardą". (Nikanovskaja kompiliacija, PSRL IX, 83 p.). Tatiščevas tą žinią irgi papildo: "Tą pat metų (1044 m.) Jaroslavas žygiavo prieš Lietuvą ir sugrįžo su didele pergale, (atseit, didelį grobį nešinas - Z.R.), o pavasarį įkūrė Naugardą (*Novgorod*) ir tą pat metų jį užbaigė".

Kai kurie istorikai teigia, jog čia yra Lietuvos Naugarduko įkūrimo data. Tačiau, pats Tatiščevas teisingiau mano, kad Jaroslavas tais metais įkūrė Šiaurinį Naugardą: "...no pače mnitsia o Severskom".

Šie rusinų puolimai jotvingių, lietuvių, o taip pat ir mozūrų, atlikti vos šešerių metų bėgyje, be abejo, buvo suplanuoti iš anksto. Tas aiškėja iš to, kad dar prieš 1039 m. Jaroslavas sudarė sąjungą su Lenkijos Kazimieru I, kuriam tada rūpėjo nuslopinti mozūrų laisvės judėjimą. Padėdamas Kazimierui I, 1041 m. Jaroslavas įvykdė karo žygį laivais į Mozūrus, plaukdamas pavandeniu Bugo upe. Mozūruose jis daug kariavo, pagal Tatiščevą, griovė pilis ir paėmė daug belaisvių. Strijkovskis, rašydamas, greičiausiai, apie tą patį žygį, tik atkeldamas jį į 1034 m., aiškina, kad rusinų kariuomenės dalis vyko laivais, o dalis raita pagal Bugą.

Sąjunga su lenkais atpalaidavo rusinus nuo lenkų fronto ir jie galėjo visą savo karinę galią nukreipti į šiaurės vakarų kaimynus, lietuvius, kartu apmalšinti vidaus neramumus, keliamus nepaklusnių vietinių kniazių, o taip pat atsispirti ir nuo pietų klajoklių puolimų.

Ryšų su Lenkija sustiprinimui, 1043 m. Jaroslavas išleido savo jaunesnę seserį Mariją už lenkų karaliaus Kazimiero. Ta proga iš lenkų jis atgavo 800 belaisvių dar Boleslovo I karuose paimtų ir atsiėmė Červenės srities miestus. Už tą viską jis pažadėjo Kazimierui padėti kovoti prieš čekus, mozūrus ir *prūsus* (Tatiščevas).

Tą savo pažadą Jaroslavas turėjo progos išpildyti, kai 1045 m. Kazimieras paprašė jo pagalbos prieš vėl sukilusius mozūrus, Maslavo vedamus. Tatiščevas rašo, kad Jaroslavas smarkiam mūšyje mozūrus nugalėjo ir užmušė jų kunigaikštį Maslavą, gi jų žemę nukariavo Kazimierui I. Kiti kronikininkai teigia, kad Maslavą pakorė jo sukilimo sąjungininkai prūsai.

Jaroslavo žygiai į lietuvių, jotvingių ir mozūrų žemes rodytų, kad Rusios valdovams labai rūpėjo į savo rankas paimti prekybos kelius einančius Dniepru, Pripete ir Bugu, Nemunu ir Dauguva, vedančius į Baltijos jūrą. Viešpatavę Pripetės baseine jotvingiai buvo pajėgūs nutraukti susisiekimą keliais, vedančiais į sritis apie Bugą ir Dniestrą, todėl Rusios kunigaikščiai ir stengėsi, pirmoj eilėj, sulaužyti jų galią.

Kaikurie rusų metraščiai turi trumpus įrašus, jog Jaroslavo valdoma pabaigoje, apie 1050 m., Rusiai buvę pavaldūs ir mokėję duoklę jamai, estai, lybiai, latviai, lietuviai, žiemgaliai, kuršiai, ir žemaičiai. Tačiau, įrašų lakoniškumas, smulkesnio aprašymo stoka, kalba, kad tai tik šabloniški posakiai, neturintys rimtesnio pagrindo. Tie įrašai yra tik liudininkai vykusių nuolatinių grobimo ir naikinimo žygių. Jeigu visi tie Baltijos kraštai būtų buvę taip lengvai užkariauti, nebūtų vykdomų pakartotinių rusinų karinių žygių į juos, o metraščiuose netruktų platesnių aprašymų apie pačius žygius, netruktų ir pasigyrimo. Būdinga dar ir tas, kad metraščiai nieko nemini apie baltų žygius į Rusiją, o tokių žygių, be abejo, irgi būta.

Jei ir būta tada didelių pastangų pavergti Pabaltijį, tai jos sudužo į šio plataus krašto žmonių kietą pasipriešinimą. Tuo metu Lietuvoje jau buvo susikūrusi stipri valstybė, apie kurią žinome iš Lietuvos metraščių, padavimų ir išlikusių didingų piliakalnių. Tačiau vienas kitas slavų pralaimėtas žygis vis tik pakliuvo į metraščius ir kronikas, kas padeda susigaudyti tikrovėje.

Pavyzdžiui, yra žinoma, kad Jaroslavo sūnus Vladimiras, tėvo pasodintas valdyti Naugardą, 1042 m. puolė estų giminaičius jamus, gyvenusius srityje prie Narvos. Jis juos nugalėjo ir paėmė didelį grobį. Tačiau jo žygis žlugo dėl kilusio jo kariuomenėje arklių maro. Netekęs viso grobio ir praradęs beveik visą savo kariuomenę, Vladimiras grįžo į Naugardą (Tatiščevas). Kitame žygyje prieš užvalkio šiaurinius jamus, 1078 m., buvo nugalėtas ir žuvo kitas Naugardo valdovas, Glebas Sviatoslavičius. Būta ir daugiau panašių pralaimėjimų.

Nežiūrint to, rusų istorikai dažnai dėsto, jei 1113 m. rašytuose metraščiuose yra kalbama apie Pabaltijo kraštų duoklę tada mokėtą Rusiai, kai Rusia buvo suskilusi ir paskendus tarpusavio kovose, tai juo labiau Jaroslavo I laikų Rusia, tada apjungta ir galinga, turėjo būti apdėjusi savo kaimynus duokle. Žinoma, tai tik nuomonė, kuriai paremti trūksta istorinių faktų.

Jaroslavui I mirus 1054 m., Rusioje baigėsi, iki tol stipri, net lemianti vikingų įtaka. Po jo mirties slaviškasis elementas pradėjo nustelbti skandinaviškąjį (Kendrik). Jaroslavo laikotarpio Rusia buvo pasiekusi savo galios viršūnės.

Tėvo politiką veržtis į Baltijos tautų žemes toliau tęsė Jaroslavo sūnus Iziaslavas, paveldėjęs Kijevo sostą 1054 m. Metraštyje įrašas kalba, kad 1054 ar 1055 m.: "Atvyko Iziaslavas į Naugarduką ir pasodino (valdyti) Ostromirą. Ir išvyko Ostromiras su naugardiečiais į Čiudę (Estiją) ir kovėsi su čiudais ir daug naugardiečių krito kartu su juo. Po to, Iziaslavas nužygiavo į Čiudę ir paėmė *Kediniv* pilį".

Taigi, Ostromiro (ar Stromilo), Iziaslavo posadniko-vietininko Naugarde, žygis į Estus baigėsi katastrofa. Pačiam didžiajam kunigaikščiui, jau su didesnėmis jėgomis, reikėjo antrą kartą pulsti estus. Visų tų kovų rezultatas — paimta viena estų pilis *Kediniv*, manoma, tai estų pilis *Odenpā* (ar *Ottepā*) — Lokio Galva. Šitos pilies vardas yra minimas ir kituose, vėlesniuose kariniuose žygiuose.

Latvių ir lietuvių sričių rytinėje dalyje gyvenę sėliai neatlaikė Iziaslavo spaudimo ir 1061 m. pavasarį (1060 m., pagal Tatiščevą) buvo apdėti sunkia duokle: "6568 m. žygiavo Iziaslavas Jaroslavičius į *Ssolį* ir liepė sumokėti 2000 grivenų duoklę; jie pažadėjo, bet išvijo duoklės rinkėjus. Pavasarį atėję kovėsi prie Jurjevo ir pilį... sudegino... ir nužygiavo kariaudami iki Pskovo. Prieš juos kovoti išėjo pskoviečiai ir naugardiečiai ir krito rusinų 1000, o sėlių (*Ssol*) — be skaičiaus (Psk. I L. 6568 m. ir Sof. I, L. 6568 m. — *na sosoli*).

Yra manoma, kad šiose kovose su sėliais atsispindi rusinų tarpusavio kovos. Mat tuo metu Polocko kunigaikštis Vseslavas kovojo, kaip paprastai, prieš Naugardą ir Pskovą. Sėliai, būk tai, rėmė Vseslavą ir todėl dalyvavo ir jo žygyje prieš Pskovą.

Vseslavas vėl puolė Pskovą 1065 m., o 1066 m. pabaigoje užpuolė ir net sudegino Naugardą, kurį tada valdė Iziaslavo brolis Mstislavas. Yra manoma, kad tuose žygiuose Vseslavą irgi rėmė pabaltiečiai.

Rusios knazių tarpusavio kovoms tebevykstant, Vseslavas buvo išvytas iš Polocko. Tačiau, 1070-71 m. jis ir vėl atsikovojo Polocką su estų, lybių, latvių, žiemgalių ir spėjama, su lietuvių pagalba. Tų kovų metu rusinai įsitvirtino rytinėse baltų srityse, įkurdami Minsko pilį, skirtą ginti Polocko kunigaikštijos pietryčių sritį. Archeologijos radiniais remiantis, spėjama, kad Minsko pilis buvo pastatyta 1063-67 m. bėgyje, t.y., per ketverius metus. Jų smelkimas į lietuvių gyvenamus plotus tebevyko. Tą paryškina ir Lietuvos Metraščio pasakojimas apie Kauno sūnų, Kerniaus ir Gimbuto, pastangas atsiimti iš slavų Breslaują ir kitus rytinius lietuvių kraštus.

"PLĖŠIKAS" LAKŠTINGALA

Vienas Iziaslavo karinis žygis palietė rytinius galindus. Ta aisčių — baltų atplaiša, kada tai didelės kulties liekana, buvo išsilaikiusi, lyg kokia sala slavų potvynyje ir laikėsi Ugros ir Protvos upių baseino plote, netoli Maskvos. Iziaslavas puolė galindus (*Holjadi*) 1058 metais ir, pagal metraščių, "nugalėjo".

Kaikurie rusų istorikai, jų tarpe ir V. Pašuto, teigia, kad Iziaslavas tuo žygiu puolė Prūsų galindus. Tačiau tuos vakarinius prūsų galindus pasiekti Iziaslavas būtų galėjęs tik prasiveržęs pro jotvingių ir mozūrų žemes, skyrusias Galindą nuo lenkų ir Rusios. Šiuo atveju metraštinio nieko nemini apie kokias kovas su jotvingiais, ar ypač su mozūrais. Be to, prūsieniai galindai tais laikais jau buvo beveik išnaikinti, o jų likučiai susimaišę tai su mozūrais, tai su kitais prūsais, bei sūduviais. Vargu ar Iziaslavui buvo koks reikalas vykdyti karinį žygį į tą sunaikintą kraštą.

Tačiau, kaip tik tuo metu Iziaslavas "tvarkė" Smolensko reikalus ir tą žygį prieš galindus galima kaip tik rišti su Smolensko mašininimu, bet ne su kokiu nauju ir dideliu karu su prūsais, jotvingiais ir mozūrais; tam Iziaslavas buvo perdaug užimtas ne tik vidaus reikalais, bet ir nuolatinėmis kovomis su nauju priešu polovcais (kumanais), kurie XI a. antroje pusėje pradėjo smarkiai puldinėti Rusiją iš pietų. O, be to, pats būdamas silpnas Rusios valdovas (žiūr. L.E.) jis turėjo dėti daug pastangų, kad išsilaikytų Kijevo soste.

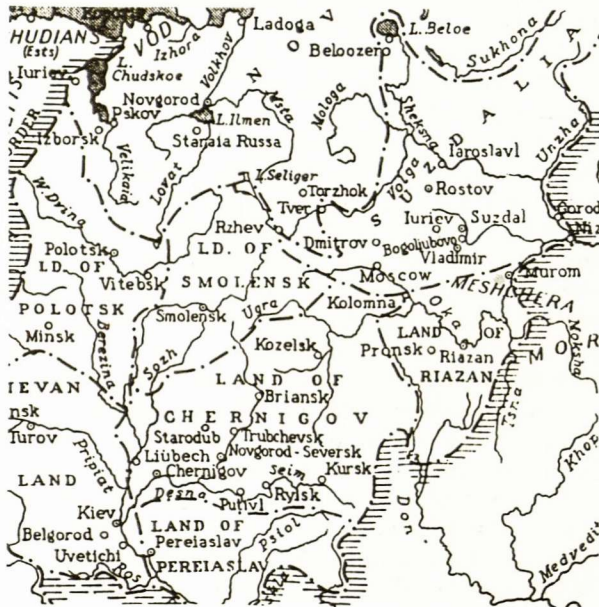
Tas Iziaslavo 1058 m. galindų puolimas yra išlikęs pirmuoju apie juos įrašu metraščiuose. Kovos su jais, be abejo, prasidėjo daug anksčiau, tada kai slavai, ypač krivičių ir viatičių kiltys, užplūdo dabartines Smolensko, Kalūgos, Briansko ir kitas aplinkines sritis, kur buvo galindų gyventa. Tas slavų antplūdis prasidėjo VII

a. ir tada jau kilo pirmosios galindų kovos su slavais.

Rusų tyrinėtojas Tretiakovas rašo, kad tarp 700-tųjų m. ir 1000-tųjų metų, tame laikotarpyje, Smolensko srityje, prie Dniepro ir Sožės aukštupių gyveno baltai. Tik baigiantis X a. baltai gerokai suslavėjo. Tretiakovas taip dėsto: „Galima manyti, kad metraščiuose minimi rytų slavų junginiai gyvenę apie Dniepro aukštupį — dregovičiai, severėnai, viatičiai, radimičiai — I tūkstantmečio m.e. pabaigoje savo sudėtyje turėjo žymias asimiliuojamų baltų bendruomenes...“ I tūkstantmečio m.e. gale gyventojų pasikeitimas vyko šiauriau-vakariau nuo Dniepro aukštupio sričių, kur iki tada buvo išlikę ištisos rytinių baltų bendruomenės. Archeologiniai tyrinėjimai parodė, kad jų gyvenvietės daugelyje vietų tuo metu žlugo nuo gaisrų. Pagal tuos pačius archeologinius davinis juos pradėjo pulti metraščiuose žinomi krivičiai, kurie ten pasirodė VII a. antroje pusėje. X a. bėgyje baltai ten buvo jau gerokai išnaikinti ir asimiliuoti. Tačiau galindų gyvenamų sričių, lyg kokių didelių salų, dar vis liko, nes kovos su jais dar yra minimosėjusios iki XII a. galo ir gal dar kiek vėliau.

Apie galindų priešinimasi slavams istoriniai šaltiniai maža ką tepasako. Tačiau kaikuriuos pėdsakus tų kovų išlaikė rusų bylinos, padavimai ir pasakos.

Žemai, kairėje Kijevas. Vidury, deš. Muromas

Bylinose, sukurtose apie centrinę rusų epo didvyrį Ilją Muromietį ir jo žygius, yra tokių pėdsakų apie rytinių galindų kovą už išlikimą savitais, skirtingais nuo slavų žmonėmis, jų kovą už savo žemę.

Vienas pirmųjų ir vienas iš žymiausių Iljos Muromiečio žygių yra nugalėjimas ir nužudymas „plėšiko“ Lakštingalos. Ta bylinos dalis yra seniausia, siekianti X a., Vladimiro Didžiojo laikus, nors, manoma, sukurta kokį šimtmetį vėliau.

Krašte, kur įsikūrė viatičiai, dalinai išstumdami, pasivergdami, išžudydami ir asimiliuodami vietinius gyventojus — baltus, šimtus kilometrų tęsėsi nepereinami miškai, išsidriekę tarp š.r. Rusios ir Padnieprio. Miškai gaubė didelę dalį Vladimiro srities ir beveik visą Suzdaliao sritį su miestais Muromu, Riazane, Tvere ir kt. Suzdaliao šalį Kijeve vadindavo „zalesem“ — miškynu. Tik XII a. viduryje per tuos miškus buvo praveistas kelias, kuris vadinosi kelias „per viatičius“. Jis ėjo iš Okos baseino srities link Dniepro. Iki tas kelias buvo praveistas, keliautojams reikėdavo apeiti tą miškingą kraštą, keliaujant į Volgos aukštupį ir iš ten link Dniepro, o juo — į Kijevaž.

Tačiau ir po to, kai tas tiesesnis ir trumpesnis kelias buvo praveistas, daugelis dar vis geriau vykdavo senuoju aplinkiniu keliu. Tiesusis kelias į pietus buvo nesaugus, ant jo būk tai apiplėšdavo ir užmušdavo. Tačiau kaip tik tą pavojingą kelią per miškų tankmes ir pelkes pasirinko bylinos didvyris Ilja Muromietis savo kelionėje iš šiaurės, iš Muromo, į pietus, į Kijevaž. Iš čia spėjamas ir bylinos susikūrimo laikotarpis, tai būtų XI a. ir XII a. antroji pusė, kai kelias jau buvo praveistas.

Didvyris Muromietis jojo į Kijevaž, į Rusios sostinę, norėdamas tarnauti Rusios didžiajam kunigaikščiui Vladimirui. Pakeliui jis prijojo kokį tai miestą — pilį apgultą priešų — pagonių, vienuose bylinos variantuose sakoma — apgultą totorių, kituose — lietuvių. Miesto vardas įvairiuose bylinos variantuose vis kitoks, tai Bežegovas, tai Beketovas, Turgovas, ar Kidoša ir dar kitoks. Manoma, tai buvęs Sebežas, arba Černigovas:

Atvyko jis į Beketovo miestą,
Ir užpuolė prakeikta pagoniška Lietuva (Litwa),
Įveikė ten pagonys totoriai
Tuos muzikus beketoviškius. (Propp)

Arba:

Prie Černigovo stovi jėgų gausybė;
Prie Černigovo stovi trys caraičiai,

Su kiekvienu jų kariuomenės keturiasdešimt
tūkstančių.
(Astachova, I. Muromec)

Arba:

Nad Kidošom — gradom . . .
Podstupila sila poganaja.

Vienoje rusų pasakoje minimas Iljos nuo lietuvių išvaduotas *Kinesma* miestas (Astachova, Nar. Skazki).

Manoma, kad priešai apgulę rusinų miestą nebuvo totoriai, nes ta „*sila*“ negrąsina nei Kijevui, nei Vladimiro miestui, iš viso negrąsina Rusiai. Kijevas net nežino kas ten darosi. Tačiau, jei ten būtų buvę stepių klajokliai (tik daug vėliau žinomi totorių vardu), tai Kijeve ir visoje Rusijoje būtų kilęs didelis sujudimas. Tai nebuvo ir Rusijos miestų tarpusavio kivirčiai, ar vietinis karas, nes tokių įvykių bylinos neapdainavo iš viso. (Propp).

Taigi, kas galėjo būti ta pagoniškoji „jėga“, kuri kartais vadinama *Litwa*? Tai galėjo būti tik vietiniai, srities ar žemės, gyventojai — baltai, sukilę prieš savo pavergėją, slavų pilį — miestą.

V. P. Anikinas, tyrinėjęs Iljos Muromiečio byliną, apie tos srities gyventojus padarė tokią išvadą: „Briansko miškų nerusiškos kilmės gyventojai galėjo būti tik galindai. Šita neslaviška, kaip manoma, lietuviška gentis, gyvena prie Ugros ir Protvos upių, viatičių žemėje, kaip tik tose vietose, kuriomis Ilja keliavo į Kijevą. Reikia manyti, kad prieš XI-XII a. galindų apgyventi plotai buvo platesni“. Kadangi Ilja Muromietis keliavo į Kijevą tiesiu keliu, t.y., į pietus, tai jis ir keliavo kaip tik per galindų kraštą, tai ir sukilėliai, apgulę slavų pilį, galėjo būti tik vietiniai gyventojai — galindai.

Žinoma, bylinos didvyris pats vienas sumušė skaitlingus priešus ir išlaisvina apgultą pilį ir jos gyventojus, kurie buvo jau sulindę į cerkvę ir meldėsi šventųjų pagalbos.

Klausdamas išvaduotų ir dėkingų pilėnų kelio į Kijevą, Ilja gavo tokį atsakymą: „Tiesus kelias užkerėtas, užburtas kelelis, užmūrytas“. Kelias esąs apaugęs miškais ir užverstas medžiais, nes jau senai, daugiau kaip trisdešimt metų, juo niekas nebekeliauja:

Pačioje pelkynėje, juodojoje, ties palinkusiais beržais,
Prie upelio Serbentinio, Brinsko giriose,
Plėšikas Lakštingala sėdi ažuoluose ir
Nepraleidžia jis nei raito, nei pėsčio.
Tiesus kelias į Kijevą yra apie 500 verstų, o
Aplinkinis — visas tūkstantis. (Anikin)

Kalūgos šalyje, pagal *Brini* upę tęsėsi tan-

kūs ir nepereinami miškai. Per tuos miškus irėjo tas kelias „per viatičius“, kelias jungęs Rusijos šiaurės rytus su pietinėmis sritimis.

Tik su vargu Ilja veržėsi per pelkes ir miškus, statėsi tiltus, klojo rąstus virš klampių liūnų, tiesė sau ir savo žirgui kelią. Išgirdęs žygio triukšmą, miške gyvenantis Lakštingala nuskrido pasitikti Ilją:

Nutūpė Lakštingala ant seno, girgždančio ažuolo ir lakštingališkai sučiulbėjo, žvėriškai sukaukė taip, kad žalioji žolė susiraizgė, žydrieji žiedeliai nubiro, tamsusis miškas palinko iki žemės, suklupo bogatyrio žirgas. Užpyko Ilja. (Anikin)

Įtempė lanką Ilja ir šovė į Lakštingalą, pa-
taikydamas jam į akį. Lakštingala iškrito iš ažuolo. Ilja pagriebė jį už gelsvų garbanų, pririšo jį prie balno kilpos (kituose variantuose — prie žirgo uodegos, ar dar kitaip) ir nukeliavo.

Plėšikas Lakštingala bylinoje pavaizduotas būtybe gyvenančia miškuose su visu savo lizdu, t.y., savo gentimi: sūnumis, dukromis ir vaikais. Jis kartais paukštis, tačiau kalba žmogaus kalba. Visa jo gentis dažniausiai vaizduojama žmonėmis. Visi jo klauso besąlyginiai. Jo įsakymu žentai numeta medžioklinius strypus į šalį, kuriuos buvo nutvėrę norėdami pulti bogatyrų, kad išvaduotų Lakštingalą.

Siužetas apie plėšiką Lakštingalą užtinkams ir rusų, ir kaimyninių tautų pasakose, kur Lakštingala vaizduojamas paukščiu, paprastu plėšiku, ar jų gaujos vadu. Variante iš Gorkio srities Lakštingala vaizduojamas pats galingu didvyriu — bogatyrui, sėdinčiu ant žirgo ir nieko nepraleidžiančiu vykti į Kijevą. Yra gudų ir estų pasakų, kur Lakštingala pavaizduotas didžiuliu žalčiu, sėdinčiu ažuoluose. (Astachova, Nar. Skazki).

Bylinose Lakštingala yra vadinamas plėšiku. Tačiau šis jo pravardžiavimas neimtinai paraidžiui, o tik plačiąja, bendra prasme: „Plėšikas Lakštingala niekada nieko nėra apiplėšęs“ (Propp).

Kliūtis, kuri laukia Iljos ant kelio Lakštingalos valdomo, bylinoje vadinama „*zastav*“. „Šio žodžio reikšmė yra labai aiški ir tiksli: tai pasienio sargybos postas, sulaukantis sienos pažeidėjus“. Taip aiškina bylinų tyrinėtojas V. J. Propp. Ta užtvara, pasienio sargyba, esanti už Serbentinio (Smorodinos) upelio, už sienos, saugojo svetimą teritoriją, nerusišką.

Tokia „*zastava*“ yra minima ir kitur bylinose, kur ji saugo, pav., pačią Rusiją:

Ai na slavnoi moskovskei na zastavi
Stojalo dvenacat' bogatirei ich sviatorusskii . . .

(Astachova, I. Muromec)

Plėšikas Lakštingala — stiprus karžygis
(iš rusų liaudies meno)

Net ir pats Ilja Muromietis, atvykęs į Kijevą, vadovavo tokiai “zastavai” susidėjusiai iš bogatyrų ir saugojusiai patį Kijevą. Rusų liaudies pasakose Lakštingalos valdoma sritis kartais nurodoma esanti svetimoje valstybėje. Taip vienoje pasakoje yra sakoma: “Besišnekant, Bova — karaliūnas pradėjo pasakoti, kad yra karalija (*carstvo*), per kurią nė vienas bogatyrus negali pereiti, net lakštingala negali perskristi. Ten sėdi plėšikas Lakštingala ir pro jį niekas negali praskristi, ar praeiti... ir jie išvyko į tą kitą valstybę (*gosudarstva*) ieškodami to plėšiko Lakštingalos...” Suradęs ir užmušęs plėšiką, Ilja užėmė jo dvarą ir ten 15 metų “valdė tą karaliją”. (Astachova, I. Muromec).

Yra ir daugiau pasakų, ne tik pačių rusų, bet ir jų kaimyninių tautų tarpe, kur pasakojama, kad Ilja susidūrė su Lakštingala “v *innoe carstvo*”. Pavyzdžiui, pasakoje iš Samaros srities susitikimas ir Lakštingalos nugalėjimas įvyksta v *kakom-to nerusskom korolevstve*. Vienoje gudų pasakoje, kur Lakštingala vadinamas Sakalu, pergalė minima taip: kai žirgas klausia Ilją: “Kur josime?” Tai tas atsako: “A *paedzem beli svet ačisčac, niagidnaga Sokola pabivac*”! (Astachova, Narodn. Skazki).

Kad Lakštingala buvo ne paprastas plėšikas, bet valdė apylinkę ar kurią tai sritį, galima spėti iš jo “lizdo” pavadinimo ir aprašymo. Jo

gyvenama vieta lizdu vadinama rečiau, dažniau — *dom, dvor, širokii dvor, dvorišče, visok terem, palati, podvore* ir pagaliau — *zastava*. Karelių pasakoje jo namai statyti iš baltų akmenų ir turi vartus. Ukrainiečių pasakoje Lakštingala gyvena dvare, kurio dvylika durų išlaužęs, Ilja patenka vidun. Viename bylinos variante taip poetiškai aprašomas Lakštingalos dvaras:

Lakštingalos dvaras buvo net septynių varstų.
O apie dvarą — geležinė tvora,
Ir ant kiekvieno statinio po aguongalvę...

(Astachova, I. Muromec)

Neveltui tad Lakštingala yra kartais vaizduojamas galingas ir didžiulis bogatyrus (“baisaus storumo”), raitas ant žirgo ir kovojantis kalaviju. Tačiau, bendrai, vienintelis jo ginklas yra lakštingalos čiulbėjimas, ar švilpimas, žalčio šnypstimas ir girios žvėries maurojimas, nuo kurio viskas kas gyvas krinta žemėn, dreba kalnai, žemė, maišosi vanduo su smėliu. Tačiau nuo šio ginklo Iljai tik plaukai susivėlė ir jo žirgas suklupo (Propp).

Daugumoje bylinos variantų Lakštingala pašaukiamas strėle į dešinę akį ir suimtas gabenamas pas kunigaikštį Vladimirą į Kijevą. Yra tačiau pasakų, kur Lakštingala, davęs priesaiką, kad daugiau žalos nebedarys, paleidžiamas, arba pasodinamas į kalėjimą ir tik po daugelio metų išleidžiamas, kai pasižada padėti apginti Kijevą nuo užpuolusių totorių.

Kaikuriose pasakose, nugalėjęs Lakštingalą, Ilja išvaduoja jo laikytus belaisvius — kalinius ir t.t.

Visa kas aukščiau yra pasakyta apie plėšiką Lakštingalą, rodytų, jog jis joks plėšikas, yra buvęs kitos, ne rusinų kilmės ir gyvenęs ne rusinų gyvenamoje srityje. Šį dalyką dar labiau iškelia tos bylinos vietos, kur aprašoma Lakštingalos šeima.

Nugalėjęs Lakštingalą Ilja susiduria su jo “šeima”. Visuose bylinos variantuose yra pabrėžiama, jog šeimos būta didelės: 9 sūnūs ir 9 dukros, kaikur minimi žentai. O viename variante sakoma:

“Nedaug jis teturėjo sūnų — tik 27” (Astachova, Ilja Muromec).

Į Lakštingalos “lizdą” — dvarą atjojantį Ilją, kuris prie savo balno prisirišęs tempė kokį tai žmogų, pastebėjo vyriausioji Lakštingalos duktė vardu *Neveja* ir antroji duktė *Nevila*, tačiau savo tėvo jos neatpažino, tik trečioji dukra *Peľka*, pagaliau, atpažįsta, kad Ilja atsitempia sukaustytą jų tėvą Lakštingalą. Ji šaukia visus žentus griebti medžioklinius strypus ir pulti Ilją, išva-

duoti tėvą. Tačiau, pats Lakštingala sustabdo savo šeimą, įsakydamas neliesti bogatyrio, jį priimti, pavaišinti ir net apdovanoti.

Žentai, uošvio suvaldyti, sustoja, tačiau dukros lieka jam ištikimesnės. Neveja mėgina užmušti Ilją prajojantį dvaro vartus, nuleisdama ant jo sunkų geležinį balkį, tačiau Ilją laiku apsižiūri ir išvengdamas pavojaus, užmuša Neveją (P.N. Rybnikov). Atrodo, kad dukrų pastangos vis tik sutrukdė Iljai sunaikinti Lakštingalos "lizdą", kurį jis tik apžiūrėjo.

Peržvelgęs visą Lakštingalos gentį, Ilją klausia jo: "Kas tavo per vaikai, visi vienodo veido?" Lakštingala jam atsako:

Sūnų kai tik išauginu — tai už jo dukrą ištekinu;
Kai tik dukrą išauginu — išleidžiu už sūnaus,
Kad Lakštingalų gentis neišnyktų. (Anikin)

Iljai toks "nekrikščioniškas" gyvenimo būdas, aišku, atrodė laukinis, nes jis Murome gyvendamas tokių dalykų nepatyrė ir čia viatičių žemėje, atseit, giminingų krikščionių šalyje, nesitikėjo rasti kokių tai kitokių žmonių, kitokių papročių, visai svetimų jam, rusinui, Rusios gyventojui.

Kad Lakštingalos gentis buvo svetima jam ir viatičiams liudija dar ir Lakštingalos plėšiko nerusiška pavardė, t.y. tėvo vardas. Jis įvairuoja įvairiuose bylinos variantuose:

Sidi Solovei-razboinik Odichmant'ev sin (Astachova, Ilja Muromec).

arba:

A tut est'-to, tut Soloviuško živet, Rochman'evič.

Jis dar vadinamas *Rachman'evič, Rochmanovič*, sūnus *Rachmat'ica, Rachmatovica* (šis vardas žinomas ir suomių pasakoje), *Rachmant'evič*, tačiau dažniausiai — *Odichmantevičiu* (V.P. Anikin), arba *Solovei razboinik Odichmant'ev sin* (P.N. Rybnikov).

Bylinoje *Povest o slavnom bogatire Il'e Muromce* sakoma:

A na toi doroge živet Solovei-razboinik sin Budimerov. Ta bylina užrašyta XVIII a. Tačiau, laiške 1547 m. rašytame Oršos storastos Filomeno Kmito Černobilskogo Eustafijui Volovičiui, yra minimas bogatyrio *Solvja Budimiroviča* kapas. (Astachova, I. Muromec).

Pečioros srities bylinose jis irgi yra vadinamas *Solvjem Budimirovičem* (Astachova, Nar. Skazki).

Reikia manyti, kad čia yra kalbama apie bylinose minimo paskutiniojo laisvųjų galindų vado — kunigaikščio, rusinų praminto Plėšiku Lakštingala, palikuonis.

Bylinų tyrinėtojas V.P. Anikinas aiškina Lakštingalos istoriją: kaip ir visi miškų gyventojai,

Iš rusų liaudies meno: Kova tarp stipriausiųjų karžygių, Iljos Muromiečio (k.) ir Plėšiko Lakštingalos (d.). Ilja dėvi caro Petro Didžiojo kario uniformą, o Lakštingala — švedų kario uniformą.

galindai neabejotinai gyveno iš bitininkystės. Pusiau nukariauti galindai, gyvenę toli nuo didelių miestų, sunkiai prieinamose vietose, išipykdavo savo priešams, nes kai tik Rusioje kildavo jų silpninantys vidaus vaidai ir net karai, jie tą progą išnaudodavo. Lakštingalai prilipo plėšiko pravardė dėl priešišku santykių tarp jo giminės, kuriai jis priklausė ir tarp atėjūnų slavų: “Jo plėšikiška veikla, tačiau, primena greičiau savo miškingo krašto neliečiamumo gynimą”. (Anikin). Be to, Anikinas mato šioje bylinoje tam tikrą ryšį ir su lietuvių mitologija, kurioje paukščiai vaidina ryškų vaidmenį, ypač lietuvių liaudies pasakose. Pats plėšiko Lakštingalos siužetas esąs visai svetimas rusų mitologijai, tačiau artimas lietuvių, kurie yra galindų giminaičiai.

Grįžkime prie bylinos ir Lakštingalos tragiško galo. Pasiekęs Kijevą su pririštu prie balno Lakštingala, abejojančiam kunigaikščiui Vladimirui Ilja įrodo kokį galingą ir baisų Rusios priešą jis nugalėjo.

Lieptas sušvilpti ir tik pusbalsiu šūktelti, Lakštingala taip sukaukė, kad Kijevo kunigaikščio rūmų langai išbyrėjo, jo bogatyriai ir pilėnai negyvi žemėn krito, o pats kniazis su žmona net sukniubo. Tik vienas Ilja išsilaikė ant kojų (Anikin).

Beveik visuose bylinos variantuose Lakštingala yra Vladimiro įsakymu nužudomas. Viena variante siužetas baigiasi taip: atsigavęs nuo Plėšiko Lakštingalos švilpimo, Vladimiras klausia jį:

Kaip gi tave suėmė Ilja Muromietis?

Lakštingalėlis — plėšikėlis jam atsako:

— Matai, tuo metu buvau mirtinai girtas.

Mano vyresnioji dukra šventė savo vardines.

(Astachova, I. Muromec)

Tuo į Lakštingalos pralaimėjimą yra įvedamas netikėtumo elementas, jis buvę užkluptas... girtas, tačiau, reikia manyti, šis įtarpas yra iš vėlesnių laikų ir visiškai svetimas bylinos dvasiai.

Po tokio atsakymo Ilja nukerta belaisviui galvą.

Lakštingalos Plėšiko siužetas Iljos Muromiečio bylinoje yra pats seniausias ir jis vaizduoja galindų kovą su Kijevo rusinų kniaziais, už savo laisvę ir krašto nepriklausomybę. Nužudydamas “plėšiką” Lakštingalą, rusinų didvyris sunaikino ir rusinų liaudies tikėjimą į kokį tai svetimųjų tarpe gyvavusį pasaulį — galindų kiltį: “Briansko miškai ir Smolensko pelkynai, nuo to laiko jau nebebuvo nepereinama kliūtis, po to kai Ilja juos išvalė” (Propp). Tuo ir baigėsi gūdžių

miškų tankmėse išlikusių laisvųjų galindų nepriklausomas nuo slavų gyvenimas.

Rusų liaudies piešiniuose (tautodaileje) Plėšikas Lakštingala dažnai pavaizduotas raitas, kardu ginkluotas karžygis. Tokiu atveju jis visada dėvi svetimšalio, *ne ruso*, rūbais, pav. švediškais ar kitokiais.

Nevisi galindų sričių vadai ar kunigaikščiai žuvo kovodami su rusiniais, kaip Lakštingala. Atrodo, būta ir tokių, kurie prisitaikė prie naujų aplinkybių ir pasidavė slavų valdžiai ir net nuėjo jiems tarnauti. Vladimiro bogatyrių tarpe yra pav. minimas *Suchan — bogatir, sin Domant' evič*. Tai lietuviškos pavardės kareiva Domantaitis ar Daumantaitis, gal iš Plėšiko Lakštingalos kilties.

Apie galindų kraštą dar ir dabar kalba geografiniai pavadinimai buvusiose Dmitrovo, Klino ir Briansko apskrityse. Kaimai *Goliadi, Goliaže*, upė *Goliada* (Anikin), o XII a. metraščiai mini galindus tebegyvenant Smolensko kunigaikštijos ribose.

Štai, ką rašo K. Būga apie galindų kraštą: “Upelių vardai neabejotinai rodo, kad prieš rusų atsikraustymą Smolensko gubernijoje į šiaurę nuo Smolensko miesto gyventa lietuvių giminaičių. Rytuose *galindų* žemė bus siekusi net *Možaikos* (Maskvos upės intakas ties Možaisku) ir *Istros* (Maskvos upės intakas Zvenigorodo apskrityje) upės. *Možaikos* upės vardas, kaip rodo miesto vardas Možaisk (senov. Mozaeskie), yra kilęs iš Možaja (=liet. Mažója “malaja”).

Smolensko lietuviai (arba *galindai*) yra turėję iš šiaurės ir rytų pusės kaimynais suomių giminės tautas. Tatai rodo upių vardai (Volga, Osuga, Tver', Moskva ir kitos, esančios į šiaurę ir rytus nuo galindų pasienio).”

Rusų archeologė E. Klebanova mano, kad piliakalnis *Olša-Batek* prie Smolensko yra panašus į lietuviško tipo piliakalnius ir galimas dalykas priklausė galindams (A. Spekke, Balts & Slavs).

Smolenskas yra laikomas slavų krivičių sostine. Tačiau, prieš 880 metus Smolenskas nepriklausė krivičiams. Rusų metraštyje Pv. Vremenich Let' yra rašoma, kad 880-882 metais Naugardo valdovas, varingas Olegas (ten valdęs po Riuriko mirties už mažametį Riuriko sūnų Igorį) surinkęs kariuomenę iš varingų, čiudų (estų), slavų, merių ir paėmęs *visus krivičius* puolė ir užėmė Smolenską, kur pastatė savo įgulą. Tuoj po to, plėsdamas savo nukariavimus išilgai Dniepro, jis paėmė Liubečą, o po to ir Kijevą.

Taigi, iš ko gi atėmė Olegas Smolenską, jei

LIETUVIAI JUODOJOJ GWARDIJOJ (Lithuanian Guard)

Pagalbiniai daliniai prie USA armijos

KAZYS MARKUS

Tuoj po II Pasaulinio karo paliaubų pasirašymo, Jungtinės Amerikos Valstybės savo dideles karines jėgas Europoje pradėjo demobilizuoti ir siųsti žmones namo. Kartu vyko ir užkariauotose žemėse įrengto plataus bazių tinklo mažinimas. Tačiau įrengimų išmontavimas, pakrovimas ir pastatų perdavimas vietos civilinei administracijai pareikalavo daugiau laiko, todėl jas aptarnauti ir saugoti netrukus buvo susidurta su žmonių trūkumu.

Niurnbergo karinės srities vado gen. Leroy H. Watsono štabe kilo mintis pasamdyti sargybos ir kariškiems darbams draugiškų valstybių, kaip Lenkijos ir Baltijos kraštų, pabėgėlius. Ir taip atsirado, prie amerikiečių okupacinės kariuomenės Vokietijoje, iš pabėgėlių sudaryti pagalbiniai daliniai, kurie papildė trūkstamą darbo jėgą. Panašių dalinių nebuvo nei anglų, nei prancūzų kariuomenių okupuotose zonose. Lenkai į minėtus dalinius buvo pradėti verbuoti 1945 metų pabaigoje, lietuviai 1946 metais ir latviai su estais 1947 metais.

Pagal savo paskirtį, pagalbiniai daliniai yra sargybų ir darbo. Sargybų daliniai ginkluoti amerikiečių kariuomenės pusiau automatiniais šautuvais ir jų uždavinys saugoti karinius postus, kaip aerodromus, ginklų arsenalus, maisto sandėlius,

karines dirbtuves, štabų būstines ir kt. Darbo daliniai yra neginkluoti. Jie atlieka visokius kariuomenės darbus, kaip transportacija, tiltų ir pastatų statyba, įvairūs remontai ir kt. Viena lietuvių darbo kuopa pastoviai dirbo Vakarų Berlyne prie istorinio "Berlyno oro tilto". Nuo darbo rūšies darbo daliniai gauna ir atitinkamą pavadinimą: auto, inžinerijos, transporto kuopos ir t.t.

Į sargybų dalinius, priimami jauni vyrai su pirmenybe tarnavusiems kariuomenėje. Į darbo dalinius priimamų amžius nėra apribojamas, bet daugiau atsižvelgiama į specialybę ir patyrimą.

Sargybų ir darbo pagalbiniai daliniai yra grynai kariška organizacija, suskirstyta pagal JAV kariuomenės etatus į kuopas, būrius, skyrius ir subordinuota okupacinės kariuomenės vyr. štabui. Oficialiai darbo kuopos yra vadinamos Labor Service Co., o sargybų kuopoms pažymima tautybė, pav. Labor Service (Lith. Guard) Co. Kuopų skaičius buvo nepastovus, jis nuolat keitėsi, ypač darbo kuopų. Kai kurios buvo suorganizuotos tik vienam projektui įvykdyti ir po to vėl išformuotos. Vienu metu buvo 14 lietuviškų kuopų: keturios sargybų ir dešimts darbo. Kuopų dydis buvo taip pat nevienodas, jose žmonių skaičius svyravo nuo 150, iki 350. Prasidėjus

jam reikėjo visų krivičių pagalbos? (Metraščio naujuose aiškinimuose yra sakoma, kad vietoje visų krivičių, turėjo būti įrašyta "vesų ir krivičių". Metraščio perrašinėtojai įvėlę klaidą, paversdami finų tautelės vardą į "visus"). Aišku, Olegas atėmė Smolenską ne iš krivičių, kurie jau buvo jo valdžioje, bet iš galindų. Ten būta galindų pilies, kuri pavirto slavų pilimi ir net krivičių sostine, gaudama ir Smolensko vardą. Dar ir antrą kartą Rusios didž. kniaziui, šį kartą Iziaslavui, teko užkariauti Smolenską, būtent 1058 metais. ir tada Iziaslavas puolė galindus, gyvenusius Smolensko apylinkėse. Matyti, Smolenskas buvo kurį laiką išsivadavęs iš Kijevo kontrolės ir jo puolimas 1058 m. turi tiesioginį ryšį su Kijevo ir galindų karu, kurio aidai nuskambėjo rusų bylinose. □

Literatūra

1. PSRL įvairūs tomai
2. V.N. Tatiščev, Istorija Rossiiskaia II, 1963
3. S. Daukantas, Lietuvos Istorija, 1893
4. T.D. Kendrick, A History of the Vikings, 1930
5. Pskovie Letopisi, vo. I, 1941
6. Lietuvos Metraštis, 1971
7. Lietuvių Enciklopedija, įvairūs tomai
8. P.N. Tretiakov, O Baltach i slovanach v oblasti verchnego Podnieprovia, Acta Balto-Slavica, 1969
9. V. Ja. Propp, Ruskii Geriočskii Epos, 1958
10. A.M. Astachova, Ilija Muromec, 1958
11. A.M. Astachova, Narodnie Skazki o Bogatiriach Russkogo Eposo, 1962
12. K. Būga, Rinktiniai Raštai I t., 1958
13. V.P. Anikin, Ruskii Bogatirskii Epos, 1964
14. A. Spekke, Balts and Slavs.

Priimtieji į Vytauto Didžiojo kuopą naujokai, tremtinių stovykloje Scheinfelde.

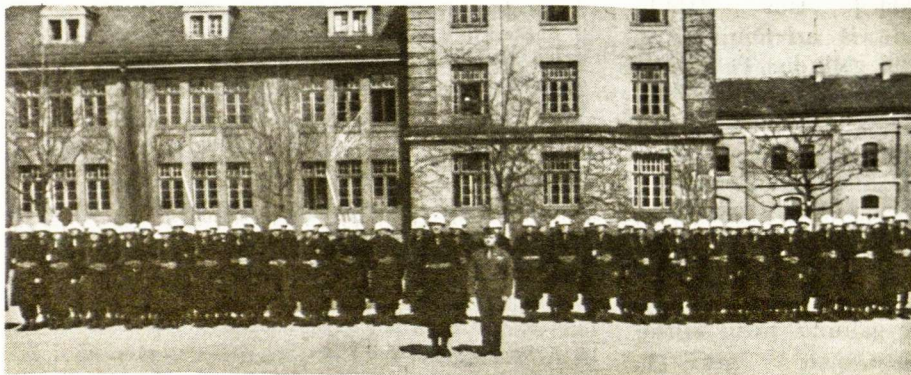
1949 metais masinei emigracijai, kuopos greitai pradėjo mažėti. Dalis jų buvo išformuotos ir atleistais žmonėmis papildytos likusios, arba primami nauji iš praretėjusių DP stovyklų.

Nors kuopų organizacinė struktūra yra grynai amerikoniška, tačiau leidžiama vadovautis savos, tautinės kariuomenės statutais, kai ką pakeičiant, ar papildant iš amerikietišκών statutų. Reikėjo pakeisti šautuvų veiksmus, dalį drausmės ir vidaus tarnybos nuostatų ir naujai išmukti amerikiečių dažnai praktikuojamų inspekcijų procedūras. Komandos yra vartojamos lietuvių ir anglų kalba, žiūrint kas komanduoja ir kam komanduojama. Anglų kalbos mokėjimas yra reikalingas, ypač kai kurių postų tarnyboje, todėl tuojau buvo įvestas visiems privalomas anglų kalbos mokymas.

Prie kiekvienos pagalbinių dalinių kuopos yra paskirti vienas, ar du JAV armijos karininkai ir keli seržantai, kaip priežiūros ir ryšių pareigūnai. Jie pasirenka savo įstaigai vietą atskirai, bet arti kuopos, tačiau retai maišosi pačioje kuopoje ir nesikiša į kuopos vidaus tvarkymąsi.

Priežiūros ir ryšių karininkas palaiko ryšius su įgulos štabu, seka, kad būtų gerai atliekama postų tarnyba, prižiūri kuopai tiekimą ir praveda visus kuopos oficialius reikalus per sritinės įgulos darbo priežiūros centro įsakymus. Įgulos įsakymuose skelbiamos net trumpalaikės vyrų atostogos, kad būtų pagrindas nemokamam kelionės bilietui ir maistui. Retkarčiais, priežiūros karininkas daro ginklų ir vyrų asmeninio susitarkymo kazematuose inspekcijas. Be to, vieną ar du kartu metuose būna bendros kuopų inspekcijos, daromos aukštų įgulos pareigūnų, kurių išvados skelbiamos įgulos įsakymuose.

Sargybų ir darbo kuopų apranga, skalbiniai ir patalinė yra naudojami JAV armijos, tik viršutiniai rūbai nudažyti juodai, ar tamsiai (jūrininkų) mėlynai, o šalmai — šviesiai mėlynai. Darbo kuopos prie to dar gauna kariškus darbo rūbus. Aprangai ir skalbiniams susidėvėjus, jie pakeičiami naujais. Pasiliuosuojant iš kuopos visa apranga su atsarginiais skalbiniais, už labai mažą mokesį, atiduodama nuosavybėn.

Vytauto Didžiojo kuopa 1947 metais. Priekyje kp. vadas kpt. P. Drabišius ir priežiūros ir ryšių pareigūnas lt. T. Thurston (lietuvių kilmės).

← Vytauto Didžiojo kuopa šaudymo pratinuose

Kuopos tankinės rikiuotės mokymas
↓

Visų kuopų nariai turi ant kairės rankovės žemiau peties prisisiuvę skydą su tautinės vėliavos spalvomis ir užrašu "Baltic", ar "Polen". Tokie pat skydai yra nudažyti ir ant šalmų priekio. Vyresniškumo ženklai yra specialiai šiems daliniams sukurti, sekant amerikiečių kariuomenės ženklus. Karininkai turi skersai abiejų antpečių raudonos spalvos juosteles: j. leitenantai po vieną juostelę, leitenantai po dvi, kapitonai taip pat po dvi, tik viena platesnė. Kareivių vyresniškumo ženklai yra tokios pačios juostelės, tik prisiūtos ant kairės rankovės, žemiau skydo: grandiniai viena juostelė, j. puskarininkiai (corporal) dvi, puskarininkiai trys, viršilos (major sergeant) taip pat trys, tik viena platesnė. Kiekvienas sargybinis turi šautuvą, už kurį jis yra atsakingas. Šautuvai ir šaudmenys yra laikomi kuopos sandėlyje ir išduodami tik sargybų pamainai išvykstant į tarnybą. Po tarnybos kiekvienas savo šautuvą išvalo ir, ginklininkui patikrinus, grąžina į sandėlį.

Sargybų ir darbo kuopoms yra mokami atlyginimai Vokietijos markėmis. Atlyginimo dydis priklauso nuo užimamo kuopoje etato, kuris kuopos įkūrimo pradžioje siekė nuo 160 DM, iki 540 DM. Be to, kas mėnesį kiekvienas dar gaudavo po 5 skriptus — dolerių pakaitalus, kokius naudojo visa JAV okupacinė kariuomenė. Amerikiečių kariuomenės pavyzdžiu, kas mėnesį, pagalbiniam daliniams išduodama stovykliniais laikais buvęs labai vertingas amerikoniškų prekių davinys, vadinamas, PX. Į jį įeina cigaretės, tabakas, šokoladas, kieti saldainiai, kramtoma guma, kosmetiniai dalykai, profilaktinės priemonės ir kitoki niekučiai ir skanumynai. Už šitas gėry-

bes reikėjo sumokėti labai maža kaina skriptais. Kas norėjo, galėjo jų atsisakyti, ar tik dalį nusipirkti, o skriptus taupyti. Bet dažniausiai vyrai jiems skirtą dalį visą išpirkdavo, nes anais, vaizbos laikais, tai buvo labai vertinga pagalba artimiesiems stovykloje.

Pats pirmasis iš lietuvių suorganizuotas pagalbinis dalinys buvo sargybų kuopa. Ji buvo sudaryta 1946 gruodžio 15 d. iš Scheinfeldo DP stovyklos lietuvių savanorių. Kuopos oficialus pavadinimas buvo 4204 Labor Service (Lith. Guard) Co., o lietuviškai veiklai ji pasivadino Vytauto Didžiojo sargybų kuopa. Toliau aš apie šią kuopą, kaip išbuvęs joje aktyvus narys nuo pat jos įkūrimo pradžios, beveik ištisis tris metus, daugiausiai ir rašysiu.

Pirmuosius Vytauto Didžiojo kuopos organizavimo darbus atliko, remiantis gautomis instrukcijomis, stovyklos administracija, vadovaujama plk. inž. St. Biručio ir prof. C. Masaičio. Jiems padėjo tam reikalui išrinktas, stovykloje buvusių karių komitetas. Savanorių atsirado daugiau, negu buvo reikalinga, nes aprūpinimas, palyginus, buvo geras. Vien tik buvusių Lietuvos kariuomenės karininkų užsirašė 34, pradedant pulkininku ltn. ir žemiau. Iš viso buvo priimta į kuopą 270 vyrų, daugiausiai buvusių karių. Vėliau dar prisijungė 15 žmonių iš Ansbacho DP stovyklos. Kuopos vadu buvo iš anksto amerikiečių numatytas, Amerikoje gimęs ir mokąs anglų kalbą, Lietuvos kariuomenės j. ltn. P. Drabišius. Kadangi organizuojamoje kuopoje buvo iš viso 8 karininkų etatai, tai visiems užsirašiusiems karininkams, žinoma, jų neužteko ir jie turėjo pasitenkinti mažesniu. Užsitarnavusių puskarininkų taip pat buvo nemažai, ir jie turėjo tenkintis tuo, kas buvo.

Visi į kuopą priimtieji „naujokai“ traukiniai buvo nuvežti į paruošimo centrą Manheim — Kofertal, buvusią Vokietijos kariuomenės bazę. Čia jau iš anksčiau buvo apmokomos trys lenkų kuopos. Apmokymo centrą prižiūrėjo USA armijos pulkininkas su savo štabu, tačiau vykdomuoju mokyklos viršininku jis paskyrė lenkų kariuomenės majorą, kuris net pačią mokyklą pavadino Tado Kosciuškos vardu. Lietuviams buvo paskirtos atskiros kareivinės, tuojau išduota apranga, patalinė ir šarvuotė, kurią sudarė šautuvas, šovininės ir nešiojamos valgybos priemonės.

Jau sekančią dieną prasidėjo mokslas ir treniruotė. Buvo mokoma naujas, iki šiol nežinomas šautuvas, savos kariuomenės statutai, specialiai — postų tarnyba, naujose sąlygose karinis mandagumas, rikiuotė ir kt. Tuo metu su savim neturėta jokio savo statuto, todėl buvo sudarytos iš kuopų buvusių karininkų atskiros komisijos atkurti juos, kurie vėliau, su kai kuriais pakeitimais, visą laiką kuopoje buvo naudojami.

Kuopoje buvo stengiamasi išlaikyti savos kariuomenės tradicijos ir būtiniausia drausmė, ta-

čiau vadų ir pavaldinių santykiai, ypač ne tarnybos metu, buvo laisvesni ir demokratiškesni, kaip kad buvo įprasta nepriklausomos Lietuvos kariuomenėje. Be abejo, tam turėjo įtakos visų mūsų bendras likimas, tarnybos tikslas ir visų nežinoma ateitis. Už drausmės prasižengimus vyrai buvo baudžiami: neišleidimu iš kareivinių rajono, neleidimu atostogų, skyrimu be eilės į tarnybą, sulaukymu skriptų, atleidimu iš kuopos. Pastarasis dvi bausmes kuopos vadas turėjo raportuoti priežiūros karininkui, kad pravestų per įsakymus. Be to, už sunkius nusikaltimus buvo numatyta bausmė: perduoti į civilinį teismą.

Apmokymo metu mokyklos viršininkas dažnai šaukdavo kuopų vadus bendram pasitarimui mokymo ir darbo koregavimui, nes atskiros bendros programos nebuvo ir tik vėliau ji buvo sudaryta. Į lietuvių kuopos vidaus tvarkymąsi ir apmokymo programos vykdymą lenkai visai nesikišo.

Tiek mokykloje, tiek iš jos išėjus, maisto produktai buvo gaunami iš amerikiečių kariuomenės sandėlių, kuris buvo paruošiamas savų virėjų kuopos virtuvėje. Kuopai skirtas maistas kalorijų turėjo mažiau, už amerikiečių vartojamą, be to, jis buvo neįvairus, dažniausiai konservuotas, ar miltelių formoj, išskyrus jų kepykloje keptą baltą duoną. Kuopos virėjai turėjo parodyti daug sumanumo, kad maistą pagamintų įvairiau ir skoningiau.

Mokykloje kuopos vyrų nuotaika buvo gera, ypač buvo patenkinti viengungiai, palikę stovykloje skurdžius bendrabučius, žirgynais vadinamus, todėl nuolat skambėjo lietuviška daina, sklisdavo įvairių muzikos instrumentų garsai ir linksmi juokai. Bendram kuopos susidainavimui daug padėjo kuopoje buvęs muz. P. Ambrazas, kuris laisvu nuo tarnybos metu surinkęs vyrus, taip išlygino jų dainavimą, kad kai kuopa po užsiėmimų aikštėje užtraukdavo lietuvišką dainą, lenkai būriais rinkdavosi, o amerikiečiai susispieję languose, klausydavosi. Mokyklos anglų kalba leidžiamam biuleteny nesišykštėjo pagyrimų mūsų dainų melodingumui. Muz. Ambrazas dar mokykloje būnant, suorganizavo iš kuopos balsingų vyrų okteta, kuris daugelį metų linksmino vyrus, užpildydamas visų parengimų programas.

Mokykloje apmokymas vyko vieną mėnesį. Išleistuvių inspekciją ir parodą priėmė vietinės amerikiečių įgulos vadas su palydovais ir mokyklos štabas bendroje mokyklos aikštėje. Paskutiniu momentu, prieš iškilmes, įvyko nesusipratimas su mokyklos vykdomuoju viršininku, kuris kuopos priešakyje, greta lietuviškos vėliavos,

Garbės dovanų įteikimo metu. Akta skaito kp. vadas kpt. Siliūnas

norėjo pastatyti lenkišką. Paaikškėjo, kad lenkai, ne tik mokyklą pavadino lenkišku vardu, bet ir savo vėliavą paskelbė bendra mokyklos vėliava. Kuopos vadui užprotestavus, įsikišo pats parade dalyvavęs amerikietis generolas, kuris įsakė lenkams vėliavą nusinešti.

Kuopa, atsisveikindama su mokykla, pasikvietė muz. Sodeikos dainų ir šokių ansamblį ir suruošė visai mokyklos įgulai šaunų koncertą. Išvykstant, amerikoniška mokyklos vadovybė kuopos vadui įteikė rekomendacinį raštą, kuriame kuopa buvo labai gerai įvertinta, net pristatoma, kaip pavyzdinė.

Iš mokyklos kuopa, gavusi įsakymą, savais sunkvežimiais išvyko į Zindorfą prie Fiurtho, kur apsistojo buvusiose vokiečių kariuomenės kareivinėse. Čia jau rado belaukiantį kuopos priežiūros ir ryšių karininką kpt. Wolfe su padėjėjais.

Pirmasis kuopai duotas uždavinys buvo labai atsakomingas, bet kartu ir įdomus, kuo ji buvo įtraukta į svarbų istorinį įvykį. Tuo metu, Niurnbergo tarptautiniame karo tribunole, vyko Vokietijos karo nusikaltėlių teismas. Kuopai buvo įsakyta perimti iš JAV armijos karinės policijos (MP) kalinių saugojimą labai izoliuotame Niurnbergo kalėjime. Sargybų postai buvo lauke ant

Vytauto Didžiojo kuopos 1949 m. štabas: I eil. iš k.: plk. ltn. A. Banys, kpt. J. Šukys — kp. vadas, kpt. A. Gaigalas, kun. kapelionas A. Šeštokas; II eil. iš k.: ltn. B. Draugelis, ltn. P. Kupstys, ltn. S. Geštautas, dr. V. Dargis, ltn. K. Juknelis ir ltn. K. Markus.

Kuopa pasiruošusi išvykti į naują paskyrimo vietą

Sargybų pamaina pasiruošusi išvykti į tarnybą

aukštos mūro sienos ir bokštuose, taip pat ir kalėjimo viduje, koridoriuose prieš kalinių kameras. Karinei policijai buvo pavesta lydėti kalinius į teismo posėdžius, prižiūrėti pačių kalinių švaros darbus, išvesti juos į kiemą pasivaikščioti, atnešti maistą, rašymo priemones, skaitinius ir kt.

Teisiami buvo didieji kaliniai, iš viso 21, tai Trečiojo reicho įkūrėjai ir vadai, taip pat daug mažesnių, kacetų vadovų, SS ir SD vadų, politikų, mokslininkų, karių ir kt. Prieš kuopai perimant postus, jau keli didieji buvo nuteisti ir mirties bausmės įvykdytos, jų tarpe mūsų valstybės duobkasiui, J. von. Ribbentropui, feld-

maršalui W. Keiteliui, nacių partijos vadui H. Rosenbergui ir kt. Hitlerio įpėdinis, maršalas H. Goering, prieš pakorimą pats nusižudė, perlauzę įsioperuotą nuodų piliulę.

Stebint kalinius, ateidavo į galvą mintis, koks yra trapus žmogaus likimas. Kadaise buvę galingi vadai, pasišovę įkurti Naująją Europą ir ją valdyti, dabar buvo maži ir bejėgiai, su visomis žemiškomis silpnybėmis, kurių net nebandė slėpti. Vieni jų daug meldėsi ir verkė, valandomis žiūrėdami į artimųjų fotografijas ir šventųjų paveikslus, kiti keikėsi ir burnojo. Kai kurie buvo visai palūžę ir net bandė žudytis, kaip SS gen. Pol. Tačiau buvo ir dvasioje stiprių,

kurie dėjosi išdidūs ir abejingi, pav. karo ministras A. Speer, did. adm. K. Doenitz, marš. Milch.

Teisiamųjų tarpe buvo viena moteris, mokslininkė gydytoja, kuri naudojo politinius kalinius nuodingų medžiagų bandymams. Ji buvo vienuotė, prižiūrima moterų policininkių ir vėliau nu-teista mirties bausme. Bet koks buvo visų nu-stebimas, kai prieš sprendimo įvykdymą buvo pa-tirta, kad ji yra nėščia. Bet ji mirties neišven-gė, buvo pakarta po gimdymo.

Lietuviams pradėjus sargybų tarnybą, kaliniai tuojau sužinojo kas juos saugo, bet nero-dė paniekos, ar nepasitenkinimo. Tiesa, dalis

buvo abejingi, bet daugiau atvirai rodė palanku-mą, ypač marš. Milch, ministr. A. Speer, mi-nistr. W. Funk. Kai kurie kaliniai bandydavo kalbinti sargybinius, prašydami susitikti su jų šeimomis, perduoti jų laiškus, siūlydami fantas-tiškiausius atlyginimus. Kalėjimo taisyklės draudė su kaliniais kalbėtis, išskyrus tarnybiškai, bet sargybiniai dėl žingeidumo, ar užuojautos, ap-sižvalgę kartais pasikalbėdavo ir privačiais klau-simais.

Nekalbiausias buvo Hitlerio pavaduotojas R. Hess. Jis kartais nereaguodavo nei į mūsų, nei į MP tarnybinius užkalbinimus, buvo nuolat su-simąstęs, vis kažką rašydavo, plėšydavo ir greit

Vytauto Didžiojo kp. būrys inspekcijoje

Kuopai išduodamas maistas

užpildydavo atmatų dėžę. Net po teismo sprendimo, kada kaliniai galėjo vienas kitą kamerose aplankyti, jis vengdavo su savo buvusiais bendradarbiais susitikti. A. Speer buvo priešingybė jam; jis buvo šnekus, paprastas, net linksmas, nuolat kalbindavo sargybinius daugiausiai politinėmis temomis, įrodinėdamas, kad nereikia leisti rusams atsigauti, kitaip bus neišvengiamas naujas karas. Maršalas Milch buvo taip pat labai simpatiškas, visus kalbindavo, visiems šypsodavosi, lietuvius pasveikindavo: „Labas rytas“. Sakėsi taip išmokęs iš lietuvių karių, kurių nemažai tarnavo pas jį aviacijoje. Lietuviai, esą, narsūs ir geri vyrai.

Kuopai tik pradėjus tarnybą, buvo nugirstas kameroje pasikalbėjimas tarp buvusio ministerio W. Funk ir hitlerjugend vado R. Ley. W. Funk, su matoma simpatija, pasakojo apie lietuvių tautą, jos didingą praeitį, vėliau valstybinį žlugimą ir nelygias kovas dėl laisvės. Bet su jais neturėjo progos sargybiniai pasikalbėti, nes greit abu iš kalėjimo dingo.

Mažesniųjų kalinių skyriuje buvo užtiktas lietuvis iš Klaipėdos krašto, buvęs nemažas SD pareigūnas. Jis neblogai kalbėjo lietuviškai, vis dar buvo išdidus ir su panieka atsiliepdavo apie viską, kas ne naciška.

Vytauto Didžiojo sargybų kuopa Niurnbergo kalėjime kalinius saugojo beveik metus laiko, iki užsibaigė teismo procesas. Mirties bausme nubaustiems kaliniams sprendimas buvo tuojau įvykdytas, o kalėjimo bausmėmis nubausti buvo iškelti į kitus kalėjimus. Niurnbergo srities okupacinės kariuomenės vadas, gen. Leroy H. Watson, padėkojo kuopai už gerą ir sąžiningą tarnybą ir atsiuntė gražų padėkos raštą.

Netrukus, kuopa gavo kitus uždavinius, tai saugoti karinius objektus, išmėtytus po visą Niurnbergą ir apylinkes. Tie objektai buvo gen. Leroy H. Watsono štabo būstinė, sandėliai, kariuomenės dirbtuvės, karių kantinai, jų pasilinksminimo vietos, net aukštų karininkų šeimų privatūs butai. Sargybiniams kasdien tekdavo susidurti su visokio laipsnio ir rango amerikiečių karininkais, jų šeimų nariais, civiliniais tarnautojais. Dėl tokio postų įvairumo, jie dažnai pakliūdavo į visokias netikėtas situacijas, reikalaujančias greitos orientacijos, sumanumo ir takto. Kartais reikėdavo pasielgti ir ne taip, kaip postų taisyklės reikalauja, kad išvengus nesusipratimo. Painesniais klausimais būdavo iššaukiamas sargybų vadas kuopos karininkas, kuris visuomet tokiems atvejams turėdavo paruoštą džypą su šoferiu.

Raudonosios armijos kariams amerikiečių okupacinė zonoj pradėjus išmontuoti ir išsivežti Vokietijos fabriky įrengimus, kaip karo grobį, kuopai buvo įsakyta apiplėšiamus fabrikus saugoti nuo pašaliečių. Darbus prižiūrintieji politrukai pradžioje bandė sargybinius kalbinti, teiraudamiesi, kaip jie čia atsirado ir siūlydami grįžti į „išvaduotą tėvynę“. Vyrai jau pačioje pradžioje tokia tarnyba buvo nepatenkinti, todėl gavę progą savo pagiežą išlieti ant pačių kaltininkų, su malonumu tą atlikdavo parinktais žodžiais. Po tokių pasikalbėjimų jie daugiau arti sargybinių nesirodė.

1948 metais buvo suorganizuotos dar trys lietuvių sargybų kuopos, kurių viena, be oficialaus pavadinimo, pasivadavusi save DLK Algirdo sargybų kuopa, atsikėlė į tų pačių kareivinių kompleksą, kur buvo ir Vytauto Didžiojo sargybų kuopa. Ji buvo surinkta iš Scheinfeldo DP stovyklos vyrų, nepatekusių į pirmąją kuopą ir buvo dar papildyta iš kitų stovyklų, ir buvo tik ką baigusi pagalbinių dalinių paruošimo mokyklą Manheim — Kofertal. Kuopose sanitarine priežiūra paprastai rūpinosi du etatiniai sanitarijos puskarininkiai, bet abiem kuopom suėjus į vieną vietą, amerikiečiai įsteigė bendrą ambulatoriją, kurios vedėju paskyrė dr. V. Dargį ir dvi lietuves sanitaras. Tuo pačiu metu buvo gautas etatas ir kun. A. Šeštokui, kaip abiejų kuopų kapelionui. Jis, vienoje kareivinių salėje, įrengė koplyčią, ją kuopos menininkai išdekoravo tautiniais raštais, kur šventadieniais ir kitomis progomis buvo laikomos pamaldos. Į pamaldas atvykdavo ir apylinkėje apsigyvenusios lietuvių pavienės šeimos.

1948 metų rudenį Vytauto Didžiojo sargybų kuopa buvo iškelta į Bambergą, saugoti didžiulį amerikiečių kariuomenės ginklų arsenalą. Jis buvo įrengtas miške, kelių šimtų hektarų plote, labai gerai užmaskuotuose požeminiuose cemeniniuose bunkeriuose. Anksčiau juos naudojo vokiečių kariuomenė, bet alijantų aviacija negalėjo jų surasti, todėl jie išliko visiškai sveiki. Visas sandėlių rajonas buvo aptvertas aukšta vielių tvora, tarp medžių ir krūmų, ir iš toliau nematoma. Sandėliuose ir dirbtuvėse dieną dirbdavo amerikiečių techniky kuopa, bet vakare ji iš sandėlių rajono išvažiuodavo. Sargybų postai buvo pagal tvorą iš vidaus pusės, kiekvienam po lygų tarpą, kuriame sargybinis nuolat turėjo vaikščioti ir palaikyti su abiem kaimynais ryšį. Dėl ryšių ir budrumo, aplink per rankas, buvo leidžiama krivulė. Tai viena iš paprasčiausių tarnybų, gal kiek nuobodokų, bet be jokių painingų, kur poste

Gen. Povilas Plechavičius ir gen. št. plk. ltn. A. Reklaitis vizituoja Vytauto Didžiojo kuopą 1949 m. Bamberge. Iš k.: kun. A. Šeštokas, Karabevičius, j. ltn. J. Gvazdinskas, ltn. A. Markauskas, plk. ltn. A. Banys, plk. ltn. A. Reklaitis, gen. P. Plechavičius, kpt. J. Šukys, ltn. K. Markus ir ltn. P. Kusptytis.

išbūni 4 ar 6 valandas, tik su savo mintimis ir... uodais. Šioje tarnyboje kuopa išbuvo ilgiausiai, iki 1951 metų.

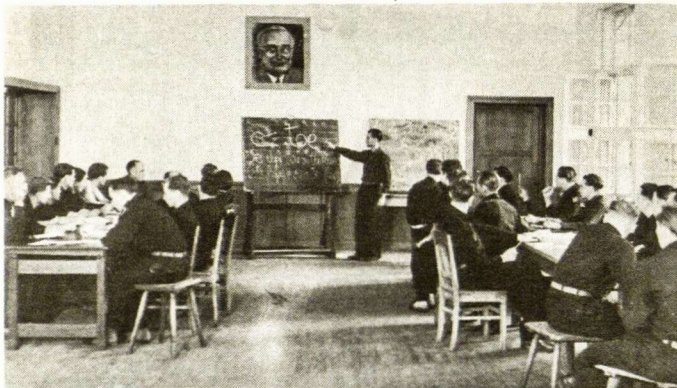
1947 metais, prie JAV okupacinės kariuomenės vyr. štabo, Heidelberge, buvo įkurtas pagalbinių dalinių ryšių centras, į kurį įėjo visų tautybių sargybų ir darbo ryšių skyriai. Lietuvių kuopų ryšių tarnybos skyriui vadovavo plk. A. Motuzas. Ryšių centras tarnavo kaip patarėjas steigiant ir papildant kuopas. Baltijos tautos sudarė atskirą Baltų ryšių štabą, kuris išleido meniškai sukurtą metalinį ženklą, su JAV, Estijos, Latvijos ir Lietuvos tautinių vėliavų skydais. Ženklą, už nustatytą mokestį, galėjo įsigyti kiekvienas sargybų ir darbo kuopų narys ir prie uniformos jį nešioti.

Sargybų ir darbo kuopų nariai turėjo teisę naudotis nemokamai JAV oro paštu į visus kraštus, per okupacinės kariuomenės pašto tarnybą. Tas labai padėjo kuopų vyrams ir jų šeimoms emigracinio pasiruošimo metu.

Tik pradėjus organizuoti pagalbinius dalinius, JAV okupacinės kariuomenės vadovybė, susitarus su UNRRA, išleido raštą, kad visi išvietinti asmenys, dirbantieji sargybų ir darbo kuopose, yra laikomi priklausantieji UNRRA'os susibūrimo centrams. Raštas buvo svarbus kuopos vyrams, ypač tiems, kurie nepriklausė jokiai stovyklai, arba neturėjo reikalaujamo statuso. Jie, tarnaudami kuopose, galėjo pradėti savo ir savo šeimos emigracines bylas pasirinktoje stovykloje, išėjus iš kuopos joje apsigyventi ir automatiškai gauti visą aprūpinimą.

1949 metų pradžioje sargybų kuopose buvo atlikti šaudymo pratimai, kokie yra privalomi JAV kariams. Vėliau tokie pratimai nebuvo kartojami.

Prasidėjus emigracijai ir labai sumažėjus kuopose žmonių, 1949 m. DLK Algirdo sargybų kuopa buvo išformuota, o jos likusiais žmonėmis buvo papildyta Vytauto Didžiojo kuopa iki pilno sąstato. Emigracijai vykstant toliau, kuopa

Kuopos vyrai anglų kalbos klasėje. Mokytojas — j. psk. J. Jacyna

buvo nuolat papildoma iš likviduojamų sargybų ir darbo kuopų likučių, arba priimami nauji žmonės iš praretėjusių DP stovyklų. Buvo priimta lietuvių grupė iš Belgijos kasyklų ir pavieniai asmenys iš anglų ir prancūzų zonų, kas vėliau palengvino jiems emigruoti į JAV.

1951 metais Vytauto Didžiojo kuopa iš Bambergo buvo iškelta į gražiąsias Maino apylinkes ir išskirstyta būriais po amerikiečių kariuomenės bazes. Trūkstant lietuvių, kuopa buvo papildyta vokiečiais, be to, buvo įjungtas ir vienas estų būrys.

Kuopoje nuolat keitėsi žmonės, keitėsi vieta ir sargybų objektai. Nors gerokai atmiešta ir aplamdyta, net kažkodėl šiuo laikotarpiu netekusi savo lietuviško vardo, ji tačiau buvo vadovaujama lietuvių vadų ir išlaikė savo lietuvišką pobūdį. Ši kuopa tebeegzistuoja ir dabar Kaiserslauterno ir Schwetzingeno apylinkėse, Vak. Vokietijoje ir reikėtų ją laikyti pirmosios Vytauto

Didžiojo sargybų kuopos tęsėja.

Kuopoje, kartu su visais, keitėsi ir vadai. Pirmajam kuopos vadui, j. ltn. P. Drabišui, po metų išėjus į Baltų ryšių centrą, Heidelberge, jo vietą perėmė kpt. J. Šukys. Prasidėjus didesniam emigraciniam judėjimui, kuopos vadai dažnai keitėsi šia eilės tvarka: plk. ltn. A. Banys, ltn. K. Markus, ltn. P. Kupstys. 1950 metais kuopą perėmė, iš kitur atkeltas, ltn. A. Siliūnas, po jo — kpt. V. Vilkutaitis, kpt. Berentas ir, rodos, paskutinis ir ilgiausiai išbuvęs — mjr. J. Valiūnas, kuris ir dabar kuopai sėkmingai vadovauja.

Kartu su sargybų kuopomis sumažėjo ir lietuvių darbo kuopų skaičius. 1954 metais iš 10 kuopų, teliko tik trys, išskirstytos atskirais būriais, kilnojama po amerikiečių igulas, iš vienos vietos į kitą, atskiriems darbams atlikti. Dabar liko tik viena darbo kuopa Frankfurto apylinkėje.

Kuopa nuotaikingai bendrauja su visuomene

Sargybų ir darbo kuopų tarnybą JAV kariuomenės vadovybė vertina labai gerai. 1947 m. kovo 18 New York Times atspausdino savo korespondento A. Schmidt platų straipsnį, pavadintą "DP civilinė gvardija — raktas į okupaciją", kuriame labai palankiai vertinamos sargybų ir darbo kuopos, ypač Baltijos tautų.

Jame įrodinėjama, kad baltai kietai dirba, yra sąžiningi, drausmingi ir paklusnesni už amerikiečius. Straipsnyje pagalbinių dalinių pionieriaus, gen. Leroy H. Watsono, tokie žodžiai: "DP civilinė gvardija esanti nuostabus laimikis Dėdei Samui". Tokius ir panašius pareiškimus Vytauto Didžiojo sargybų kuopa yra girdėjusi dar esant paruošimo mokykloje ir vėliau laike tarnybos, ji net buvo statoma pavyzdžiu kitoms tautybėms. Tas parodo, kad lietuviai karys, nors ir be tėvynės, išlaiko savo gerąsias savybes: drausmę, pareigos šventumą ir sąžiningumą.

Išvykus iš stovyklų didesniai skaičiai jaunų vyrų į kuopas, Lietuvių tremtinių bendruomenės vadovai susirūpino, kad jie ilgesnį laiką atitrūkę nuo tautinės kultūros židinių, nenutolti nuo lietuviybės, nesusilpnėtų jų tautinis sąmoningumas. Todėl buvo patarta DP stovykloms apsiimti atskiras kuopas globoti. Scheinfeldo stovykla ėmėsi globoti Vytauto Didžiojo ir DLK Algirdo sargybų kuopas. Pirmas globos žingsnis buvo dar kuopoms mokykloje esant, parūpinimas tautinių vėliavų. vėliau ta globa išsivystė į glaudų bendravimą sprendžiant opius, stovykloje pasilikusių šeimų reikalus, emigracinius klausimus ir kt. Kuopos vyrai jautėsi ramūs dėl stovykloje pasilikusių šeimų, o viengungiai, tikri, kad išėjus iš kuopų, jiems vieta stovykloje yra užtikrinta. Sa-

Vytauto Didžiojo kuopos oktetas, vadovaujamas muz. j. psk. Ambrazo

vaitgaliais, liuosi nuo tarnybos kuopos vyrai, užplūsdavo stovyklą savo šeimas aplankyti, ar su draugais susitikti. Stovyklos gyventojai atvykdavo į kuopą taip pat dažnokai su paskaitomis, meninėmis programomis, sporto rungtynėmis ir privačiais reikalais. Retkarčiais kuopa išsinuomodavo didesnes patalpas su muzika ir pasikvietusi stovyklininkus, grupelėmis susėdę prie atsineštinių vaišių, pašaliniais netrukdam, su daina ir šokiais linksmai pabendraudavo. Po to, savo sunkvežimiais išveždavo svečius atgal į stovyklą.

Lietuvių vadovų nuogąstavimai, kad kuopų vyrai gali nutolti nuo lietuviybės, iš tikrųjų gal ir neturėjo pagrindo, nes visose kuopose, nuo

Vytauto Didžiojo kuopos krepšinio komanda rengtynėse su Kempteno "Šarūnu".

J.E. Vysk. Vincentas Brizgys kuopos vizito metu koplyčioje laiko pamaldas

jų įsikūrimo pradžios, savaime vyko tautinis ir kultūrinis švietimas. Šį darbą planuoti ir koreguoti buvo paskirti švietimo vadovai. Jie reguliariai ruošdavo tautinių švenčių minėjimus, organizuodavo savo talentų meninius pasirodymus, paskaitų ciklus (DLK Algirdo kuopa kas kiekvieną antradienį), sporto turnyrus ir kt. Tiesa, visos lietuvių kuopos jautė didelį trūkumą lietuviškos spaudos. Jį pašalinti kuopos ieškojo būdų pačios, be pagalbos iš šalies. Abiejų kuopų švietimo vadovai planavo įkurti bendrą skaityklą. Tuo tikslu jie kreipėsi į visų išeinančių lietuviškų laikraščių redakcijas ir knygų leidyklas, už atlyginimą atsiųsti po keleta egzempliorių leidinių į kuopas. Bet tas planas prasidėjus emigracijai, nebuvo įvykdytas.

Vytauto Didžiojo ir DLK Algirdo sargybų kuopos turėjo stiprias krepšinio, tinklinio ir stalo teniso komandas. 1948 metais, Fiurthe, Baltų ryšių štabo suruoštame sporto turnyre, Vytauto Didžiojo kuopos krepšinio ir stalo teniso komandos laimėjo meisterių titulus. Su kuopos krepšininkais žaidė dvi amerikiečių krepšinio komandos, bet abidvi, labai pralaimėjusios, daugiau nebesirodė. Su kuopos krepšininkais pakartotinai rungtyniavo legendarinė krepšinio komanda, Kempteno "Šarūnas", sekanti gerumu — Scheinfeldo "Kovas" ir taip pat stipri — Erlangeno universiteto lietuvių studentų komanda.

1947 metais Wiesbadene įvyko visų lietuvių sargybų ir darbo kuopų ir Lietuvių tremtinių bendruomenės centro atstovų suvažiavimas, kuriame

Laidojamas Vytauto Didžiojo kuopos kuopininkas. viršila Danisevičius

ANTROJI BATERIJA

ARTILERISTAS

(Pradžia KARIO Nr. 2)

Poligoną pasiekėme jau saulei leidžiantis. Palapines radome jau pastatytas čia anksčiau atvykusio dalinio. Galvojau, kad po vakarienės visi eisime poilsio, nes buvome kiek pavargę. Bet kur tau! Atėjo įsakymas visiems dalinių vadams susirinkti 9 val. vak. į štabo palapinę. Ten jau laukė visa svita. Pulko vadas plk. Sidzikauskas įsakė kitą dieną pradėti statyti arklides, rajoną tvarkyti ir pan. Įsakymas buvo tiek detalizuotas valandomis ir minutėmis, kad net nustebau. Juk tik vienos baterijos 80 arklių tokių gardelių pastatymas reikalauja daug statybinės medžiagos, kuriai parvežti reikia tam tikro skaičiaus gurguolių, o pačiai medžiagai paruošti reikia ne tik žmonių, bet ir piūklų, kirvių ir kitokių įrankių, bet įsakymo rašytojai į tokia "smulkmenas" jo-

kio dėmesio nekreipė.

Kitą rytą tą įsakymą perdaviau savo baterijos pareigūnams vykdyti. Miško medžiagai parvežti paskyriau psk. Michalčenką, bet tai jam nepatiko, nes matė, kad negalės laiku įvykdyti. Visas baterijos gurguoles išsiunčiau su piūklais ir kirviais miško medžiagos paruošti ir gabenti, o pats su viršila pradėjome ieškoti vinių ir vielos, bet niekur negalėjome gauti, nes pulko štabas tai turėjo parūpinti iš Vilniaus. Apie pietus grįžo tuščios gurguolės, nes nesurado girininko, kuris turėjo nurodyti, kur tokią statybinę medžiagą galima rasti. Vakare pranešiau diviziono vadui, kad įsakymas nebuvo išpildytas, nes negalėjome gauti statybinės ir kitokios medžiagos. Matyti, kad dėl panašių įsakymų pirmomis karo

buvo nutarta kuopose įsteigti bendruomenės apylinkes. Pradžioje buvo sunkumų suderinti dvi labai skirtingas sistemas vienoje organizacijoje, todėl bendruomenės formalus įsteigimas užsité. Po eilės išsiaiškinimų buvo surasti atskiri savarankūs keliai, kurie tarpusavy nesikryžiuo ir 1948 metais kuopose Tremtinių Bendruomenės apylinkės buvo įsteigtos.

Kuopos buvo ypatingai duosnios aukomis lietuviškiems reikalams. Tik per vienerius metus viena sargybų kuopa, per savo bendruomenės apylinkę, pasiuntė virš 1,500 DM Tautos fondui, Liet. Raudonajam Kryžiui, Flossenburgo lietuviškam paminklui, Studentų šalpos fondui, lietuvių antkapiams tvarkyti ir kt. Be to, visi sąžiningai sumokėdavo savo solidarumo mokesť.

Abiejų sargybų kuopų iniciatyva buvo išleistas laikraštis "Šauklys" No. 1, skiriamas visoms pagalbinių dalinių lietuvių kuopoms, bet įsisiūbavus emigracijai, daugiau jis nepasirodė. Beveik tuo pačiu metu Frankfurte pasirodė lietuvių darbo kuopų leidžiamas savaitraštis "Labora", bet kiek laiko jis ėjo, neturiu žinių.

Šiuo metu Vak. Vokietijoje yra viena sargybų ir viena darbo kuopa Schwetzingeno, Kaiserslauterno ir Frankfurto apylinkėse. Jos yra išskirstytos būriais prie amerikiečių kariuomenės bazių. Kuopų vadai (mjr. J. K. Valiūnas ir kpt. J. Barasas), su mažu štabu, palaiko tarp būrių ryšius ir koreguoja jų darbą. Atrodo, kad kuopų sąstate dabar yra ir vokiečių tautybės vyrų.

Kuopose tautiniam ir kultūriniam darbui sąlygos pablogėjo, bet jis nesustojo. Jos artimai bendrauja su Vasario 16-tos gimnazija, vietos lietuvių bendruomene, jas remia pinigais ir kitokia talka.

1977 metų pabaigoje atsitiktinai teko skaityti spaudoje, kad 8591 LS (lietuvių sargybų) kuopa Schwetzingene, kartu su vietos LB apylinke, taip pat dalyvaujant iš Romuvos atvykusiems Vasario 16-tos gimnazijos mokytojams ir mokiniams, Tautos šventės proga, prie kareivinių esančiame pušynėlyje, suruošė gegužinę su programa. Čia JAV kariuomenės brigados vadas įteikė pagerbimo raštus ir dovanas po 25-30 metų ištarnavusiems kuopos vyrams. Iš to galima padaryti išvadą, kad kuopose dar yra tarnaujančių vyrų dar iš pirmosios Vytauto Didžiojo sargybų kuopos, nuo pat jos įsikūrimo pradžios.

Pagalbiniuose daliniuose prie JAV kariuomenės Vak. Vokietijoje, per 32 metus, dėl emigracijos ir kitų priežasčių žmonėms nuolat keičiantis, mano apskaičiavimu, galėjo praeiti 5-6 tūkstančiai lietuvių jaunų vyrų. Kadangi lietuvių sargybų ir darbo kuopose buvo puoselėjama nepriklausomos Lietuvos kariuomenės dvasia ir tradicijos, ugdoma gerosios lietuvių kario savybės, sąžiningumas, pareigos šventumas ir tautinis sąmoningumas, todėl turėtume šiuos dalinius laikyti mūsų kariuomenės atšaka. Jie mūsų kariuomenės istorijoje užims atitinkamą vietą. □

dienomis rusų armijos turėjo didžiausių nuostolių. Dar Karo Mokykloje lektoriai mums aiškino, kad ne tik svarbu gerą įsakymą paruošti, bet reikia žiūrėti, kad pagal aplinkybes tą įsakymą būtų galima ir įvykdyti.

Patys rusai jautė, kad medaus mėnuo tarp Vokietijos ir Sov. Sąjungos jau baigiasi, todėl politiniai vadovai pateko į paniką ir stačiai nachališkai kibdavo prie visokių smulkmenų. Beveik kasdien vykdavo apžiūros ir patikrinimai ir vis ką nors surasdavo negerai, o kareivių mokymas beveik visai nerūpėjo.

Kaip visur naudodami apgaule, taip ir čia jie sudarė karininkų ir kitų karių sąrašą ir įsakė pasiruošti naktiniams pratimams. Tačiau, jiems susirinkus nurodytoje vietoje, juos apsupo raudonarmiečiai, nuginklavo ir išvežė nežinia kur. Nereikia nei sakyti, kad dėl to pasilikusieji visai neteko nuotaikos. Visiems pasidarė aišku, kad komunistai mūsų korpu nepasitiki ir kad korpas gali būti visai likviduotas. Kiek anksčiau buvome gavę rusų karių papildymus į baterijas. Atsimenu vieną kaukazių, aukštą, tiesų, tamsaus veido ir plaukų, blogai rusiškai kalbantį vyrą. Man atrodė, kad jis rusų nemėgo. Vieną dieną gavau įsakymą pristatyti jį į pulko štabą, nes jis turėjo būti išsiųstas kur kitur. Kai aš jam apie tai pasakiau, tai jis su ašaromis ženklais manęs prašė, kad jo niekur kitur nesiųsčiau, nes jis nori likti su lietuviais. Iš to susidariau išvadą, kad ir kitos tautos to broliško prie rusų prisijungimo nenorėjo.

Politinių vadų dažni išvykimai į komandiruotę ir jų negrįžimas dar padažnėjo. Nežinia dėl kurių priežasčių sušlubavo tiekimas ir pulkas pritrūko maisto. Vieną dieną išvyko kažin kurion komandiruotėn ir mano Sergienkovas. Savo vietoje jis paliko mano padėjėją j. ltn. Skuridiną, bet kelioms dienoms praėjus ir tas kažin kur išgaravo. Baterijos politruku pasidarė psk. Michalčenka.

KARAS

Prasidėjus karui sekmadienio rytą tvarkėmės ir apie prasidėjusį karą nieko nežinojom. Apie pietus gana aukštai praskrido lėktuvai, bet mes į juos nekreipėme dėmesio. Tuoj po pietų visus karininkus ir kareivius sušaukė prie pulko štabo ir pranešė, kad vokiečiai, nepaskelbę karo, įsiveržė į galingos tėvynės kraštą. Pulko vadas įsakė tuojau pasiruošti žygiui. Tuo metu mes ne tik šaudmenų, nes rusai nepasitikėjo, bet ir maisto neturėjome, o tiekimas visai sutriko. Kitą dieną jau visi badavome. Žygiui pasiruošti

nebuvo sunku, nes tuo metu arklių jau neturėjome, o buvome gavę tik žemės ūkiui tinkamus traktorius, kurių didžiausias greitis buvo 4 km/val. Iš stovyklos išžygiuojant, diviziono vadas įsakė baterijų vadams užimti gynimosi pozicijas, bet nei kareiviai šovinių, nei baterijos sviedinių neturėjo. Diviziono vadas tikino, kad šovinius ir sviedinius gausime vėliau.

Nuvedęs bateriją į ugniavietę, įsakiau Michalčenkai pastatyti pabūklus į vietas ir užmasuoti, o pats su keliais ryšininkais nuėjau į nurodytą vietą, kur turėjo būti sekykla. Čia radau diviziono vadą, komisarą ir kitus du baterijų vadus. Nustebau, kad diviziono vado ir trijų baterijų vadų sekyklos buvo gal tik apie 30 m viena nuo kitos, nes komisaras Selvestrov nieku nepasitikėjo. Pirmo diviziono vadas, rodos, tik vienas iš visų pulko karininkų, buvo pakeltas iš majoro į plk. ltn. laipsnį. Karininkai apie tai įvairiai spėliojo.

Sekykla įsirengė greičiai ir neblogas, nes žemė nebuvo kieta, ir laukėme, kas bus toliau. Netrukus atėjęs kareivis pranešė, kad turiu vykti pas diviziono vadą. Atėjęs prisistačiau. Diviziono vadas su komisaru išlipo iš apkaso ir liepė eiti kartu su jais į mišką. Esą reikėsia žinių apie telefono aparatus, laidus ir kt. Į jų klausimus suteikia tiksliai žinias ir tuo viskas pasibaigė. Grįžęs į savo apkasą, radau ten grįžusį iš atostogų ltn. Girdzijauską. Apsidžiaugiau, nes juo galėjau pasitikėti. Jis klausinėjo mane apie padėtį, o aš jam atsakiau, kad visai neturime sviedinių. Sutarėme, kad geriausia išeitis būtų be šūvių atsidurti vokiečių užnugaryje.

Artėjo naktis, pradėjo temti, ir mes pirmą naktį praleidome fronto sąlygomis, neiššovę nei vieno šūvio. Man buvo nesuprantama, kodėl jie mus beginklius išstatė prieš pasaulyje geriausiai apginkluotą kariuomenę. Naktį gerai išmiegojome, nes naktis nebuvo šalta. Saulei tekant gavome įsakymą nusiimti nuo pozicijų ir žygiuoti Vilniaus kryptimi. Ryšio turtui ir lengviems kulkosvaidžiams gabenti gavome vieną sunkvežimį. Palikę mūsų sekyklą, aplinkiniu keliu, ber buvusių stovyklą, atvažiavome prie baterijos, kuri jau buvo pasiruošusi žygiui.

Jokių žinių apie vokiečių kariuomenės judėjimą neturėjome. Aš netikėjau, kad vokiečiai sugebės taip greitai veržtis pirmyn. Prieš pat karo pradžią teko būti Tauragėje ir matyti visu pasieniu daromus įtvirtinimus ir prieštankines kliūtis. Marijampolės apskr. gyvenęs brolis pasakojo, kad ruože apie 30 km nuo sienos buvo kasami

dideli prieštankiniai grioviai ir rengiamos kitos kliūtys.

Traukėmės be jokių kliūčių, tik kartą buvo užskridęs vokiečių mažas ryšio lėktuvas, apsuoko ratą ir grįžo atgal. Pakelėje teko matyti išstatytų rusų patrankų, paruoštų tiesioginiam šaudymui į vokiečių tankus. Iš to galima buvo spręsti, kad vokiečiai nėra toli. Kitu keliu mums iš dešinės matėme greitai besitraukiančią rusų tankų vorą, bet mes savo traktorių paraginti greičiau žygiuoti negalėjome. Pavakarėje buvome už kokių 15 km nuo Vilniaus. Staiga, į mus pasipylė šūviai iš miško, ir mūsų traktorininkai nuvirto nuo traktorių. Įvyko susišaudymas, ir aš buvau sužeistas į ranką. Kulka perėjo per delną ir sutriuškino vidurinį delno kaulą. Kritau į griovį ir laukiau vokiečių.

Pasidavimą vokiečiams buvau įsivaizdavęs kiek kitokį, bet vėliau pamačiau vokiečių klastingą ir žiaurų elgesį. Netrukus pasirodė pirmieji vokiečių tankai, o iš miško išlindo jų parašiutininkai. Jie mus nuginklavo ir liepė eiti plentu atgal. Kai kurie mūsų rizikavo ir bėgo į mišką ar į laukus, nes mes buvome beveik pamiškėje. Aš, vienos baterijos viršila ir keletas kareivių traukėmės plentu ir nebėgome. Vėliau tas viršila nuo mūsų atsiskyrė ir pasitraukė nuo plento. Vėliau teko sužinoti, kad jis buvo pašautas per šlaunis, negavo pagalbos ir mirė. Aš su kareiviais visą laiką traukėmės plentu, kuriuo kartais žygiavo ar stovėjo vokiečių šarvuočiai. Vieni iš mūsų juokėsi, kiti mus keikė, o vienas paleido salvę šūvių iš automato viršum mūsų galvų. Jau temstant šarvuočių kolona pasibaigė, o mesėjome žvalgydamiesi, ar nepamatysime kur arti kelio kokio vienkiemio pernaktoti. Toli nuo kelio eiti nenorėjome, nes bijojome sutikti išsklaidytus rusų dalinius. Taip beeidami priekyje pamatėme grupę karių, kurių vienas, mums arti priėjus, sušuko: "Halt! Haende hoch!" ir atkišęs automatą artėjo prie mūsų. Paskui jis paklausė savo viršilos, ką su mumis daryti, o tas atsakė: "Todschiessen!" Tuomet vienas jų patraukė mūsų kareivį už rankos į griovį ir, matyt, būtų nušovęs. Aš jiems pradėjau aiškinti, kad mes esame ne rusai, bet lietuviai, kad mes nekariaujame prieš juos, bet perbėgome į jų pusę. Tarp savęs pasitarę, parodė ranka eiti atgal ir suriko: "Los! Los!" Toje vietoje plento griovyje gulėjo kokia pora dešimčių negyvų rusų kareivių. Tai, matyti, buvo speciali komanda belaisvių skaičiui mažinti. Paėję kokią kilometrą, pamatėme netoli kelio vienkiemį ir pasukome į jį. Tai buvo nestambaus lenkiškai kalbančio ūki-

ninko vienkiemis. Jis mus priėmė, davė duonos ir pieno pavalgyti ir viename kampe ant šiaudų paruošė nakvynę. Taip pirmą naktį praleidoje antro okupanto žinioje. Man atrodo, kad, jei būčiau nemokėjęs vokiečių kalbos, nebūtų tekę man nei šių atsiminimų rašyti.

Rytą nutarėme pasieškoti nuošaliau nuo kelio kokią kaimą ir ten kokią dieną ar kitą pabūti, kol visa pafrontės velniava pasibaigs. Ir iš tikrųjų paėję kokią kilometrą pamatėme netoli miško nedidelį kaimelį ir pasukome į vieną sodybą. Pataikėme labai gerai, nes čia gyveno lietuviai pradžios mokyklos mokytojas. Mokytojo žmona nušovė mano ranką ir sutvarstė. Čia mes pailsėjome, užvalgėme sočiai, ir mūsų nuotaika pasitaisė, nes galutinai atsipalaidavome nuo maskolių ir likome gyvi. Tik ranka vis dar skaudėjo, nes buvo sutriuškintas kaulas.

Vieną dieną pailsėję pas tą vaišingąjį mokytoją, nutarėm grįžti atgal į Vilnių, į Šnipiškių kareivines, kur anksčiau buvo mūsų pulko būstinė. Beeinančius plentu mus pralenkė motociklistų grupė, kurių keli buvo su priekabomis ir jose sėdėjo karininkai. Pravažiavę pro mus gal kokią 100 m, jie staiga pasisuko ir privažiavo prie mūsų. Vienas karininkų paklausė, kas mes esame. Atsaciau, kad esam lietuviai, pabėgę nuo rusų ir dabar keliaujam į Vilnių. Mus susodino ant motociklų ir žadėjo nuvežti pas jų pulkininką. Mums bevažiuojant, staiga, sprogo netoli plento keletas minosvaidžio sviedinių, nes netoliese vokiečiai laikė apsupę rusų dalinį. Visi prigulėme prie motociklų, bet niekas nenukentėjo. Keletą kilometrų pavažiavę motociklai pasuko iš plento į slėnį, kur galima buvo matyti kelios dešimtys kareivių. Pulkininkas sėdėjo gražioje pievoje ir valgydamas gurkšnojo. Priėjęs prie jo drausmingai prisistačiau kaip Lietuvos armijos karininkas. Man atrodė, kad tas jam patiko, ir jis pradėjo manęs klausinėti. Aš jam aiškinau, kad mes buvome prievarta prijungti prie rusų, kad buvome gavę jų ultimatumą ir kad mūsų kariuomenė negalėjo priešintis žymiai didesnėms rusų pajėgoms. Jis klausė, ar mes kovojome prieš vokiečius. Aš jam paaškinau, kad apie kautynes negalėjo būti nei kalbos, nes nerūrėjome nei vieno artilerijos sviedinio. Rusai mumis nepasitikėjo, todėl ir į frontą nesiuntė, bet įsakė trauktis atgal. Mūsų tikslas buvo ne tik kad nekariauti prieš vokiečius, bet kaip galima greičiau atsipalaiduoti nuo rusų. Mokydamasis gimnazijoje iš vokiečių kalbos gaudavau tik trejetą, bet šituo kartu man nebuvo jokių sun-

(Nukelta į virš. 3 psl.)

Baltimorės lietuvių dainos draugija

Morkus Šimkus

(Pradžia KARIO 4 Nr.)

Gegužinė Lietuvoje veikiančys asmenys: Svečiai iš Amerikos. Ona Braškytė, mokytoja iš Amerikos — Evelina Kvederiūtė; Marė, jos motina — Eleonora Andrėkienė; Čalis Kutkus, senbernis — Jurgis Galkauskas; Pyteris, baigęs inžinierystę jaunuolis — Klementas Andrėkus; Maikis, jo draugas, medicinos studentas — Bernardas B. Leikus.

Lietuvos žmonės: Jievtė, universiteto studentė — Julė Rastenienė; Lietuvos kariuomenės kapitonas — Petras Tribulskis; Ponia ministerienė — Marijona Jurkšaitė; Pranas, universiteto studentas — Jurgis Markelionis; Mokytoja — Marijona Geležiūtė; Agnieška, senmergė — Elzbieta Braziūtė; Katrė, Čalio Kutkaus motina — Ona Lukaševičienė; Jonas, kaimo jaunuolis — Juozas Matusevičius; Stasys, kitas jaunuolis — Vincas J. Kučinskis; Teklytė — Paulina Skibirdaitė; Vincukas — Martynas Raila, Jr; Elenutė — Elena Juškauskaitė; Kielienė, kaimietė — Ona Žigienė. Mokiniai: Milda Aleknavičiūtė, Sonia Paloviūtė, June Youch, Patsy Ščiukas, Vincas Lukaševičius, Pranas Česonis, Vytautas Zajankauskas, Adolfas Skibirdis. Jaunimas, suaugusieji, muzikantai.

Muzikos mokytoja — Lelija Geležiūtė. Režisierius — adv. Nadas Rastenis.

Gegužinė Lietuvoje, turinio santrauka tilpusi programoje.

Šventadienio pavakarėje jaunimas susirenka pamiškėje į gegužinę; šoka ir dainuoja. Ateina ir Katrė Kutkienė su savo anūkais, Vincuku ir Elenute. Šu-

va toli suloja. Vincukas nubėga link namų ir atsi-veda tik iš Amerikos parvažiavusį savo dėdę, Čalį Kutką, kuris išbuvo nevedęs, senbernis. Jis giriasi savo turtais Amerikoje užgyventais.

Ateina ir Pyteris, baigęs inžinierystę vaikas, ir Maikis, medicinos studentas, abu Amerikoje gimę, pirmą kartą Lietuvoje.

Paskui pribūna ir Marė Braškienė su dukteria Ona, baigusia mokytojos mokslą Amerikoje. Ona taipgi pirmą kartą pamato Lietuvą.

Čalis, kuris Amerikoje Oną mylėjo, nudžiungia pamatęs ją, nes ją sekioja ir kalbina už jo tekėti: jis jai siūlo 500 dol vertės deimantinį žiedą, bet Ona kratosi Čalio ir jo žiedo. Ona pamyli Lietuvos kariuomenės kapitoną, su kuriuo parvykus į Lietuvą susipažino.

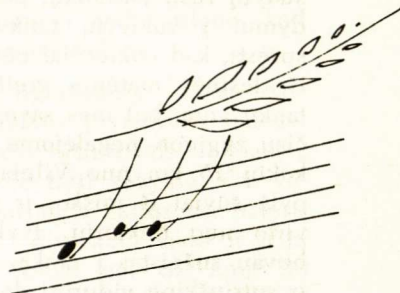
Pyteris prisivilioja Lietuvos universiteto studentę Jievtę.

Čaliui lieka jo dar jaunystės laikų Lietuvoje likus senmergė Agnieškėlė.

1936 m. valdyba: Klementas Andrėkus — prezidentas, Matas Rutkus — I vicepr., Jurgis Galkauskas — II vicepr., Julė Rastenienė — užrašų sekretorė, Marijona Jurkšaitė — finansų raštininkė, Stasys J. Janušas — išdininkas.

Kaminkrėtys ir Malūnininkas — dviejų veiksmų operetė, muzika Miko Petrausko. Suvaiddinta 1939 m. balandžio 23 d.

Vaidylos: Gratas, kaminkrėtys — Jurgis Galkus;

Pranas, kaminkrėčio sūnus — Jurgis Markelionis; Piklius, malūnininkas — Petras Tribulskis; Teklytė, malūnininko duklė — Elena Levanavičienė; Petronėlė, Pikliaus tarnaitė — Marijona Jurkšaitė; Barbora — Bertha Mitchell; Sabukas — Algirdas Klišis.

Dainos choras: E. Andrėkienė, E. Geležienė, M. Janonytė, M. Jurkšaitė, O. Mačiūtė, B. Mižiulaitienė, M. Milunaitienė, E. Levanavičienė, O. Lukaševičienė, J. Rastenienė, L. Stankevičienė, E. Tribulskienė, A. Jonaitytė, O. Žigienė, A. Abromaitis, K. Andrėkus, J. Galkus, A. Klišis, K. Kučauskas Jr., B. Leikus, J. Markelionis, N. Rastenis, F. Rutkus, M. Rutkus, P. Tribulskis, E. Jonaitis, James Young.

Choro vedėjas — K. Andrėkus. Muzikos direktorė — L. Bakerskienė. Šokių tvarkytoja — M. Jurkšaitė. Scenarijos parūpintoja — E. Andrėkienė. Veikalo direktorius — adv. N. Rastenis. Rengimo komisija: E. Andrėkienė, O. Lukaševičienė, J. Rastenienė.

Kaminkrėtys ir Malūnininkas pirmo veiksmo turinys: Pranas, kaminkrėčio sūnus, jaunas studentas, merginasi Pikliaus (malūnininko) dukteriai, irgi jaunai studentei, Teklytei. Sabukas, kaminkrėčio gizelis, meilinas priė Petronėlės, Pikliaus tarnaitės. Barbora, Pikliaus kurčia virėja, taikosi prie Sabuko. Tarpe Pikliaus ir Grato eina seni vaidai. Viena tai, kad senai, Gratas Piklių išsuodino, o Piklius Grata išmiltavo. Už tai jie per septynerius metus teismuose bylinėjosi. Gratas bylą laimėjo, nes "daugiau užmokėjo". Antra, tai jie abu mylėjo vieną merginą, kuri galiausiai apsivedė su Pikliu. Bet Gratas Piklienę vis mylėjo ir slaptai pas ją užeidavo. Kartą Piklius su Pikliene darė taiką gertuvėje ir gerai išsigėrė. Jiems einant namo pro miesto bokštą, Piklienė prisiekė Pikliui, kad kol bokštas stovės, tol ji vyrą mylės. Pikliui žmonos prižadamas taip patiko, kad jis visuomet bokštu užsižadėdavo. Ir kaip tik Pranas paprašo Piklių, kad jis leistų už jo Teklytę, tai Piklius atkerta: pirmiau bokštas sugrius, negu aš ją leisiu už tavęs.

Antro veiksmo turinys: Gratas, gerai išsigėręs, susitinka su Pikliumi. Vienas iš kito piktai tyčiojasi. Gratas sarkastiškai klausia Piklių, kodėl jis neleidžia savo Teklytės už Prano. Piklius jam atkerta: pirmiau bokštas sugrius negu aš leisiu savo dukterį už tavo sūnaus. Gratas pašiepia Piklių, kad jis nori savo dukterį prancūziškai išmokinti, o Piklius juokiasi iš Grato, kad jis nori savo sūnų advokatu išmokinti. Abu apsiabarę išsiskiria. Pranas vėl prašo Piklių Teklytės rankos. Piklius jam vėl atkerta: kai bokštas sugrius. Pranui ir Teklytei savo nelaimingą meilę apdejuojant, bokštas sugriūva. Trenksmą išgirdę, visi kaimynai ir jaunimas susirenka. Piklius užspirtas, kad jau bokštas sugriuvo, laimina Praną su Teklyte ir Sabuką su Petronėle. Galiausiai ir Piklius su Gratu susitaiko ir išsigeria. Dvi poros džiaugiasi laiminga meilės užbaiga, o kaimynai, kad Piklius susitaikė su Gratu. Visi linksmynasi, dainuoja ir šoka.

Birutė, dviejų veiksmų liaudies opera. Žodžius parašė G. Žemkalnis, muziką — Mikas Petrauskas.

Su vaidinta 1941 m. gegužės 11 d., minint dešimties metų sukaktį.

Vaidino: Birutė, Palangos mergelė — Olga Matulionytė; Tėvūnas, jos tėvas — Antanas Danaitis; Birutės brolis — Klemensas Andreikus; Antras Birutės brolis — Edvardas Bakerskis; Kęstutis, Lietuvos kunigaikštis — Kazys Stupuras; Vaidyla — Juodas Bakeskis; Sunšteinas, vokiečių vadas — Jurgis Merkeliionis; Pirmas karžygis — Albertas Stripeika; Antras karžygis — Andrius Matusevičius; Villi, knechtas — Vincas Višinskas; Klaus, knechtas — Jonas Makauskas; Tarnas — Juozas Gelazelė, Jr.; Lizdeika, krivių krivaitis — Jonas S. Galinaitis; Krivė — Vincas Urbanas; Pirmą vaidilutė — Aldona Matukaitytė; Antra vaidilutė — Viviana Matukaitytė; Trečia vaidilutė — Oiga Lebedaitė; Vaidilutė, sopranas — Julė Rastenienė; Vaidilutė, altas — Marijona Jurkšaitė; Aukininkas — Feliksas Rutkus; Antras aukininkas — Juozas Matusevičius; Grėbėja — Sonia Palovytė.

Muzikos vedėja — Leliją Bakerskienė. Vargonų akompanistas — John H. Eltermann. Piano akompaniatorė — Elena Juškauskaitė. Režisierius — adv. Nadas Rastenis. Sufleris — Elena Vasiliauskaitė. (Hammond elektriniai vargonai — dėka Chas. M. Stieff Company).

1941 m. valdyba: Klemensas Andreikus — pirmininkas, adv. Nadas Rastenis vicepir., Julė Rastenienė — protokolų raštininkė, Marijona Jurkšaitė — finansų raštininkė, Ona Lukoševičienė — išdininkė.

Išėivis, St. Šimkaus trijų veiksmų operetė, antrą kartą su vaidinta 1947 m. vasario 2 d.

Vaidino: Jonas, jaunas kaimietis — Jurgis Galkas; Jomo motina — Ona Lukas; Jievtė, Jono sužieduotinė — Olga Danaitienė; Antanas, Jono draugas — Vincas Urbanas; Amerikonas — A. Juškevičius; Žydas — Martynas Raila; Vadas per rubežių — Jonas Makauskas; Maikis — Joseph Baker; Mariutė — Frances Sedbaras; Guzas — Vincas Urbanas; Guzienė — Margaret Gray; Rauplienė — Bertha Mitchell; Barškaliėnė — Emilija Makauskaitė; I burdingierius — Jonas Makauskas; II burdingierius — Jonas Lekavičius; Šaulys — Feliksas Rutkus; Moteris — Bertha Mitchell. Trys mergaitės — Hilda Max, Mary Pechulis, Teklė Žydelis.

Muzikos vedėja — Lillian Baker. Režisierius — Thomas Marcin. Vargonininkas — John H. Eltermann. Pianistės: Lillian Denison, Elena Juškauskaitė.

Pirmas veiksmas Lietuvoje. Jonas, caro žandarų persekiojamas, rengiasi vykti Amerikon. Jis atsisveikina su savo motina, mylima Jievtute, kaimynais ir Lietuva. Šiame veiksme Jono kaimynų roles atlieka: Kl. Andreikus, N. Rastenis, E. Murchland, E. Andrėkienė, J. Rastenienė, M. Milunaitienė, M. Jurkšaitė, Bertha Komasar, F. Shilinski. Didelis vaikų būrys: Grace Denver, Paul Denver, Irene Denver, Edward Glebas, Yvone Glebas, Charles Glebas, Eva Baker, Theodor Baker, Helen Baker, Johanna Linka, Gerald Gelazela, Jacqueline Kasinskas, Janet Kasinskas, Emily Raila, Joseph Mitchell.

Antras veiksmas Amerikoje. Jonas veikia Lietuvos laisvinimo darbe. Trys gospadinės varžosi dėl burdingieriaus Maikio. Jos juokiasi iš Jono, kad jis kvailas, nes nesimeilina prie jų.

Trečias veiksmas Lietuvoje. Lenkai puola lietuvius. Lietuviai, kad ir blogai ginkluoti, ginasi nuo priešų. Jiems pagalbon atvyksta iš Amerikos Jonas, Maikis ir kiti.

Consilium Facultatis, Miko Petrausko vieno veiksmo operetė, suvaidinta 1951 m. balandžio 14 d. Antroje programos dalyje buvo koncertas. Šiuo menų vakaru buvo paminėta "Dainos" draugijos 20 metų sukaktis. Programa išspausdinta angliškai: Souvenir Program Lithuanian Choral Society "Daina".

Cuncilium Facultatis vaidintojai: Gasperas Bulbickis — Antanas Dranginis; Margarieta, jo žmona — Alberta Mačiulaitienė; Onutė, jų duktė — Darata Adomaitienė; Zdzislovas Murickis — Alfonsas Adomaitis; Ladislovas Šuskis — Jurgis Galkas, Daktaras Reškis — Gordonas Matulionis; Valentukas, Bulbickių tarnas — Antanas Kisieličius; Joanė, Bulbickių tarnaitė — Matilda Žydelytė.

Vyksta kaime, Bulbickio namuose.

Vadovė vaidinimo ir akompaniatorė — Lelija Bakerskienė.

Režisierius — Tamas Marcinkevičius. Koncerto akompaniatorė — Alena Juškauskaitė-Bush.

(Yra: Consilium Facultatis, J. Alexander hr. Fredro, vieno veiksmo komedija, vertė A. Matutis. Chicago, Ill. Lėšos ir spauda Lietuvos, 1913 m. 47 psl.).

Dainos draugija labiausiai buvo pamėgusi savuosius kompozitorius. M. Petrausko: Kur namas

mūs, Motuš motuše, Uogautojų daina iš Eglės, Rudens melodija, Kalvis, Žalčio ir Eglės atsišveikinimas iš Eglės, Dievui Ragučiui giesmė iš Eglės, Mergele jaunoji, Aras, Skamba kanklės ir trimitai, Skambančios stygos.

St. Šimkaus: Plaukia sau laivelis, Sunku man gyvenyti iš Išeivis, Atsišveikinimas su giria iš Čigonai, Daina apie Veliuoną, Kur bakūžė samanta, Pavasarėlis, Vai gudri, Atsišveikinimas su Tėvyne iš Išeivis, Oi pasakyk.

A. Vanagaičio: Naktis svajonėmis papuošta, Stasys, Aš mergytė, Tu ir aš, Dainuok man dainą, Fordukas, Leiskit į Tėvynę, Aš bijau pasakyt, Vilnius, Muzika muzika.

Pakaitomis užtinkame dar šiuos kompozitorius: A. Aleksis, A. Bačiulis, J. Bendorius, Budriūnas (Tėviškėlė), A. Kačanauskas, K. Kaveckas, J. Naujalis, Č. Sasnauskas, J. Strolia, J. Švedas, J. Tallat-Kelpša, A. Žemaitis, J. Žilevičius.

Taip pat, programose randame kūrinius svetimųjų muzikų: Arditį, Beethoven, Brahms, Chopin, G. Donizetti, F. von Flotow, Gounod, J. Offenbach, G. Puccini, Schumann, Oscar Strauss, G. Verdi, R. Wagner ir kitus.

Dainos draugijos koncertai, operėčių pastatymai ir kiti parengimai vyko Lietuvių svetainėje.

1957 m. Baltimorės Lietuvių Dainos Draugija valdybą dar buvo išsirinkusi, bet atdro, kad lietuviškos dainos aidų daugiau nebeskleis. □

NETIKROVĖS DEBESYS

III

Pakeičiant teritorijos klimatą ir ekonominei būklei pablogėjus, tauta yra lengvai paklupdoma ir užvaldoma neiššovus šūvio. Pavyzdžiui, tautą galima nualinti pasiūčiant 2-3 mėnesių liūtis, supūdant žemės ūkio gaminius laukuose, arba išdeginant juos sausra, o pavėjui pasiūsti radioaktyvių dulkių debesis užnuodytų dar nenuimtą derlių. Įdomu, kad tokia kova gali tęstis metais net gyventojams nepastebint.

Sovietai turi daug planų klimato pakeitimui, o kai kurie iš jų jau vykdomi. Jie svajoja ištirpinti Šiaurės Ledinuotojo vandenyno ledus, tuo sušvelnindami Sibiro klimatą ir padarydami jį tinkamu žemdirbystei, o tai pakeistų klimatą Kali-

fornijoje, New Yorke, Londone ir kitur. Ištirpinti šiaurės ledynai užtvindytų New Yorke ir kitus uostus. Sibiro klimato sušvelninimui sovietai jau padarė 100 mylių ilgio Cymlyanskaja jūrą, jungiančią Dono ir Volgos upes. Tik 1973 m. rusai išleido virš 100 milijono dolerių klimato modifikavimui, t.y. 4 kartus daugiau, negu JAV. Rusų siūlomas Beringo sąsiaurio užtvėnkimas padarytų šiltesnes Sibiro žiemas, o varomi Ledinuotojo vandenyno vandenys pro Aliaską, šiaurės Kanadą į Labradoro srovę, neigiamai paveiktų visos Šiaurės Amerikos klimatą, žuvininkystę, ir priverstų uždaryti tokius uostus kaip Halifaxas ir kitus.

Labai įdomus "Drauge" (1978.I.

Jurgis Gediminėnas

1978 Užgavėnės

Š. Ontario, Kanadoje, užkampis

5) Br. Ąušroto straipsnis apie tobulinamus naujuosius ginklus, kurio ištraukoje, paimtoje iš "Aviation and Space technology" sakoma, kad Sovietų Sąjunga yra pasiekusi technišką lūžį, pritaikydama galingos energijos fizikos dėsnį, kurio galima sutelkti ir nukreipti energijos spindulį į norimą taikinį. Tokių ginklų išstbulinimas sovietuose galės neutralizuoti visą JAV vairuojamųjų sviedinių smūgį prieš Sov. Sąjungą ir tuo pačiu palaužti šio krašto strateginę doktriną. Sovietai jau yra įvykdę 8 sėkmingus vairuojamos energijos spindulio (laser) ginklo mėginimus, o šios žinios pasiekusios JAV žvalgybos centrus, būvusios sutiktos su tam tikru abe-

jingumu ir nepasitikėjimu. Straipsnyje reikalaujama, kad visos sovietinių ginklų pranašumo paslaptys būtų išvilktos į dienos šviesą, taip lygiai, kaip šie visi reikalai apie JAV ginklus yra atvirai diskutuojami spaudoje ir suinteresuotuose sluoksniuose. Teigiama, kad JAV negali pasitikėti vienos ar dviejų rūšių strategiškais ginklais, kurie rytojaus brėkščiančiame horizonte gali neatlikti jiems pavestos misijos.

Iš Briuselio Vakarų žvalgyba praneša, kad Sovietų Sąjungoje veisiami naujos rūšies mirtini virusai ir mikrobai. Įmonės esą, netoli Maskvos ir vakarinėje Rusijoje ir labai saugojamos, o JAV žvalgybiniai satelitai jau nufotografavo kelis tokius pastatus.

Dar 1976 m. anglų aviacijos vicemaršalas Steward Menaul savo straipsnyje "Sovietų karo mašina" perspėjo, kad už 10 metų Sov. Sąjunga gali būti pakankamai tvirta užimti Vakarus, tik pagrūmojus naujaisiais ginklais.

Vyriausias NATO vadas generolas Alexander Haig, kalbėdamas 15 tarptautinėje karo mokslo konferencijoje, ragino nepasiduoti priešų propagandai ir nebūti užliūliuotiems apie Vakarų stiprumą, nes Varšuvos blokas skubiai ginkluojasi, pralenkdamas Vakarų valstybes. Nuo 1972 ligi 1976 m., sovietai pasistatė 25 naujus atomine energija varomus povandeninius laivus, o JAV nei vieno. Varšuvos paktas turi tankų 6 kartus daugiau, artilerijos 8 kartus daugiau ir lėktuvų 2 kartus daugiau, negu NATO. Gen. Haig ragino nemažinti biudžeto gynybai ir neužmerkti akių realybei.

JAV Atstovų Rūmų Karinis komitetas, pasiremdamas CIA patiektais daviniais, paskelbė raportą apie Sovietų Sąjungos kariuomenę ir karines išlaidas. Nors sovietai garsiai giriasi savo karo išlaidų mažinimu, bet nuo 1967 ligi 1977 m., išleido 20% daugiau negu JAV, o tarpkontinentinių raketų, povandeninių laivų, bombonešių gamybai ir nuo tokių ginklų gynimuisi — pustuščio karto daugiau negu amerikiečiai. Per dešimtmetį sovietų karių skaičius paaugo 700,000 ir šiandien yra 4.1 milijonas kovotojų, o JAV ginkluo-

tos jėgos nuolat mažinamos jau nuo 1968 m.

Britanijos vyriausybės paduotais daviniais sovietai kariniams reikalams naudoja nuo 11 ligi 13% savo išteklių, o Britanija 4.9%, Vakarų Vokietija 3.4% ir JAV —5.5%.

"Laisvojoje Lietuvoje" paduotais daviniais sovietų ir jų satelitų centro Europoje jėgų persvara prieš vakariečius yra du prieš vieną ir pirmą karo dieną Varšuvos paktas galėtų mesti nuo 86 ligi 92 divizijų, o karui užsitęsęs — iki 130 divizijų. Jeigu kultų tikras atominis karas, tai JAV netektų 140 milijonų žmonių, o sovietai tik 113 milijonų, nes jie turi kalnuose ir giliuose tuneliuose įrengtas nuo atominių bombų slėptuves, o JAV net neplanuoja slėptuvių statyti. Pentagono skaičiavimais, jei su rusais prasidėtų karas, tai geriausiai atveju žūtų keli milijonai europiečių, o jeigu bus panaudoti atominiai ginklai, tai žuvusių galėtų būti ir 100 milijonų žmonių. Tvirtinama, kad atominio karo atveju abiejose pusėse būtų sunaikinta 1/3 ekonomijos ir karo laimėtojo nebūtų...

Turbūt, pakaks ir apie tai. Užbaigiant reiktų pažymėti, kad dar daug kas iš laisvojo pasaulio ir ypatingai iš "neprotinų jankių" nesupranta apie vis labiau bręstantį komunizmo pavojų. Sovietų Sąjunga savo karinę galybę išugdė ligi tokio laipsnio, kad jai pačiai jau gali būti sunku atsispirti pagundai, savo karinės mašinos ir atominių ginklų pagalba siekti pagrindinio tikslo — užvaldyti pasaulį! Gi laisvojo pasaulio ir geriausi norai išsaugoti taiką nueis niekais, jei tik sovietai įsitikins, kad pasaulis jau nepajėgia atsispirti jų karo mašinai!

Toliau seks trumpesnių spaudos ištraukų pluoštelis, kuris, gaila, nėra pralinksminantis. Štai, praėjusių metų pabaigoje Jungtinių Tautų gen. sekretoriumi Kurt. Waldheim įteikė raudonajam sovietų carui Leonidui Brežnevui Jungtinių Tautų aukštinį taikos medalį, o ta proga "Drauge" Br. Aušrotas patiekia Londono "Intelligence Digest" komentarus, kuriuose sakoma, kad tautų engėjas gavo atlyginimą už 300 milijonų žmonių pavergimą ir kad tuo būdu

buvo įkalta dar viena vinis į tarptautinės pagarbos suniekinimo Jungt. Tautų karstą. Belgrade susirinkę apdairesni politikai Jungt. Tautų globoje vykstančioje konferencijoje, yra atvirai pareiškę, kad JT pačios save sukvailino, įteikiant ordiną, krauju suteptomis rankomis Brežnevui, kuris žiaurumu tik tiek skiriasi nuo Stalino, kad šūvius į nekaltų žmonių pakaušį jis yra pakaitęs injekcijomis psichiatrinėse ligoninėse. Dabar jau pradėsime suprasti, kiek gali atsiekti lietuvių ir kitų sovietų pavergtų tautų peticijos Jungtinėms Tautoms, o laikai smarkiai keičiasi.

Štai, už teroristo Menachem Begin galvą 1950 m. buvo siūloma 50,000 dol., o šiandien jis yra populiarus Izraelio ministeris pirmininkas, Džimio Carterio draugas, kurio net prisibijo nenorėdami prarasti savo šiltų vietų daugelis JAV senatorių ir kongresmanų.

Arba štai, toks buvęs vienas iš vyriausiųjų prezidento Rooseveltto patarėjų Alger Hiss, (kurį išaiškinti padėjo Nixonas), atsėdėjęs 44 mėnesius kalėjime, jau užvedė bylą savo išteisinimui dėl apkaltinimo komunistų šnipu ir dėl priesaikos sulaužymo, o jam padeda National Emergency Civil Liberties Committee ir Freedom Information Act. Jie knisasi per 45,000 dokumentų, norėdami įrodyti Hiss nekaltumą.

Nenustebčiau, kad jeigu dabar būdamas gyvas, Adolfas Eichmanas užvestų bylą Izraeliui už jo neteisėtą pagrobimą ir "apšmeižimą", dėl 6 milijonų žydų sunaikinimo, o šiam reikalui jis panaudotų 1947 m. Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus statistinius davinis.

Vakarų Vokietijos kancleris Helmut Schmidt, kalbėdamas apie kovą prieš terorizmą, pareiškė, kad laisvė be saugumo veda į anarchizmą, o saugumas be laisvės išaugtų į diktatūrą. Jo tvirtas nusistatymas, kad Vokietijoje nebūtų leidžiams "McCarthizmas", kuris šiam pasauliui yra kaip šuniui gerklėje įstrigęs kaulas. Dėl Schmidto minkštumo ir nesugebėjimo, Vokietijoje, siaučia teroristų (Baader-Meinhof) gauja ir

(Nukelta į viršelio 3 psl.)

Redaguoja —
S. Kaunelienė
531 W. Grand Blvd.
Detroit, Mich. 48216

TREMTIES TRIMITAS

KUR FILMAS APIE BAIŠŪJĮ BIRŽELĮ?

Daugelis televizijos ekranuose matėme du filmus: Holocaust ir Roots.

Žiūrėdami, kartu su aktoriais, išgyvenom žmogaus žmogui padarytas skriaudas, parodytą nepaprastą žiaurumą. Buvo sunku suprasti, kad žmogus, Dievo kūrinys, pasirodė esąs tokia menkystė. Buvo sunku suprasti, kad žydai pradžioje neparodė jokio pasipriešinimo, galvojo, kad nuo mirties galės išsipirkti. Juk logiškai galvodami, žinom, kad kiekvienas sutvėrimas instinktyviai ginasi, priešinasi žudikui, o filme žydai patys iškasdavo duobes ir pliki atsistodavo ant duobės krašto, kol kulku pakirsti nukrisdavo...

Mums lietuviams stebint "Holocaust" filmą, nedavė ramybės mintis: kada bus susuktas filmas apie rusų komunistų įvykdytą lietuvių tautos genocidą? Kas parodys pasauliui išgyvenimus ramios artojų tautos vaikų, išplėštų jėga iš namų, atplėštų nuo savos žemės, kurią jie prakaitu laistė, savo pūslėtom rankom pureno; — nuo gyvulėlių, kuriuos su tokia meile auginu. Kas parodys ką jie išgyveno, kai užkaltauose gyvuliniuose vagonuose, be elementarinių patogumų, kaip skerdyklon vežamus galvijus, juos išgabeno į nežinią, į žiauriausias kančias, į lėtą bado mirtį? Dauguma žydų buvo nužudyti kulkosvaidžių ugnimi, dujomis ar kulka į pakaušį. Mirtis dažniausiai buvo greita. Bet vežami į tremtį lietuviai iškentėjo kančios agonijas, kai jie — kūdikiai, maži vaikai, moterys, seneliai, troško be oro, alpo be vandens lašo, kentėjo bado kančias, netikrovę be pagalbos, be vilties spindulėlio. Ar jie buvo nusikaltėliai? Jie niekam nieko blogo nebuvo padarę, nieko nenuskriaudę. Jie pasižymėjo darbštumu, sąžiningumu, vaišingumu, meile savo kraštui. Tai už ką tos kančios, toks žiaurus likimas? Gi todėl, kad jie mylėjo savo kraštą, kad sunkiai dirbdami pelnėsi sau duoną, kad jie norėjo gyventi laisvi ir kad sužvėrėjęs kaimynas jiems tos laimės pavydėjo.

Todėl privalome turėti filmą apie baisiojo birželio nekaltų aukų kančias. Juk procentaliai lietuvių tauta labiausiai nukentėjo. Juk lietuviai tebekenčia ir šiandien. Juk ir šiandien lietuviai kankinami, tardomi ir teisiami už nusikaltimus, kurių jie nepadarė. Juk pasaulis turi žinoti, kad dar tebekenčia Balys Gajauskas ir kiti.

Jei mes visi tuo rūpinsimės, klibinsim, šauksim ir reikalausim, toks filmas bus susuktas. Filmas, kuris sukrės visus geros valios žmones savo nuoga tikrove.

Neseniai Detroito didžiausiam dienrašty "The Detroit News", sekmadieninėj laidoj, buvo atspausdintas puikus monsinjoro Hubert Maino straipsnis: "Lithuanian rights — forgotten crusade". Keli iš mūsų rado reikalingu jam padėkoti, nusiųsti laišką dienraščio redaktoriui. Gėda, kad tik vos keli. "Ar ne dešimtį pagydziau, kur kiti devyni?" — klausė Kristus. Taip, kur buvo kiti Detroito lietuviai? Ar šis reikalas buvo nesvarbus? Ar tiek daug draugų mes turime, kurie mūsų reikalus gina, kad mes jų visiškai nebevertiname? Dažnas aiškinasi turįs sunkumo su anglų kalba, sunku taisyklingai, aiškiai parašyti. Tuo atžvilgiu kreipkimės į savo centrinių organizacijų valdybas, prašykime jų pagalbos. Jų atstovai nuvažiavę į Vašingtoną kalbos sunkumų neturi, tad jiems nebūtų sunkumo ir laiškų pavyzdžius paruošti.

Grįžtant prie filmo — medžiagos filmui turime pakankamai: Armonienės, Rūkienės, Tautvaišienės, Juciūtės knygos, gyvųjų išlikusių prisiminimai, pasakojimai apie jų pereitus kryžiaus kelius — tai vis medžiaga, kurią panaudojus filmas išeitų geresnis, savo tikrove šurpesnis ir už "Holocaust".

Bet, jei pasiduosime apatijai, rūpinsimės tik savo asmeniniais reikalais ir malonumais, pramogom, būsime "mirusios sielos", "mirusi tauta", ir tada bus jau per vėlu šaukti ir vaitoti, nes mirusiųjų balso niekas nebegirdi. □

ŠAULIŠKOJ PASTOGĖJ

Nauja Šaulių Kuopos Valdyba Sydnėje, Australijoje

Sydnėjaus "Dariaus ir Girėno" šaulių kuopos narių visuotinis susirinkimas įvyko š.m. balandžio 30 d., 1 val. p.p., Lidcombe parapijos salėje. Susirinkimą pradėjo kp. p-kas S. Pačėsa. Jis apgalvestavo, kad ne visi šauliai jaučia pareigą dalyvauti metiniame susirinkime, neįsklausoma valdybos pranešimų ir vėliau nežino susirinkime padarytų nutarimų. Tokiu būdu šaulys-ė atsilieka nuo organizacijos gyvenimo ir nežino kur esąs. Būtų malonu, kad šis reiškinys pranyktų, nes šaulys privalo būti drausmingas ir prisilaikyti LŠST statuto nustatytos tvarkos. Susirinkimui pirmininkauti buvo pakviestas J.P. Kedys, o sekretoriauti — Irena Gintalas-Sweeney. Susirinkimas tam pritarė. Balsus skaičiuoti sutiko prezidentas.

Apie šaulių kp. valdybos nuveiktus darbus išsamų pranešimą padarė š. kp. p-kas S. Pačėsa. Jis priminė, kad valdybos kadencijos metu mirė keturi šauliai: B. Kaufeldas, A. Liubanskienė, A. Plukas ir P. Zaremba. Jie buvo pagerbti vienos minutės susikaupimu.

Kontrolės komisijos aktą perskaitė k. p-kas J.P. Kedys. Moterų šaulių sekcijos vadovės ir šaudymo sekcijos vadovų pranešimų, dėl jų nedalyvavimo susirinkime, nebuvo. Po trumpų diskusijų valdybos veikla buvo užgirta ir pajamų išlaidų apyskaita patvirtinta.

Į naują kp. valdybą dvejiems metams išrinkti ir pareigomis pasiskirstė: kp. p-kas S. Pačėsa, nariai: Irena Gintalas-Sweeney ir A. Sidaras. Kandidatė — K. Scitnikienė. Kontrolės komisija: p-kas — J.P. Kedys, nariai: K. Daniškevičius ir K. Belkus. Moterų šaulių sekcijos vadovė — Irena Gintalas-Sweeney. Šaudymo sekcijos vadovas — i.e. p. V. Jankus, jaun.

Iškeltas reikalas persvarstyti šaulių na-

rio mokestį. Susirinkimas nutarė: dirbantieji šauliai moka į metus \$2.00, nedirbantieji ir pensininkai — \$1.00. Atkreiptas dėmesys į šaulių S-gos šventę ir Vlodo Pūtvio minėjimą. Dviguba šventė numatyta š.m. birželio 25 d. Bankstowne, Lietuvių Klubo salėje. Visi šauliai buvo raginami prisidėti darbais, kad šventė būtų iškilminga ir įspūdinga.

Perskaityti LŠST CV aplinkraščiai ir pasikalbėta įvairiais organizacijų liečiančiais reikalais. Susirinkimas, nors negausus, bet buvo darbingas.

S. Pačėsa

St. Catharines, Ontario

"Povilo Lukšio" kuopos veikla

Šių metų balandžio 16 d. įvyko šaulių kuopos susirinkimas, kuriame buvo svarstomi svarbūs kp. veiklos reikalai.

Susirinkimą atidarė ir pravedė A. Šetikas, sekretoriumi susirinkimas pasiūlė sekretorių P. Polgrimą.

Buvo svarstyti sekantieji dienotvarkės punktai: 1. tradicinių Joninių klausimas; 2. uniformų suvienodinimas ir 3. įsijungimas į Pabaltiečių Lygą.

Kadangi šiemet Toronte įvyks Lietuvių Dienos, nutarta Jonines rengti šeimyninio pobūdžio, p. Belino ūkyje, birželio 25 d., sekmadienį.

Uniformas nutarta suvienodinti. Tie, kurie uniformų neturi, prašomi kreiptis į ūkio reikalų vedėją ižd. K. Galdiką.

Įsijungimo į Pabaltiečių Lygą klausimą nutarta svarstyti sekančiame visuotiniame susirinkime.

Susirinkimas buvo skaitlingas ir darbingas.

Los Angeles, Kalifornija

"Juozo Daumanto" šaulių kuopa

"Juozo Daumanto" šaulių kp. metinis susirinkimas įvyko 1978 m. kovo mėn. 5 d. 12 val. p.p., sekmadienį, 3675 Monon Str., Los Angeles.

Kuopos p-kas K. Karuža atidarė susirinkimą, pasveikino gausiai susirinkusius šaulius ir susirinkimo p-ku pakvietė š.

A. Gustaitį, sekretoriumi K. Motušį. Susirinkimas juos patvirtino.

P-kas š. A. Gustaitis pakvietė kp. vicepirm. J. Naujoką perskaityti praėjusio susirinkimo protokolą, kurį nariai priėmė be pataisų.

Sekė valdybos narių pranešimai. P-kas K. Karuža davė šaulių veiklos apžvalgą: metų eigoj buvo 7 posėdžiai, du posėdžiai su ramovėnais ir birutietėmis, trys kp. narių susirinkimai, dvi išvykos į kalnų šaudyklas. Taikliausi šauliai jaunieji: Vytenis Vilkas, Julius Žukas ir Saulius Stančikas, buvo apdovanoti prizais. Buvo surengti du parengimai. Vienas suruoštas drauge su ramovėnais ir birutietėmis. Gautas 300 dol. pelnas pasiūstas "Kariui" ir "Tr. Trimitui" paremti. Antro — koncerto-baliaus pelnas 410 dol. — įneštas į kuopos iždą.

Šauliai remia dr. Grigo Valančiaus knygos "Žemaičių Didysis" išleidimą ir talkina platinimo darbe. I-as tomas jau platinamas, II-as tomas greit pasirodys. I-mo tomo kaina 12 dol., II-ro — 10 dol. ir 1 dol. už persiuntimą. Surinkta iš mecenatų ir prenumeratorių 1,300 dol. ir 1,100 dol. jau persiūsta Pranciškonų spaustuvei. Abu tomas galima užsisakyti pas kp. p-ką K. Karužą, 3675 Monon Str., Los Angeles, Calif. 90027.

Kuopa išplatino 20 egz. LŠST CV išleistos dr. Kosto Jurgėlos knygos "Lithuania: The Outpost Of Freedom" ir 10 egz. "DLK Algirdo" šaulių kp. Hamiltone išleistos knygos "Žemaičių Kankiniai". Karuža ir Paškauskienė pradėjo rinkti aukas Romo Kalantos paminklui. Jau surinkta keletas šimtų, kurie bus persiūsti CV iždan.

Iš šaulių būrio su Ansamblio grupe liepos mėn. į Europą vykstantiems jaunuoliams: Julijui Žukui, Vincui Skiriui, Tomui Stančikui ir Romui Paškauskui paskirta po 50 dol., viso 200 dol. K. Karuža kp. vardu surinko 430 dol. Žmogaus Teisių demonstracijoms Vašingtone

MIELI "TREMTIES TRIMITO" BENDRADARBIAI,

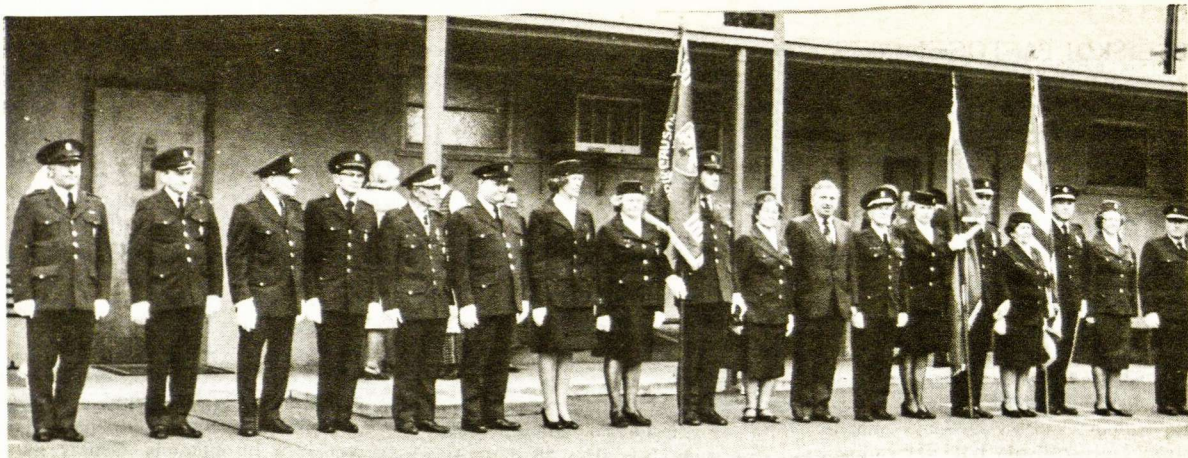
Be bendradarbių neapsieina nei vienas laikraštis, nei vienas žurnalas. Bendradarbių straipsniai, grožinė literatūra, korespondencijos ir nuotraukos praturtina spaudą, padaro ją įdomesne, mieliau skaitoma.

Pasitaiko, kad vienas kitas bendradarbis, besukbedamas, nepatikrinęs, duoda ne visai tikslias žinias ir tuo sukelia bereikalingą erzelį. Visokie patikslinimai, papildymai, atitaisymai sumenkina žurnalą, ypač, jei bendradarbiai pasirašo slapyvardėm. Po tam tikro

laiko sunku pasakyti, kas kurią korespondenciją priėmė, nes korespondencijom pasirodžius "Tremties Trimite" medžiagą sunaikinu, nes neturiu sąlygų ją saugoti. Korespondencijų tikslumo neturiu galimybės patikrinti, todėl už jas atsakingi patys korespondentai.

Tuo reikalu buvo jau anksčiau rašyta ir, atrodo, nebereikėtų kartoti, tačiau dar pasitaiko, nors ir retai, bereikalingų priekaištų dėl vienos ar kitos korespondencijos. Jei būtume pakantesni, būtų išvengta bereikalingų išlaidų, susirašinėjimo ir erzelio. Tą laiką ir pinigus galėtume sunaudoti pozityviam darbui. O tų darbų tikrai daug, o dirbančių nedaug.

Red.

Daumantiečiai Vasario 16 D. proga vėliavų rikiuotėje, su gen. konsulu: iš k. į d.: J. Paplauskas, J. Račius, J. Petras, J. Narkevičius, J. Stankus, K. Rakūnas, J. Paškauskienė, m. v-vė V. Paplauskienė, A. Lebedžinskas, M. Banionienė, Liet. gen. garbės kons. V. Čekanauskas, kp. pirm. K. Karuža, Er. Šatnerytė, J. Uksas, O. Orloviėnė, A. Galdikas, Reg. Jurkūnienė ir kp. vicepirm. J. Naujokas. L. Kanto nuotr.

paremti. Pinigai buvo persiųst demonstracijų k-to p-kui dr. Jonui Valaičiui.

Renkamos aukos Algirdo Brazinsko mokslui paremti. Penkerių metų laikotarpy surinkta 6,000 dol. aukų, kurios paskirstytos: Simui Kudirkai, Brazinskams, Tautos Fondui, jaunimui, liuanistinei mokyklai, spaudai ir kt.

Siemet į kp. įstojo 30 naujų narių. Dabar kuopoj yra 100 vyrų ir 50 moterų, iš jų — 20 uniformuotų. 1977 m. mirė keturi kp. šauliai: gen. Jonas Černius, dr. Zigmąs Kungys, Povilas Vidugiris ir Denys Mekišius. Daumantiečiai su šauliškomis apeigomis pirmuosius tris palaidojo šv. Kryžiaus kapinėse, o D. Mekišių — Long Beach kaupoje.

Kp. išd. J. Janušauskas davė metinę apyskaitą. Revizijos k-jos narių susirinkime nebuvo, tai jų aktą perskaitė išdininkas. Susirinkimas, įnešęs kai kurių pataisų, aktą patvirtino, nes atskaitomybės dokumentai vedami tvarkingai.

Moterų vadovė Veronika Paplauskienė pasidžiaugė, kad moterų skaičius kp. peršoko 50 ir jų bendravimas su broliais šauliais yra nuoširdus.

Kp. Garbės Teismo p-kas teis. plk. Sereika pareiškė, kad skundų pereiniais metais nebuvo ir pagyrė gražių šaulių veiklą.

Jaunimo šaulių būrio p-kas stud. Tomas Stančikas pageidavo daugiau dėmesio kreipti į šaudymo pratybas, nes šią vasarą losangeliečiai vyksta į Toronte įvyksiančias Jaunimo sporto varžybas. Jie prižadėjo atstovauti "Juozo

Daumanto" kp. Kadangi jaunimui sąlygos aktyviau įsijungti į kp. veiklą dėl laiko stokos sunkios, p-kas Karuža pažadėjo iš kp. išdo jaunuoliams paskirti po 50 dol. uniformoms įsigyti ir vyksiantiems į Torontą po 25 dol. Susirinkimas tam pritarė.

Šaulys prekybininkas Antanas Lebedžinskas pažadėjo paskirti dovanų šių metų šaudymo sporto laimėtojams. Lakūnas Lebedžinskas pasiūlė kp. įsigyti lėktuvą, įsteigti prie kp. oro eskadrilę, o jis sutiko išmokyti jaunuolius skraidyti. Jis jau nupirko dviejų motorų lėktuvą ir kvietė jį išbandyti. Kp. šauliai jo pasiūlymu mielai pasinaudos.

1977 m. kp. suruošė Juozo Lukšos-Daumanto 25-rių metų mirties metinių minėjimą, paminėjo baisiojo birželio trėmimus, drauge su kitomis organizacijomis suruošė Lietuvos kariuomenės atkūrimo 59 minėjimą ir 1978 m. — Lietuvos nepriklausomybės atstatymo 60-tąją sukaktį.

Pirmininkaujantis, š. Algis Gustaitis padėkojo valdybai už nuveiktus darbus ir priminė, kad kp. šaulių eilėse yra daug veiklių visuomenininkų.

Šiuo metu sunkiai sergančiam šauliui, gen. Stasiui Raštikiui, per jo žmoną nusiųsti kp. šaulių ir pirm. Karužos linkėjimai greit pasveikti.

Pirm. Gustaitis pakvietė rašytoją A. Mironą ir jo žmoną akt. Oną, paskaityti ištrauką iš jo naujai išleisto novelių rinkinio "Santaka". Jie labai vaizdžiai ir įspūdingai ištrauką perskaitė. Vi si jiems dėkingumą išreiškė nuoširdžiu plojimu.

A. Mironas, būdamas 1973-1975 m. LKVS-gos "Ramovė" Los Angeles skyriaus vadovybė, visad glaudžiai bendradarbiavo su šauliais.

Kp. p-kas K. Karuža padėkojo Mironams ir prezidiumo p-kui A. Gustaičiui už sklandžiai pravestą susirinkimą. Sekė sesių paruoštos vaišės. Sesė Birutė Tompauskienė iškepė torą Kazimierų, kurių kuopoje yra net keturi, garbei. Jiems buvo sugiedota Ilgiausių metų.

Susirinkime dalyvavo virš 80 narių.
Kazys Šešupė

"Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopoje, Čikagoje

"Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopa, šiais metais švenčianti savo veiklos, o taip pat ir LŠST jūrų šaulių įsistėgimo 15-kos metų sukaktį, yra pramačiusi rudenį ją iškilmingai paminėti. Tam energingai ir su užsidegimu, naujai išrinktoji kuopos vadovybė — valdyba, vadovaujant kuopos pirmininkui E. Vengianskui, jau dabar vykdo planavimo bei pasiruošiamuosius darbus, kurių, norint tinkamai šią prasmingą sukaktį atžymėti, yra begalės.

Jūrų šaulių 15-mečio sukaktį numatoma atžymėti jūriniais šauliškomis apraiškėmis — specialiomis apeigomis, išplaukus į ežerą, vainiko nuleidimu mirusiesiems kuopos nariams bei Lietuvos laivyno jūreiviams prisiminti ir įprastine minėjimu forma, š.m. rugsėjo 23 d., šaulių namuose, banketu su menine programa, oficialia dalimi, vaišėmis ir šokiais, o rugsėjo 24 d. — pamaldomis bei apeigomis prie Lietuvos

Laisvės Kovų paminklo. Šia proga, renkama ir rikiuojama medžiaga "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos specialiam sukaktviniam leidiniui. Organizuojamas ir jau dabar, iš anksto, vykdomas vertingiems laimėjimams bilietėlių platinimas laivo išlaidoms palengvinti ir ateityje pramatomos, kur nors prie ežero, nuosavybės įsigijimui, lėšoms sutelkti.

Ši prasminga sukaktis "Gen. T. Daukanto" kuopoje, taip pat bus atžymėta jūrinės programos kuopos veikloje sustiprinimu, jos planingu vykdymu, panaudojant visas galimas jūrinius šauliškas aparaiskas ir pritraukiant kiek galima didesnį kuopos narių, rėmėjų ir kitų organizacijų, besidominčių jūrų šaulių veikla, skaičių.

Visa tam aptarti bei vykdyti, š.m. balandžio 9 d., Čikagoje, įvyko net trys atskiri kuopos vadovaujančių pareigūnų posėdžiai-pasitarimai, kurių metu buvo kalbėtasi ir kitais kuopos veiklos reikalais.

Tą dieną, 10 val. ryto, Vyčių salėje, buvo susirinkusi "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos jūrinės programos ir laivo priežiūros komisija, kurią sudaro kuopos valdyboje jūrinės programos vadovas j.š. B. Klimavičius, j.š. J. Ulevičius, j.š. N. Martinkus ir j.š. E. Holtzas. Šios sudėties komisijai yra pavesta kuopos laivo priežiūra, kuopos jūrinės programos planavimas bei vykdymas ir visi kiti reikalai, surišti su vandens sportu, plaukiojimais ir kt. Pasitarimo metu, komisijos nariai pasiskirstė pareigomis, buvo aptartas 1978-jų metų kuopos jūrinės programos vykdymo planas, pramatytos kelionės laivu ir plaukiojimas kuopos nariams, rėmėjams ir svečiams Mičigano ežere.

Nutarta artimiausiu laiku, apžiūrėti žiemojimui iškeltą kuopos laivą ir pradėti reikiamus laivo remonto darbus ir jo paruošimą šių metų plaukiojimams.

12 val. susirinko kuopos valdybos ir š.m. balandžio 29 d. įvykstančio pavasarinio parengimo komisijos nariai, 15-kos metų paminėjimo ir pavasarinio parengimo organizaciniams reikalams aptarti. Buvo detalai aptarta parengimo programa, kvietimų platinimo, baro, laimės šulinio, vaišių ir kiti reikalai. Komisijai vadovauja kuopos parengimų vadovas j.š. K. Vidžius. Šio posėdžio metu kuopos pirmininkas susirinkusius painformavo apie 15-kos metų kuopos veiklos sukakties paminėjimo programos planavimo darbus ir kvietė visus, pavasariniam parengimui praėjus, jungtis darbams šių metų "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos veiklos planą vykdan.

4 val. p.p., kuopos moterų vadės j.š. A. Anulienės bute rinkosi "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos moterys, specifiniams jūrų šaulių moterų veiklos bei organizaciniams reikalams aptarti. Šeimyninėje jaukioje aplinkoje, besivaišinant kavute, susirinkusios moterys aptarė uniformų įsigijimo klausimą, atskiros moterų programos reikalus, talką kuopos parengimus organizuojant ir padarė reikiamus nutarimus, kad kuopoje moterų veikla savo pasireiškimais būtų gyva ir prasminga. Nutarta rinktis bent kartą per du mėnesius ir plėsti moterų veiklą kuopoje.

Taip, kad vienas balandžio mėnesio sekmadienis Čikagoje, jūrų šaulių veiklą aptariant, planuojant ir organizacinius reikalus sprendžiant, buvo ypatingai darbingas. Aptarti klausimai, padaryti

sprendimai ir paskirų vadovų-ųjų parodytas pasišventimas, ryžtas bei užsidegimas jūrinei šauliškai veiklai, rodo jūrų šaulių gyvybiškumą ir didelį entuziazmą veikloje, maloniai nuteikiantį kiekvieną jūrų šaulį, vadovą ir rėmėją, šiais metais švenčiant "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos 15-mečio veiklos ir darbo garbingą sukaktį Čikagoje.
J. Š.

* * *

Išsiaiškinus, kad registracijos dokumentų turinys neatitinka "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės Illinois Secretary Of State dokumentų turinį ir LŠST statutą, 1978 m. balandžio 2 d. sušauktas antras metinis susirinkimas panaikino korporacijos statusą ir paliko senąją kp. valdybą.

"Gen. T. Daukanto" Jūrų Šaulių kuopos pirmininkas E. Vengianskas sveikina svečius, š.m. balandžio 29 d., atidarydamas kuopos pavasarinį parengimą Čikagoje. Nuotr. P. Malėtos

“Gen. T. Daukanto” Jūrų Šaulių kuopos, š.m. balandžio 29 d. pavasariniam baliuje, įteikiamos rožės atlikusiai programą dainininkei Nėlei Paulauskaitei. Nuotraukoje N. Paulauskaitė, G. Kuzmienė, A. Aniu-lienė ir A. Markauskas. Nuotr. P. Malėtos

Čikagos jūrų šaulių pavasarinis parengimas

Jau penkiolika metų, kaip kiekvieną pavasarį, artėjant metiniam plaukiojimo sezono atidarymui, “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopa Čikagoje rengia tradicinį pavasarinį parengimą, kuris šiais metais įvyko balandžio 29 d. Šaulių Namuose.

Prieš šio parengimo atidarymą, rinkosi į puošnią Šaulių Namų salę jūrinės veiklos rėmėjai, draugingų šauliams organizacijų nariai, visuomenininkai, priitariantieji jūrinei šauliška veiklai ir broliai bei sesės šauliai, tikslu smagiai ir linksmam tą vakarą praleisti. Priešingai, kai kieno pranašavimams ir linkėjimams, 7 val. vak., talpi salė buvo pilna svečių, kuriuos sveikino didingai kabas scenoje jūrų šaulių ženklas ir pasitiko puošniomis uniformomis pasipuošę durų tarnybos pareigūnai V. Zinkus, E. Holtzas ir parengimo vadovas K. Vidžius. Atvyko skaitlinga Cicero Klaipešos jūrų šaulių kuopos grupė, gausus Venezuelos klubo būrys, LSS-gos jūrų skautų vadovai ir daugelis kitų organizacijų atstovų ir narių, kurių neįmanoma čia visų ir beįvardinti. Visi svečiai buvo sodinami prie sesių skoningai papuoštų stalų šaltiems užkandžiams.

Sveikindamas svečius, “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos rėmėjas bei draugas, parengimą atidarė kuopos pirmininkas E. Vengianskas, linkėdamas visiems linksmam ir džiaugsmingam praleisti

vakarą jūrų šaulių tarpe. Šia proga gausiai susirinkusiems pristatė Lietuvos Kūrėjų Savanorių S-gos ir “Nemuno” jūrų šaulių rinktinės pirmininką plk. J. Švedą, “Vytauto Didžiojo” šaulių rinktinės pirmininką V. Išganaitį ir, tą dieną į “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopą įstojusį, Lietuvos prekybinio laivyno ir laivo “Kaunas”, kuris buvo vokiečių povandeninio laivo nuskandintas, buvusį kapitoną B. Krištopaitį su poniam. Parengime, vėliau atvykęs, dalyvavo ir LŠST pirmininkas K. Milkovaitis su poniam. Kpt. B. Krištopaitis tarė poetiškai jūrinį žodį susirinkusiems.

Parengimo meninę programą atliko jauna ir daug ateičiai žadanti dainininkė Nėlia Paulauskaitė, kuri padainavo keletą dainų, įtraukdama vieną dainą dainuojant, ir visus parengimo dalyvius dainuoti. Dainininkei akordeonu pritarė j.š. A. Markauskas. Jai buvo įteikta raudonų rožių puokštė.

Meninei programai pasibaigus buvo patiekta šilta vakarienė, kava, ir vyko šokiai iki paryčių. Linksma nuotaika lydėjo susirinkusių parengimo dalyvių. Veikė gausus gėrimais baras, vikriai A. Abaravičiaus, L. Trakselio ir didelio jūrų šaulių draugo bei rėmėjo š. A. Laurinaičio aptarnaujamas.

J.š. B. Aniuiliui vadovaujant ir j.š. G. Kuzmienei talkininkaujant, buvo praves-tas gausus vertingais laimėjimais dovanų paskirstymas ir rožių valsas, davęs progos vyrams pasireikšti, papuošiant savo

žmonas, drauges bei artimąsias rožėmis. Artėjančios Motinos dienos proga, parengimo dalyvės moterys, buvo specialiai pagerbtos, prisegant joms gėles.

Tenka paminėti, kad šio, taip visokeriopai pasisekusio “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos pavasarinio parengimo gerai suorganizuotomis vaišėmis, prieš parengimą ir parengimo metu, kuopos moterų vadovei A. Aniu-lienei vadovaujant, su malonia šypsena rūpinosi jūrų šaulės: G. Kuzmienė, G. Martinienė, S. Ripskienė, F. Hotzienė, B. Kašinskienė, H. Martinkienė, S. Aleksandravičienė, A. Turmevičienė, S. Šova, M. Gidienė ir A. Maletienė, kas daug prisidėjo prie geros ir malonios parengimo dalyvių nuotaikos.

Negalima pamiršti ir visų tų, kurie savo vertingomis dovanomis parėmė parengimo laimės šulinį. Paminėtina ir š. Aldona Laurinaitienė, specialiai iškepusi ir parengimui dovanojusi didžiulį tortą.

Čia visiems paminėtiems ir kitiems, kurie prisidėjo prie “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos 1978 m. pavasarinio parengimo organizacinių bei pravedimo darbų, priklauso pobūvio dalyvių padėka.

Bendrai, baigiant tenka pasidžiaugti Čikagos “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos surengtu pavasarinio parengimu, kuris praėjo su dideliu moraliniu ir materialiniu pasisekimu, rodančiu plačiosios Čikagos lietuviškosios visuomenės susidomėjimą ir paramą. J.š.

“L.K. Mindaugo” š. kp. Montrealyje uniformuoti šauliai ir šaulės. Kp. pirm. Ignas Petrauskas — 3-čias iš dešinės.

PASKUTINĖ PAGARBA A.A. RIMAI UTARIENEI

Š.m. gegužės 4 d. “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos Čikagoje narius sukrėti skaudi ir netikėta žinia, kad vos 38-nerių metų amžiaus sulaukusi, šių ašarų pakalnę paliko sesė Rima Utarienė, palikusi giliam liudesy vyrą Vitalį, tėvus Akvilę ir Petrą Malėtus, kitus gimines, artimuosius, draugus bei pažįstamus ir “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos narių gretas.

A.a. sesė Rima Utarienė ketverių metų amžiaus, kartu su tėvais palikusi žaliuosius Lietuvos laukus ir gintarinę Baltijos jūros pakrantę, karo audroms siaučiant, pasitraukė į Vakarus ir, karui pasibaigus, atsidadė JAV-se. Čia, Čikagoje, ji suaugo, subrendo ir ištekėjo. Būdamą malonaus būdo ir meniškos sielos, įsijungė į Vyčių chorą, Dainavos ansamblių, šoko tautinius šokius ir kartu su savo vyru, vyro broliu ir tėvais įstojo į “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos narių gretas. Organizacinėje veikloje buvo pareigingą ir aktyvi jūrų šaulė.

Ilgėdamasi gimtojo krašto ir pažinusi jį, tik iš tėvų pasakojimų, 1977-isiais metais pasiryžo aplankyti okupuotą Lietuvą, iš kurios sugrįžusi ją dar daugiau pamilo. Pajutusi, kad serga, sunkia ir nepagydoma liga, kantriai ją išgyveno, pemešė keleta sunkių operacijų ir planavo, pasveikusi, dar kartą aplankyti savo tėvynę Lietuvą. Deja, Aukščiausiasis jai paskyrė kitą kelionę, parinko kitą kelią. A.a. Rima, š.m. gegužės 4 d., užmigo amžinu miegu.

A.a. sesės Rimos palaikai gegužės 6 d. buvo pašarvoti Eideikio koplyčioje. Atsisveikinimas su ja įvyko gegužės 7 d. vakarą. Koplyčia buvo pilna jos draugų, artimųjų ir jūros šaulių, su kuriais eidama organizaciniu keliu taip gražiai ir maloniai velionė dirbo. Atsisveikinimo žodį tarė Vyčių choro dirigentas muz. F. Strolia, Lietuvių bendruomenės Brighton Parko skyriaus vardu — pirm. J. Šlajus, Brighton Parko Lietuvių Namų Savininkų Dr-jos vardu — V. Galeckas ir “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos vardu, atsisveikinimą prave-

dęs — kuopos pirm. E. Vengianskas. Giedojo Vyčių choras, diriguojamas F. Strolios. Prie karsto stovėjo “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos vėliava ir uniformuotų jūros šaulių garbės sargyba: V. Zinkus, E. Holtzas, B. Klimavičius, A. Martinkus, B. Aniulis, J. Ulevičius, N. Martinkus, A. Aniulienė, G. Kuzmienė, S. Šova, U. Zinkienė ir V. Kulbokienė. Maldą už mirusios a.a. sesės Rimos sielą sukalbėjo Nekalto Prasišėjimo parapijos klebonas kun. Mozzeris.

Balandžio 8 d. iš koplyčios a.a. sesės Rimos Utarienės palaikai buvo nulydėti į Nekalto Prasišėjimo parapijos bažnyčią gedulingoms pamaldoms, kurias atnašavo kun. Fab. Kireilis. Pamaldų metu giedojo sol. Algirdas Brazis.

Po pamaldų velionės palaikai, 82 automobilių vilkstinei lydint, buvo nulydėti į Šv. Kazimiero kapines, kur jūrų šauliams — B. Klimavičiui, J. Utarai, N. Martinkui, B. Aniuliui, A. Martinkui ir J. Ulevičiui karstą nešant ir moterų jūrų šaulių garbės sargybai — A. Aniu-

A.A. jūrų šaulė Rima Utarienė
Nuotr. P. Malėtos

lienei, G. Kuzmienei, S. Šovai ir V. Kulbokienei lydint, velionė buvo atnešta į amžinojo poilsio vietą. Čia laidojimo apeigas atliko kun. F. Kireilis. A.a. sesės Rimos vyrui Vitaliui Utarai "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kp. pirm. E.

Vengianskas įteikė karstą dengusią Lietuvos vėliavą; buvo sugiedotas Lietuvos himnas. Ant karsto pabiro gėlių žiedai. buvo užberta jos pačios iš pavergtos tėvynės atsivežta žemė ir jaunos jūrų šaulės žemiškieji palaikai buvo nuleisti žemelėn amžinajam poilsiui.

Ed. Vg.

J.Š. PETRĄ LENGVINĄ AMŽINYBĖN PALYDĖJUS

Š.m. balandžio 7-8 d.d. "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopa Čikagoje, atsisveikino su amžinybėn iškeliavusiu kuopos nariu j.š. Petru Lengvinu, tragiškai mirusiu St. Petersburg, Floridoj, kurio palaikai buvo atgabenti į Čikagą palaidoti.

Už velionio sielą atsisveikinimo pamaldos-budėtuvės įvyko š.m. balandžio 7 d. vakare, o gedulingos pamaldos balandžio 8 d., Tėviškės evangelikų liuteronų parapijos bažnyčioje, kurias atnašavo kun. Ansas Trakis. Po pamaldų velionio palaikai buvo nulydėti į Bethania kapines, amžino poilsio vietas.

"Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos garbės sargyba, kurią sudarė uniformuoti jūrų šauliai: V. Zinkus, N. Martinkus, V. Galeckas, L. Aniulis, P. Ma-

lėta, B. Klimavičius, A. Aniulienė, G. Kuzmienė ir V. Navickas su kuopos vėliava, pagal šauliškas tradicijas, atidavė paskutinę pagarbą velioniui budėtuvėse ir gedulingose pamaldose, bažnyčioje. Grabnešiai — jūrų šauliai: J. Ulevičius, B. Klimavičius, V. Zinkus, B. Aniulis, V. Galeckas ir V. Utara, atliko paskutinį patarnavimą, nešdami karstą iš bažnyčios ir kapinėse.

Atsisveikinant su velioniu j.š. Petru Lengvinu, "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos pirmininkas Ed. Vengianskas, kapinėse tarė žodį ir karstą dengusią lietuvišką trispalvę vėliavą įteikė velionio žmonai Marijai Lengvinienei. Tautinę vėliavą įteikus, buvo sugiedotas Lietuvos himnas.

vg.

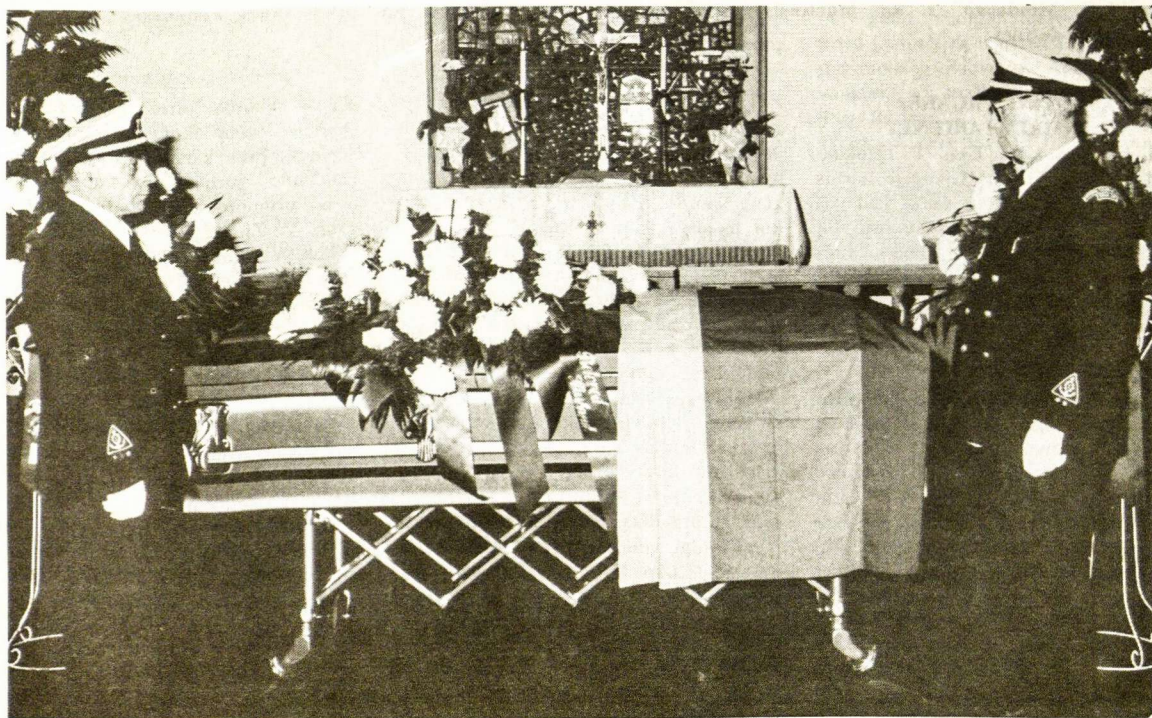
ATSIŪSTA PAMINĖTI

Vinco Žemaičio "Lietuviški Vandenvardžiai ir Pilkapiai nuo Vyslos iki pat Maskvos", 1972 m. leidinys.

J. Venclovos "Indoeuropiečių Protėvynė Senovinėj Lietuvoj", 1978 leidinys.

J. Venclovos "Lietuviai Žiloj Senovėn", 1978 m. leidinys.

"Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos garbės sargyba, j.š. B. Klimavičius ir j.š. B. Aniulis, atiduoda paskutinę pagarbą a.a. jūrų šauliui Petru Lengvinui bažnyčioje. Nuotr. P. Malėtos

IŠTRAUKA IŠ A. NORIMO NOVELĖS

"SANTAKA"

(Skaityta J. Daumanto šaulių kuopos susirinkime 1978 m. kovo 5 d.)

Pravėrusi duris, Vanda pamato savo bendragyventoją Marytę jau belenkiančią stiklinę sovietiškos degtinės.

— Tai jau vakarieniauji? Ar ilgai ištersi šitaip?

— Tegul viskas eina po velnių! Man nusibodo viskas, supranti? Nusibodo!.. Aš turiu eiti...

— Kur?

— Prie Santakos... Dešimtą valandą aš ten turiu būti... Taip darau kasmet. Pažadėjau laukti iki dvyliktos.

— Bet kam tu pažadėjai?

— Feliksui Arbačiui... O! Jau seniai!.. Gal jis jau žuvęs, gal vedęs ir pamiršo mūsų susitarimą... O aš vis dar laikausi mūsų pasižadėjimo kiekvieną liepos keturioliktąją susitikti prie Santakos...

— Po tiek metų! Ir tu tiki?

— Kai metai po metų jo vis nesulaukiu, man dabar jau vistiek, ar jis ateis, ar ne... Noriu pabūti viena, prisiminti viską iš naujo.

Ji jau gatvėje. Nebejaučia degtinės veikimo, tarytum viskas išgaravo, pradėjus ruošti į pasimatymą.

Pamažu tolsta Marytė nuo centrinio triukšmo.

— Ir šitaip kartojasi kiekvienais metais... Skubu tą pačią liepos dieną... Ar rasiu jį tenai? Nė gyvo žmogaus tarp tyliai šnarančių dviejų upių srovių.

Marytė ištiesia pavargusias kojas. Taip gera pasiražyti vasaros naktį ant dar šilto smėlio! Atsiremia abiem alkūnėmis aukštelninka ir ieško milijarduose planetų anos, savos žvaigždės, kurią Feliksas jai rodė.

— Jis sakė tada, kad mano žvilgsnis, pasiekęs tą žvaigždę, susitiks su jo žvilgsniu iš kurios nors kitos žemės vietos. Ir tuo būdu mes vienas antrą jausime... Jo žodžiai man įstrigo širdin. Mūsų pažadas susitikti kasmet šioje vietoje, kuri per amžius liks ta pati... Tai Nemunas ir jo santaka su Nerimi. Čia turime vienas antro laukti kiekvieną liepos keturioliktąją... Ir dingo tada Feliksas...

— Čia pasipainiojo Stepas, veržlus komunistas, apgavikas... Jis smurtu mane... privertė. Kai vokiečiai po metų staiga ėmė veržtis į Kauną, Stepas turėjo bėgti, o aš tik kelias savaites buvau pagimdžiusi Vytuką... Į sunkvežimį skubiai pasodino su sūneliu ir lėkėme tada į nežinią...

— Staiga trenksmas! Susimaišė viskas... Atsipeikėjau rugiuose, o šalia Vytukas taip gailiai klykė... Stepas, paėmęs lagaminą, išėjo pagalbos ieškoti. Ilgai laukiau sužeista, be kąsnio burnoj ir kūdiniu glėby, kol pravažiuojančių buvau paimta tarp purvinų maskolių ir jų mergų... Ligoninėn mane padėjo. Vytukas ant mano kais-tančios krūtinės užšalę amžinai... Aš neverkiau,

A.A. VYR. PSK. ANTANAS
MICKEVIČIUS

Gegužės 10 d., po ilgos ir sunkios ligos, iškeliavo amžinybėn senas šaulys a.a. Antanas Mickevičius, kuris gegužės 13 d. buvo iš Vasaitis-Butkus kplyčios (Cicero, Ill.), atlydėtas į šv. Antano parapijos bažnyčią. Kun. Rutkauskas atlaikė gadulingas pamaldas ir kartu su daugeliu tautiečių palydėjo į lietuvių šv. Kazimiero kapines.

A.a. puskarininkis Antanas Mickevičius įstojo į Šaulių Sąjungą 1920 m. rugsėjo 3 d. Linkmenių būry, teisingiau sakant, buvo vienas to būrio steigėjų. 1920.X.2 d., lenkams puolant Linkmenis, būrys gavo įsakymą vykti į frontą. Tuo metu būry buvo apie 30 šaulių.

1921 m. sausio iš 3 į 4 dieną būrys puolė lenkus ir atsiėmė Linkmenis. Tuo metu būry jau buvo 74 šauliai. 1922-25 metais a.a. Mickevičius atli-

ko karinę prievolę Auto batalione. 1922.X.10 d. baigė mokomąją kuopą. Dalyvavo Klaipėdos sukilime. 1923.XI.15 d. buvo pakeltas į jaunesnio, o 1924. III.6 į vyresnio puskarininkio laipsnį.

Išėjęs iš kariuomenės į atsargą, tarnavo šoferiu pas Kretingos apskrities viršininką, o nuo 1935.X.1 d. iki Sovietų Sąjunga okupavo Lietuvą, Kretingos apskrities komendantūroje tarnavo civiliiniu tarnautoju ir buvo Kretingos šaulių būrio vadu.

Apdovanotas Vyčio Kryžiaus, Lietuvos Nepriklausomybės ir Šaulių Žvaigždės medaliais. Jo yra šeštas kapas, 62 sekcijoje, 20 bloke, 7 sklype.

Garbė "Vytauto Didž." rinktinės pirmininkui Vladui Išganaičiui, kuris moka suorganizuoti šaulius vykti į Rockfordą, Racine, o šį kartą į Cicero atvyko virš 30 rinktinės uniformuotų šaulių su vėliavomis. Jie garbingai stovėjo sargyboje prie a.a. Mickevičiaus karsto.

Liko liūdėti žmona Ona ir sūnus Eugenijus.

Stepas Paulauskas

o tik šaukiau kaip beprotė... Man pranešė, jog Stepas žuvęs... Kaip šmėkla aš klajojau rusų sostinėj. Po kelių dienų išvydau vėl Steponą, po ranka vedėsi moterį, aprenkęs mano rudeniui apsiaustu... Štai, kam iš rugių jis nunešė mūsų lagaminą!.. Rusijoje paskyrė tada mane į moterų kovotojų batalioną, o šaudžiau aš gerai — vis... Stepo kaktą prieky matydavau.

Marytė vilgo liežuvio sausas lūpas. Akys užkliūva už aukšto vyro silueto.

— Feliksas! O, Dieve! Neįau tai jis? Po tiek metų, pagaliau!

— Labai atsiprašau, drauge... Aš ieškau čia moters, vardu Marija Standytė...

— Iš kur jis žino mano pavardę? Taip, aš esu Marija Standytė... Jočienė... Bet... juk jūs ne Feliksas...

— O, ne!.. Aš esu Jonas Pabradys. Feliksas buvo mano jaunystės draugas..

— Buvo?.. Kas su juo? Kur gi Feliksas?

— Jis gyvas. Amerikoje... Gavau iš jo laišką. Jis parašė kelis žodžius ir atsiuntė jums dovanėlių. Neverkite, prašau, drauge Maryte... Juk tai geros naujienos.

— Feliksas gyvas! Mano svajonė ir meilė! Gyvas! Jis Amerikoje! Viešpatie, kaip gerai!

Marytė nė neįunta, kaip išlipa iš autobuso, kaip skrenda gatvėmis, kaip atsirakina duris.

— Vanda! Girdi, Vanda! Aš sulaukiau!

— Ko tu sulaukei?

— Rytoj... Rytoj Jonas Pabradys atneš man Felikso laišką ir dovanų!

— O kas tas Pabradys?

— Jis Felikso draugas. Vanda, įsivaizduok! Feliksas Amerikoje!

— Na, tai gal jau miegosime?

Jonas Pabradys su nedideliu paketėliu pabeldžia į duris. Duryse nepažįstama moteris. Tačiau gilumoje pastebi nuleista galva sėdinčią Marytę.

— Aš pas Mariją Jočienę... Ar galima?

— Prašau, mielas drauge!

Marytė pakelia galvą. Jos išplėstose akyse siaubas. Nespėja Jonas Pabradys susivokti, kaip prie jo atsiranda du vyrai.

— Prašau dokumentus! Draugas eisi su mumis į saugumo komisariatą apklausinėjimui. Jūs ir Marija Jočienė esate įtariamai šnipinėjimu.

Marytė be žodžių atsikelia ir eina pro duris.

— Ar pranešti vedėjui, kad rytoj nebūsi darbe?

Ilgą, giliu žvilgsniu perveria Marytė Vandos sielą. Gūdi neapykanta, apmaudas, panieka ir skausmas apgautų vilčių pasiekia draugės pačias sielos gelmes. Sulaikomų jausmų audra sekundę kiloja areštuotosios krūtine. Pajudinus pabalusias lūpas, Marytė spiauna Vandai tiesiai į veidą.

Nuoširdi "Tremties Trimito" rėmėja
Ona Čaplinskienė

Lietuvos kariuomenės kūrėjų-savanorių

Pulkininką JUOŽĄ KARTANĄ

birželio 12 d. švenčiantį savo 85-tąjį gimtadienį, sveikiname ir nuoširdžiai linkime geros sveikatos ir daug laimingų metų.

KARIO Štabas

Okup. Lietuvoj mirė savanoris-kūrėjas Aleksas Kazlauskas, sulaukęs 80 m., buvęs Sibire ir daug kankintas komunistų. Amerikoje gyvena jo du broliai, Vincas ir Ignas. Rochester, N.Y., mirė Petras Makauskas, tarnavęs Lietuvos kariuomenėje, dirbęs girininkystės darbus ir buvęs policijos tarnyboj. Kovo 9 d. mirė dr. Aleksandras Kulikauskas, gyv. Sacramento, Cal., tesulaukęs tik 42 metų. Ilgą laiką su tėvais gyveno Marquette Parke, Čikagoje. Tarnavęs JAV armijoj. Liko motina, sesuo ir brolis. 5 Armijos orkestro narys, **Ronaldas Jobaris** mirė geg. 19 d., tesulaukęs vos tik 29 metų. Liko tėvai ir brolis. Buvo užaugęs Čikagoje. Lietuvos kariuom. buvęs viršila **L. Pilipavičius**, gyv. Adelaidėje vos neteko gyvybės. Jam buvo nupiautos abi kojos ir jis buvo patalpintas į poilsio namus. Anglijoj, Peterborough mieste, mirė sav.-kūrėjas **Juozas Muraška**, sulaukęs 79 m., kilęs iš Kauno. Sausio 6 d. Čikagoje mirė prof. pedagogas **Martynas Lasytis**, sulaukęs 92 m., buvęs karininkas. Miami, Fla., kovo 13 d. mirė sav.-kūrėjas **Jonas Junevičius**, kilęs iš Krekenavos, sulaukęs 77 m., gyv. Čikagoj ir priklausęs jūrų šauliams. Gen. 1 d. New Buffalo miestely mirė **Petras Dimgaila**, buv. Lietuvos I gusarų pulko karys, kilęs iš Jokubavo, Gruzdujų. Ilgą laiką Union Pier, Mi., laikė vasarvietę. Jis priklausė Čikagos "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinei. Sausio 19 d. Čikagoj mirė psk. **Jonas Kemeklis**, kilęs iš Kamajų.

Sav.-Kūrėjas **Jonas Dūda**, gyv. Toronte, atsiumtė šio skyriaus vedėjų nuoširdų laišką, kad mūsų spaudoje ginama kovojusių savanorių garbė. J. Dūda dabar yra sulaukęs 83 metų amžiaus.

Rasa Evans, gen. inž. Antano Gustaičio dukraitė, įstojo į JAV oro jėgas. Baigusi karinį apmokymą, tarnavo vienoje oro bazėje Texas valst., ryšių skyriuje. Praėjusį rudenį ji buvo paskirta į Baltuosius Rūmus, o š.m. sausio mėn. buvo pakelta į aukštesnį laipsnį. Čikagiečiai ir močiutė Gustaitienė linki jai sėkmės!

Sgt. Juozas Šatraitis kurį laiką buvo V. Vokietijoj, karinėj tarnyboj, apdovanotas "The Army Commendation" medaliu už gerą tarnybą savo srities darbo vadovavime. Kilęs iš Čikagos, tapo raketų specialistu ir išvyko į P. Ameriką.

Dr. Povilas Vakselis dabar tarnauja JAV Fort Hood kariuomenės bazėje, Texas valst. Jis su savo šeima buvo atvykęs į Čikagą pas tėvelius ir čia visi bendrai atšventė naujo sūnaus krikštynas.

Don Varno Amerikos legiono postas 986, kurio vadu yra išrinktas **Bruno**

LIETUVIAI KARIAI! laisvajame Pasaulyje

Mikėnas, adjutantas **J. Stanaitis**, turi ir moterų vienetą, kurio pirmininkė yra **Anelė Pocius**. Postas turi savo namus.

Ltn. Adomas Šilingas, bal. 28 d. iškeliavo į amžinybę, tesulaukęs 66 metų amžiaus. Kilęs iš Liepojos. Jo tėvas, gen. Šilingas, ten prie caro tarnavo). Palaidotas Bradforde, Anglijoj.

LAIŠKAI KARIUI

Daugelis vyresnio amžiaus lietuvių, kurie tarnavo I Pas. karo metu rusų caro kariuomenėje, turbūt dar atsimena faktą, kad 1916-17 m., kai vokiečių kaizeris Vilhelmas su savo kariuomene ėmė grasinti latvių miestui Rygai, tai rusų caro vadovybė sumanė organizuoti iš latvių piliečių šaulių pulkus ir pavadino juos rusiškai "latišskjje strelki", kurie ir buvo panaudoti Rygai ginti. Tie latviški šaulių pulkai pasižymėjo labai didele narsa ir parodė didelę drausmę. Jeigu kas buvo nepr. Latvijoj ir užėjo į Rygos kapines, tai matė kaip latviai pagerbė tuos kautynėse kritusius šaulius, "Braliu kapi" kapinėse.

Mano žmonos, Morkūnaitės, dėdė **Edv. Morkūnas**, nepriklausomos Lietuvos laikais buvo girininku Biržų apskr. Ten jis susipažino su latvių kilmės **Erna Hausmanaitė** ir ją vedė. Teko pas juos apsilankyti. Tosi Hausmanaitės brolis taip pat buvo tarnavęs latvių šaulių pulke ir buvo kritęs kautynėse. Latvių vyriausybė tų kritusių šaulių atminčiai pagerbti išleido didelę, kapitalinę knygą ir tokią knygą tai Hausmanaitė atsiuntė pagerbti jos kritusį brolių. Tą knygą teko ir man vartyti ir joje radau tokių gražių dalyką.

Tam latvių šaulių pulkui buvo sumanyta pagaminti ir įteikti vėliavą, ir, greičiausia, latvių patriotų buvo siūloma įrašyti tokių sūkių rusiškai: i rodnoj zemlie svobodu našej krovju kupim my" — gimtajai žemei, laisvę savo krauju nupirsim mes. Tokį vėliavos projektą ir su tokiu užrašu turėjo patvirtinti to fron-

to vadas, kurio tuo metu buvo rusų caro dėdė **Nikolai-Nikolejevičius**. Jis ant jam paduoto rašto užrašė: "etot deviz mozet bit dvojacko istolkovan" — šitoks sūkis-obalsis gali būti dvejopai supras-tas. Tokio pasiūlymo ir rezolucijos fotostatinės nuotraukos buvo įdėtos į tą šauliams pagerbti išleistą kapitalinę knygą, kurią pats buvau vartęs ir matęs, ir tas paliko mano atmintyje. Turime ir mes atiduoti mūsų kaimynams, kai kas skaito juos ir giminaičiams, didelį kreditą už jų patriotiškumą.

Kai vėliau, baigiantis I Pas. karui, prieš carą **Nikolajų** kilo revoliucija ir ėmė Rusijoj įsigalėti komunistų partija, tai ji taip pat rėmėsi iš fronto atitrauktais latvių šaulių pulkais, Maskvoj ir Petrapily. Jie buvo komunistų partijai ištikimi ir klusnūs.

Ir Rusijoj, pradžioje komunistinės revoliucijos išliko šitokis, ten plačiai vartojamas, posakis: "na čiom uderžalsia komunism: na evreiskich golovach, latišskich štikach i ruskich durakach". Ir teisingai, juk pradžioje komunistinės revoliucijos iš 12 ministerių, 8 ministrai buvo žydai.

V. Skrm., Kenosha, Wisc.

Patikslinimas apie Samogitijos steigimą

1978 m. "Kario" Nr. 3, rašydami apie mirusį **Steponą Kęsgailą-Kenstavičių**, teigiate jį buvus žemaičių studentų korporacijos "Samogitia" steigėju. Tai netiesa.

Pagal Jūsų žinias, **S. K. Mažeikių** gimnazijoje mokytis pradėjo 1919 m., o 1929 m. vadovavo moksleivių šaulių būriui. Tai tiesa, paneigianti, kad **Kenstavičius** būtų buvęs "Samogitia" steigėju, nes toji žemaičių studentų korporacija įsteigta 1929 m. kovo mėnesį, kada **S. K.** tebebuvo Mažeikių gimnazijos mokiniu.

Kazys Januta
Los Angeles, Calif.

— Spalio revoliucijos 60 metų sukaktės minėjimo parade, Maskvoje, šiais metais buvo ypatingai rodomi ginklai. Parade dalyvavo 330 šarvuotųjų, kurių tarpe, pirmą kartą viešai pasirodė naujausi T-72 tankai (46). Jie išskirtinai žemo profilio, mažu bokšteliu, ginkluoti 115 mm automatiniais užtaisomais pabūklais, laserio taikymo įrengimais įgalina šaudyti pabuklu judesyje, įgula — trys. T-72 tankai Rytų Vokietijos ginklavimam buvo įvesti prieš metus. Pirmą kartą parade pasirodė motorizuotos artilerijos 122 ir 155 mm pabūklai, nauji prieš-tankiniai ir priešlėktuviniai ginklai.

— Žydai stato devynis naujus pakrančių apsaugos laivus, plaukiojimo tolis iki 4000 km., 850 reg. tonų, 75 metrų ilgio, 42 mazgų greičio, ginkluoti "Gabriel" raketom, turi vietas ant denio nusiileisti prieš povandeninius laivus skirtiems helikopteriams. Be to, jie patys gamina naujus "Chariot" tankus, 56 tonų ginkluotus 105 mm pabūklais su laserio taikymo įtaisais, su savim gali vežtis pabūklams 62 sviedinius, varomas amerikiečių gamybos 900 a.j. variklio, įgula — keturi. Ant tanko gali tilpti 10 kovotojų kautynių parengtyje.

— Japonai pasigamino ir įvedė ginklavimam šarvuočiais vežiojamus daugiamamzdžių raketų laidytojus. Kiekvienas 30 vamzdžių, automatiniai užtaisomų 133 mm raketomis, tolinaša — 15 km.

— Kanadiečiai užsakė pas šveicarus 350 šarvuotųjų, ant šešių pneumatinių padangom ratų. Bus trys modeliai: "Cougar" su 76 mm pabūklų, įmontuotu anglių šarvuočio "Scorpion" pavyzdžio bokšteliu, "Grizzly" pėstininkų šarvuotis ir "Husky" — pagalbinis šarvuotis. Didžiausias šarvuočio greitis 100 km/val., be kuro papildymo gali nuvažiuoti 600 km. Šarvai atsparūs prieš lengvus pėstininkų ginklus ir artilerijos skeveldras.

— Greta kultūrinių pasikeitimų, tarp rusų ir amerikiečių vyksta pasikeitimai karinėmis informacijomis. Š.m. rugsėjo 26 d. Maskvoje ir rugsėjo 28 d. Leningrade, brig. gen. C. Bard (West Point

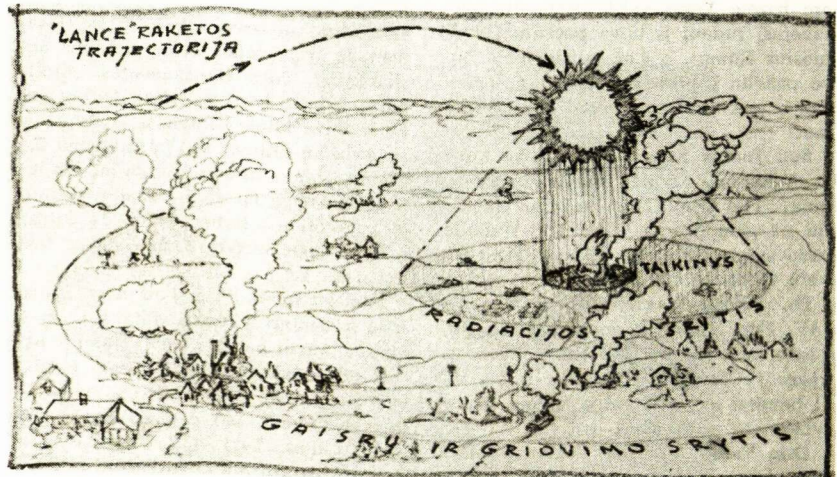
mokyklos viršininkas) skaitė paskaitas (iš rašto rusiškai) apie amerikiečių amfibijų veiksmus Pacifike, II Pas. karo metu. Klausytojai buvo aukštų laipsnių ir atsakingų pareigų rusų karininkai. Pagal rusų išsireiškimus — nieko naujo amerikiečio paskaitose nepasakytą. Rusai žada pasiųsti amerikiečiams geresnį kalbėtoją, tik nepasakė temos.

Š.m. gegužės mėn. amerikiečių kadetų grupė lankėsi pas rusus, o rusų kadetai pas amerikiečius rugsėjo mėn.

— Varšuvos pakto valstybės labai jaudina nauja amerikiečių taktinė raketa — bomba, su branduolinės energijos užtaisu, laidoma nuo auto platformos, tolinaša 75 mylios (120 km.). Ši taktinė raketa vadinama "Lance", jau žinoma nuo 1950 metų, tik iki šiol nebuvo reikalo ją pritaikyti ginklavimui. Užtaisas veikia panašiai kaip vandenilio bomba, kuri sprogdama pagamina didelį kiekį kaitros ir šiluminis bangavimas išsklaido atpalaiduotų neutronų telkinį. "Lance" nešama bomba pagaminta tuo pačiu principu kaip ir vandenilio bomba, tačiau pastaroji yra vienos kilotonos galingumo ir sprogdama nesudaro didelio kiekio kaitros, kuri praleistų nuo sprogdimo atsiradusius neutro-

nus ir šie, palyginamai didele koncentracija, apie 500 metrų atstume naikina visokią gyvybę, tačiau nesugriaua pastatų, ir juos supančios aplinkos. Bomba sprogdinama apie 300 metrų aukštyje. Laisvi neutronai praėina gelžbetonio sienas, pastatus ir sunaikina tik gyvybę, palikdami nesugriautą struktūrą, dėl to ji vadinama "švari bomba". Oficialiai ji vadinama W-70 Mod — 3 Lance Enhanced Radiation Warhead. Rusai deda visas pastangas "Lance" neįleisti ginklavimam, nes ji neįeina į SALT sutartį.

— Vakarų Vokietijoje, nuo š.m. gruodžio mėn., pradės veikti naujai pastatyta atominė jėgainė, Fast Breeder Reactor tipo, kuri yra skirtinga nuo kitų, nes pagrindiniam kurui — energijai naudojamas Plutonium 239. Nauja jėgainė pagamina 20 megavatų (20,000 kv.) elektros. Šios rūšies atominė jėgainė yra pigesnė ir mažiau pavojinga radioaktyvine tarša. Kurui-energijai vartojamas Plutoniumas 239 yra jau išnaudota atominės energijos jėgainių medžiaga — pelenai, kur kurui — energijai vartojamas uranumas 238. Plutoniumo 239 — "pelenų" šiuo metu yra labai daug, ypatinai jo turi daug amerikiečiai. Junginys pusės tonos uranumo 238 ir 88 svarai plutoniumo 239, duoda stiprią atominę radiaciją, kuri gamina šilumą vandens kaitinimui, paverčiant jį garais, varamui elektros generatorių turbinų. Mokslininkų skaičiavimu (B.L. Cohen, Pittsburgho Unto prof. — Nuclear Science and Society), šiuo metu turimų Plutoniumo 239 ir Uraniumo 238 išteklių užtektų apie tūkstančiui metų, kurie patenkintų kasdien kylančius energijos reikalavimus. Kadangi Plutoniumas 239 yra išnaudota atominių jėgainių medžiaga — "pelenai", tai naujo tipo atominių jėgainių pagaminta elektros energija būtų pigesnė už anglies, žemės alyvos ir dujų

LIETUVOS KARIUOMENĖS KŪRĖJA-SAVANORĖ

Lietuvos kariuomenės kūrėja-savanorė, Stasė Pranculytė-Statkevičienė, laimingai ir garbingai sulaukus brandaus amžiaus (gimus 1893 m. vasario 10 d.), savo amžiuje patyrė daug malonių ir skausmingų išgyvenimų. Baigė Tartu universitete (Estijoje) felčerių kursus ir I Pasauliniam karui prasidėjus, buvo mobilizuota kaip felčerė prie rusų kariuomenės dalinių. Čia ir prasideda jaunosios Stasytės "Odiseja".

Karo metu frontuose tenka matyti ir pačiai išgyventi žiaurių valandų, ne kartą ir mirčiai pažvelgti į akis. Daug laiko reikėtų išvardinti visas vietas ir darbo pareigas (tarnybos lapas), kuriose jubiliatė dirbo I Pasaulinio karo metu, kai rusai ją mobilizavo ir siuntinėjo į įvairias ligonines, barakus, į fronto perišimo punktus. Susidarytų tikras gyvenimo filmas. Šities visi išgyvenimai subrandino joje stiprų ir atsparų charakterį. Savo darbštumu ir energija jaunoji felčerė įgijo didelį pasitikėjimą ir buvo aukštai vertinama daktarų ir personalo tarpe. Už pasiaukojimą buvo atžymėta įvairiais ordinais.

Kilus revoliucijai, per Minską grįžo Lietuvon ir apsigyveno savo tėviškėj prie Šiaulių, Malovėnų vienkiemy. Bet ir čia darėsi neramu; bolševikai siautė-

pagaminatą. Amerikiečiai, tada, būtų visai nepriklausomi nuo kitų kraštų energijos gamybos srityje, kas turėtų ypatingai didelės svarbos krašto gynybai. Be to, Plutoniumas 239 nepalieka tiek daug "pelenų", kaip Uraniumas 237 ir 238.

Rusai tokias jėgaines stato be atodairos, kur tik jiems atsiranda reikalas ir pinigai. Šios rūšies jėgainių, dabartinė amerikiečių vyriausybė statyti neleidžia.

— Amerikiečių pagaminta prieštankinė raketa "Stinger", vairuojama laserio spindulių pagalba, paleista vieno pėstininko, manoma, kautynėse, kas antru šūviu turės vieną kludymą, nes poligonų bandymuose yra pasiekta šimtaprocentinių kludymų. Toks pats tikslumas skaičiuojamas ir lėktuvams.

— Rusai pagamino ir įvedė aprūpinamą motorizuotą lauko kepyklą, vežiojamą ant platformos. Kepykla yra automatizuota ir gali kepti duoną žygyje. Gali iškepti apie 2,5 tonos duonos per parą. Turi pilną apsaugą prieš radioaktyvius spindulius, dujas ir bakterijas. Energija gaminama atskiro generatoriaus.

— Čekoslovakai pagamino naujo tipo dujųkaukes civiliams, kurios bus veiksmingos ir prieš bakterijas.

Stasė Statkevičienė

jo aplink... Lietuva pavojui. Su Ksaverą Frankaite-Žilinskiene ir Jadvyga Banevičiūte sutaria vykti Kaunan.

Iš Šiaulių iki Radviliškio 1919 m. sausio mėn. ėjo pėsčios, retkarčiais kas pavėžino. Iš Radviliškio pastotėmis ir traukiniu pasiekė Kauną. Prisistatė Karo Komendantui kaip savanorė. Komendantas pradžioj ją nukreipė į A. Panemunės karo dalinius, vėliau paskyrė į organizuojamą Karo Ligoninę, kurioje ji dirbo su pertraukomis, eidama įvairias pareigas.

Stasė Pranculytė komendantui suteikė daug vertingų žinių apie bolševikų siautėjimus šiaurės vakarų Lietuvoje. Už žinias ir pasišventusią slaugymą sužeistųjų bei sergančių karių, buvo pripažinta kūrėja-savanore ir apdovanota Savanorių medaliu. Nepriklausomoj Lietuvoj buvo priskaitoma 12,000 kūrėjų-savanorių, iš jų 100 moterų. Išseivijoj savanorių esą apie 200, kurie susibūrę į Kūrėjų-Samanorių Sąjungą, kurių vėliauvoje švyti "Tėvynės Laisvė — Mūsų Laimė".

Stasė Pranculytė-Statkevičienė — partizanė

1941 metais, birželio 22 d. prasidėjo vokiečių-rusų karas, kurį lietuviai džiaugsmingai sutiko, nes tik kare matė išsigelbėjimą iš žiaurios rusų okupacijos. Tada visa Lietuva spontaniškai sukilo prieš okupantą. Sumirgėjo visa Lietuva trispalvėmis vėliavomis ir kiekvieno lietuvio siela pajuto begalinį džiaugsmą,

kad vėl sūnūs ir dukros, broliai, vyrai ir tėvai sugrįš iš miškų, iš tremties į savo tėviškes, vėl lietuvis bus savo namų, savo tautos šeimininkas ir Lietuva vėl atgaus laisvę ir nepriklausomybę. Jaunieji lietuviai partizanai šoko vyti bėgančius rusus. Ūkininkai su dalbomis ir dalgiais, iš pakrūmių puolė bolševikus.

Už Kauno, prie Karmėlavos, rusai sustojo ir atsisuko prieš partizanus. Partizanai pritrūko ginklų ir šaudmenų. Šaukėsi į Kauną pagalbos. Tuoj buvo prikrauti trys sunkvežimiai ginklų ir šaudmenų, o Stasė Statkevičienė, palikusi šeimą, pirmoji ir vienintelė pasišovė važiuoti kartu kaip gailėstinga sesuo ir felčerė, teikti pagalbą sužeistiesiems. Sunkvežimiai, nors ir apšaudomi, laimingai pasiekė partizanus. Statkevičienė, nežiūrėdama pavojų, dalino iš sunkvežimių ginklus partizanams, o vėliau puolėsi teikti pagalbą sužeistiesiems. Staiga, padangėje pasirodė vokiečių lėktuvai, kurie išgąsdino rusus, ir jie ėmė strimagalviais bėgti. Buvo užmušti ir sužeisti keli partizanai: Degutis, Kirla, Jočys. Jis buvo peršautas į galvą. Nuvežtas į Karmėlavą mirė ant daktarės Steponaitienės rankų.

Tai štai, kokią narsią ir pasišventusią patriotę lietuvę mes turime savo tarpe. Už nuopelnus savo tėvynei Lietuvai 1962 m. buvo pakelta į Lietuvos Didžiosios Kunigaikštienės Birutės draugijos garbės nares.

Stasė Pranculytė ištekėjo už Lietuvos kariuomenės ltn. Lauryno Statkevičiaus, kuris ilgus metus buvo Karo Mokyklos ir kitų kariuomenės įstaigų ūkio viršininku, pasiekė pulkininko ltn. laipsnį, bet 1943 m. mirė, išvežtas ir nukankintas Sibire.

Jiedu išaugino dvi dukreles, Aliutę ir Nijolę, su kuriomis 1944 m. jubiliatė pasitraukė į Vakarus ir išgyveno antrąją "Odiseją", kaip ir daugelis mūsų, išsiblaškę po visą pasaulį. Atvykusios į Ameriką, apsigyveno Čikagoj. Dukrelės sukūrė gražias lietuviškas šeimas, kuriose mūsų jubiliatė maloniai leidžia savo dienas, rūpestingoje globoje dukrelės Aliutės ir žento Edvardo Čizinausko ir dukrelės Nijolės ir žento Vytauto Kavecko.

Jubiliatę gražiais ir nuoširdžiais linkėjimais bei dovanomis sveikino LDK Birutės d-jos centrinis Čikagos skyrius, Savanorių-Kūrėjų vardu — J. Tamulis, Čikagos sk. pirmininkas, LKV S-gos Čikagos sk. vardu plk. A. Tveras, LKV S-gos "Ramovė" centro valdybos vardu plk. K. Dabulevičius.

Marta Babickienė

"RAMOVĖS" METINIS SUSIRINKIMAS OMAHOJE

Š.m. sausio 21 d. (šeštadienį), 6 v.v. P. Skaudžių namuose, įvyko ramovėnų metinis susirinkimas. Susirinkimui pirmininkavo dr. J. Skaudys, sekretoriavo J. Smailys, sr.

Minutės susikaupimu ir "Tėve mūsų" sukalbėjus, buvo pagerbti nesenai mirę mūsų skyriaus nariai: a.a. Juozas Guzulaitis ir Jonas Šermukšnis. Praėjusio susirinkimo protokolą skaitė Jurgis Bukšyns. Protokolas buvo priimtas be pataisų. Revizijos komisijos aktą skaitė Stasys Martinkus, pabrėždamas, kad kasos knygos vedamos tvarkingai — pajamų ir išlaidų pateisinami dokumentai atitinka banko knygutės sumų balansus.

Kasos stovį pranešė J. Sakalas. Valdybos pranešimą darė p-kas dr. J. Skaudys: suruošti du parengimai, trys susirinkimai bei 7 valdybos posėdžiai. Jis pabrėžė, kad parengimams muziką veltui suteikė Antanas Pacevičius, todėl ir daugiau gavosi gryo pelno; už tai susirinkimas išreiškė jam padėką.

Valdybai visai atsistatydinus, buvo truputį užtrukta, kol buvo sudaryta nauja valdyba: pirmininkas — Algis Antanėlis, sekretorius — Pranas Kazlauskas ir kasininkas — Pranas Kovas (jis yra kartu ir "Kario" platintojas). Valdybos sąstatai yra gana stiprokas, todėl linkėtina jai geros sėkmės. Revizijos komisija yra sekanti: Stasys Martinkus, Romanas Druktenis ir Juozas Sakalas. Valdymą ir revizijos komisiją susirinkimas patvirtino vienbalsiai.

Po susirinkimo buvo suruošta bendra kavutė — atsilankė keletas ramovėnų ponų ir svečių, buvo pakviestos ir atsilankė p.p. Emilija Jonušienė ir Emilija Totilienė. Užkandžių metu žodį tarė R. Druktenis, pagerbdamas p. Salomėją Skaudienę už energingą vadovavimą abiejų parengimų darbuose. Iš savo pusės p. Skaudienė padėjo visom poniom, kurios jai talkino. Pranas Kazlauskas išreiškė padėką visai buvusiai valdybai.

Aš manau, kad bus leista ir man pareikšti, kad praėjusių metų didžiausią veiklos našta parengimų metu nešė Skaudžių šeima, o ypač p. Salomėja. Į mūsų kasą įplaukė gryo pelno 929.79 dol. Jiedviem priklauso lietuviškas aciu. Kiek žinau, niekuomet nėra to buvę praėity.

Kapsas

Kariuomenės atkūrimo minėjimas Montrealyje

Minėjimas praėjo gan išpūdingai. Jį suorganizavo Lietuvių Karių Veteranų S-gos "Ramovė" Montrealio skyrius, šau-

liai ir kūrėjai-savanoriai, 1977 m. lapkričio 20 d.

Minėjimas prasidėjo, galima sakyti, jau tada, kai "L.K. Mindaugo" šaulių kuopos pirmininkas V. Sušinskas, surikiavęs organizacijų vėliavas, vedė į Aušros Vartų bažnyčią, organizuotai dalyvauti II val. iškilmingose pamaldose.

Po pamaldų, parapijos salėje įvyko minėjimas. Minėjimą atidarė L.K.V. S-gos "Ramovės" Montrealio skyriaus pirmininkas Pranas Keturka, pakviesdamas studentę Kristiną Kličiūtę programai prarvesti.

Kanados Lietuvių Bendruomenės — Montrealio apylinkės pirmininkas inž. A. Kličius kariuomenės šventės proga sveikino atsargos karius, sakydamas jų adresu nuoširdų žodį. Paskaitą "Lietuvos karys laiko perspektyvose" skaitė ramovėnas, Kanados šaulių rinktinės pirmininkas, J. Šiaučiulis. Į paskaitos, jos minties žodžius, atkreipė dėmesį ne vien tik buvę kariai, bet ir visuomenė. Atsirado net pageidavimų paskaitos tekstą atspausdinti Karyje.

Po trumpos pertraukos, meninės dalies programą išpildė Montrealio Vyrų Oktetas, įpindamas ta proga ir kariškų dainų. Lietuvos himnu užbaigus programą, ramovėnų pirmininkas P. Keturka, visiems padėkojęs, kvietė pasivaišinti, šaulės M. Kasperavičienės ir jos talkininkių paruoštais užkandžiais.

Taip, rodos paprastai, bet išpūdingai, praėjo pas mus Montrealyje — Lietuvos kariuomenės atkūrimo šventės minėjimas.

P. G.

CICERO VETERANAI

Balandžio 29 d. Cicero Amerikos karo veteranų — VFW 9115 posto patalpoje įvyko naujai išrinktųjų valdomųjų organų įvesdinimas į pareigas 1978-79 metams.

Šia proga, iškilmingos ceremonijos atliekamos visuose JAV karo veteranų postuose. Pirmiausia buvo įvesdintos moterų pagalbinio vieneto pareigūnės, o paskui vyrų, kurio komandieriumi išrinktas ats. kpt. Stasys Paulauskas, pavaduotoju — Jerry Kasulaitis. Šis postas turi 270 narių, tad ir įvairių pareigūnų išrinkta virš 20.

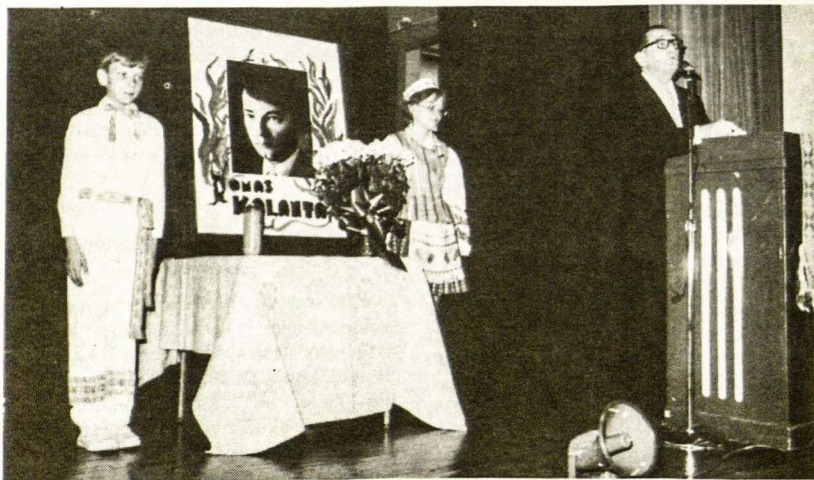
Ceremonijų vadovas Stephen O'Brien pristatė dalyvavusius Cicero lietuvių organizacijų veikėjus — Stasį Pranskevičių ir Stepą Paulauską.

Po oficialiosios dalies sekė vaišės, kurių metu grojo specialiai šioms iškilmėms sudarytas orkestras: Ciprijonas Genutis, Gediminas Pranskevičius ir Steve Mateja. Paskutiniai du jau trečius metus groja aukštesniosios mokyklos orkestre.

Minėjimas Čikagoje

Gegužės 7 d. Čikagoje buvo paminėta Romo Kalantos ir kitų Lietuvos kovotojų šešerių metų herojiškos mirties sukaktis. Marquette parke buvo iškeltos vėliavos ir Šv. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčioje atlaikytos iškilmingos gedulingos pamaldos, o po jų įvyko minėjimas tos pačios parapijos salėje. Prie gražiai papuošto Romo Kalan-

Gegužės 7 d. Čikagoje Šv. Mergelės Marijos Gimimo parapijos salėje, papuošę Romo Kalantos paveikslą gyvomis gėlėmis, Danutė ir Edvardas Pranskevičiai stovi garbės sargyboje. Kalba J. Vaičiūnas (R), LB Marquette Parko Apyl. pirm. Nuotr. C. Genučio

Naujai išrinktas 1978-79 metams Amerikos karo veteranų — VFW 9115 posto komandierius, ats. kpt. Stasys Paulauskas, baigęs Cicero A. Litanistikos mokyklą, skautas vytis ir iš Vietnamo karo grįžęs su 6 pasižymėjimo ženklais, balandžio 29 d. buvo prisaidintas šioms pareigoms. Nuotr. C. Genučio

tos paveiklo, tautiniais rūbais pasipuošę mokiniai, Danutė ir Edvardas Pranskevičiai, stovėjo garbės sargyboje. Pedagogas Ignas Serapinas papasakojo Romo Kalantos susidėginimo aplinkybes ir kitus, susirūstus su šiuo, įvykius Kaune. Paskui moterų kvartetas padainavo dvi lietuvių liaudies dainas, o mišrus choras — tris. Solo dainavo Aldona Pankienė. Akompanavo, tik baigusi muzikos mokslus, Kristina Griniūtė. „Krivio Lėmimą“ — Rimo Amalviškio baladę, paskaitė Teodora Serapinienė ir Stepas Paulauskas. Minėjimas baigtas Lietuvos himnu.

Stepas Paulauskas

Sibiro kankinys Aleksandras Skopas mūsų tarpe

Gegužės 10 d. atvykusį iš okupuotos Lietuvos Aleksandrą Skopą aerodrome pasitiko gražus būrys lietuvių, jų tarpe — žmona Elvyra, sūnus Apolinaras, dukterys Genė, Sofija ir Aldona.

Visus tautiečius, atvykusius sutikti garbingą Sibiro kankinį, giminės paprašė į Genės ir Vlodo Bikulčių užėigą, kartu su atvykusiu A. Skopu, praleisti vakarą.

Prisirinko pilna svetainė dalyvių, kurių tarpe buvo BALFo pirm. Marija ir buvęs ALTo pirm. inž. Antanas Rudžiai, Cicero miesto pareigūnai, Jonas Kimbaras ir Mikas Masiliūnas, „Laisvosios Lietuvos“ leidėjas Valerijonas Šimkus ir jo dešinioji ranka — Jonas Balčiūnas, „Lietuviai Tevizijoje“ — ponias Šlutienė, „Margučio“ radio vadovas Petras Petrutis ir visa eilė kitų.

Buvo pasidžiaugta gražia Aleksandro Skopo laimėta kova prieš Lietuvos oku-

pančią. Kalbėjo pats Skopas ir susirinkę svečiai. Linkėta A. Skopui ilgiausių metų.

Po gražaus šeimininio pabendravimo A. Skopas išvyko užtarnautam poilsiui pas žmoną ir sūnų, o už poros savaičių žadėjo padaryti pranešimą platesnei lietuvių visuomenei.

Stepas Paulauskas

Waterbury, Conn.

Ramovėnų veiklos apžvalga

Prieš 28 metus įsisteigęs Waterburio Ramovės skyrius yra gerokai papildęs visuomeninę lietuvišką darnią veiklą savo turiniu bei kruopščiu įnašu. Skyrius per visą savo veiklos laikotarpį, išgyveno labai našių, o kartais ir atlyžimų momentų. Pirmieji skyriaus įsteigėjai — pionieriai, su pakiliu entuziazmu puoselėjo ramovėnų judrumą, rengdami minėjimus, paskaitas, koncertus, subuvinimus, gegužines, šaudymo varžybas, talkino kitom organizacijom, reikėsi per radiją ir spaudą, šelpė Lietuvos laisvės kovų invalidus, Vasario 16 gimnaziją ir kitas patriotines institucijas, reikalingas paramos.

Bet laikas keičia padėtį. Nemaža ramovėnų, susiklosčius aplinkybėms, išsikėlė kitur gyventi, vieną kitą apsiaubė apatija, o gerokas būrys, apie 15, pasitraukė amžinybėn. Prisimintini mirę nariai: A. Matonis, A. Grušaitis, dr. V. Jasaitis, broliai prof. Biržiškos, prof. Žilinskas, L. Šeštokaitis, P. Gureckas, P. Valantiejus, J. Davičikas, K. Paškevičius, I. Jankauskas, K. Seliokas, A. Malakauskas ir kt.

Netekus daugelio aktyviųjų bei kruopščią narių, waterburiečių ramovė išsilaiškė dėka dar likusių idealiai pasišven-

tusių narių. Ilgesnį laikotarpį skyriaus tęstinumui išsilaikyti, apščiau nuopelnų skirtina Kaziu Urbšaičiui, kuris, iki išsikėlimo į Floridą, uoliai veikdamas sustiprino skyriaus veiklą. O ir dabar Waterburio ramovėnai patenkinti, kad narių skaičius ne mažėja, bet nuolat didėja. Šiuo metu yra 46 nariai. Kai kurie išsikeldami į kitur, pareiškia norą likti čia nariais, pavyzdžiui: inž. J. Bulota — Colorado, K. Urbšaitis ir V. Vaškėlis — Florida, V. Jackūnas — Washington, DC, broliai Švarplaičiai — New York ir kiti.

Š.m. balandžio 23 d. įvykusiame metiniame susirinkime apsvartyta skyriaus nuveiktų ir atliktinų darbų veikla. Nutarta paremti savo organą „Karij“ 100 dol. auka, įstoti L. Fondan, įnešant 100 dol., skirti 50 dol. Pasaulio Lietuvių Suvažiavimui Toronte. Numatyta surengti gegužinę, pravesti tradicinę Liet. Kariuomenės sukakties šventę — minėjimą. Gvildenta lietuviško kryžiaus pastatymo lietuviškam kapinyne ir kiti samnymai.

Paprastai, kaip ir visur, nariai susirinkimus lanko, nario mokesį sumoka, bet valdybon išrenkamais privengia. Tad ir į šią naujai renkamą valdybą sutiko įeiti asmenys, kurie jau po kelta kartų yra buvę valdybose. Dabartinė valdybos sudėtis: Adolfas Čampė — pirm., Vladas Varneckas — sekr., Juozas Valkauskas — izd., nariai — Mykolas Gureckas ir Antanas Šatkauskas. Revizijos komisija: Viktoras Vaitkus, Zigmas Delininkaitis ir Edmundas Bazėnas. Susirinkimui pirmininkavo Z. Delininkaitis, protokolavo V. Smolskis.

Waterburio ramovėnai palaiko draugiškus santykius su Hartfordo ramovėnais, pagal galimybę, lankydami vieni kitų parengimus. Bendrauja su vietos Amerikos Veteranų VFW kuopa (lietuvių kilmės) ir kitom lietuviškom organizacijom.

Nors šio skyriaus narių dauguma yra sulaukę brandaus amžiaus, tačiau, manytina, kad lietuviškų reikalų dirvonai nebus apleisti ir pavergtosios Tėvynės sielvartai nebus užmiršti, pakol buvusių karių sielose, savo laiku duotoji priesaika, liks neužslopinta ir pladens ateities kartoms.

A. Čampė

A.A. LEITENANTAS KAZIMIERAS
PLENYS

sustojo didžiajam — amžinajam poilsiui

Kiekvienas, kam teko žygiuoti karių eilėse, gerai žino kas yra tie didieji ir mažieji poilsiai. Tačiau, po anų poilsių kariai vėl stojo į savo gretas ir toliau žygiavo. Bet kai Aukščiausiojo pirštas davė ženklą Kazimierui sustoti šiam didžiajam poilsiui, jis šiame žemiškajame žygyje daugiau jau nebedalyvaus. Gretoje, kurioje jis žygiavo, liko spraga, kurios jis jau nebeužpildys.

Sunkios ligos ilgai kankintas, sulaukęs dar ne seno, o tik brandaus amžiaus, š.m. kovo 4 d., nepr. Lietuvos kariuomenės ltn. Kazimieras Plenys pabaigė šį žemiškąjį žygį. Velionis buvo gimęs 1913 m. sausio 3 d. Mažeikiuose. Ten pat pabaigęs gimnaziją, jaunuolis Kazimieras apsisprendė būti kariu ir 1922 m. įstojo į Karo mokyklą (aspirantų kursą). Kitais metais užbaigęs tos aspirantų laidos kursą buvo pakeltas į atsargos jaun. leitenanto laipsnį. Sugrįžęs į civilinį gyvenimą ėmėsi studijuoti teisę. Tačiau jauną Kazimierą labiau viliojo karinė tarnyba ir jis vėl sugrįžo prie savo pradinio sprendimo, kurį buvo padaręs dar kaip jaunas abiturientas — būti kariu.

Europos politinei situacijai komplikuojantis ir Lietuvos horizontams niaukstantis, Lietuvos vyriausybė ir karinė vadovybė nusprendė užpildyti karininkų vakuojančias vietas ir sudarė planą aspirantais baigusiems atsargos leitenantams sugrįžti atgal į Karo mokyklą, papildyti karines žinias ir gauti kadro karininko laipsnį. Kazimieras, panaudodamas tas sąlygas, sugrįžo atgal į Karo mokyklą, o po 10 mėnesių papildomo karinio mokymo, paėmė, taip vad., spec. kadro laidą ir 1936 m. buvo išleistas jau kaip kadro karininkas.

Kazimieras Plenys pasirinko raitininkų ginklo rūšį ir pirmuosius dvejus metus, kaip jaunas karininkas, tarnavo 3-me dragūnų "Geležinio Vilko" pulke. 1938 m. jis buvo perkeltas į 1-į husarų pulką, kuriame ištarnavo iki 1940 m. rudens, kai klasta ir smurtu Lietuvą užgrobęs raudonasis okupantas likvidavo ir jos ginkluotas jėgas.

1937 m. Kazimieras vedė Karo ligoninės gail. seserį Sofiją Kazlauskaitę. Sukurtoje šeimoje susilaukė ir išaugino du sūnus, Rimvydą ir Liucijų.

Pasitraukęs iš karinės tarnybos velionis Kazimieras, kurį laiką, tarnavo

Lietūkyje. 1944 m. su šeima pasitraukė į Vakarų ir atsidūrė Seeligenstadt (Bavarijoj) pabėgėlių stovykloje. Iš ten 1949 m. emigravo į JAV ir apsigyveno Čikagoje. Iki 1959 m. dirbo fizinį darbą pramonėje. Gyvenimo nepalaužiamas Kazimieras, plačiai žinomoje, gražioje Marquette Parko lietuvių kolonijoje įsigijo maisto krautuvę. Savo nenuilstamai darbščios ir rūpestingos žmonelės talkinamas, įsigytąją prekybą gražiai ir sėkmingai vedė. Plenių krautuvė pasidarė plačiai žinoma namie gamintais lietuviško maisto skanėstais. Jų gausių klientų tarpe buvo ir kitataučių, kurie norėdavo paragauti išpopuliarintų lietuviško maisto gaminių. Sunkiai ligai Kazimierą užpuolus, teko parduoti taip sėkmingai vestą prekybą ir kovoti su kankinančia liga.

Velionis Kazimieras Plenys buvo tikras Žemaitijos sūnus. Savo žemaitiška kilme jis džiaugėsi ir stengėsi ją išlaikyti. Jis buvo ramaus ir žemaitiškai pastovaus, tvirto būdo vyras.

Kazimieras paliko du sūnus, kaip ažuolus. Davė sąlygas jiems užbaigti aukštąjį mokslą ir įsigyti geras profesijas. Jo sūnūs ir jo palikti trys mieli vaikaičiai, kaip jo šeimos tęstinumas, buvo jo gyvenimo džiaugsmas ir pirmieji rūpestis. Iki pat paskutinės savo gyvenimo dienos jis rūpinosi, kad jų gyvenimas eitų teisingais keliais ir kad jie būtų savo tėvo ir senelio lietuviškos kilmės tęsinys. Jo siela visais atžvilgiais buvo jiems pašvęsta.

Atrodo, galima užtikrintai tvirtinti, kad jei Kazimieras su savo puikia šeima būtų galėjęs gyventi jo taip numylėtoje Lietuvoje, tai jo gražiai nauaugusieji sūnūs, tikrai būtų sėdėję ant žirgų (kaip jų tėvas), kaip Lietuvos raitieji kariai.

Velionis Kazimieras net ir sulaukęs brandaus amžiaus buvo judrus, mėgo sportą (ypač vandens sportas buvo jo mėgiamas). Kai nuvažiuodavo pas savo vyr. sūnų į Kaliforniją, tai su savo mylimu anūkieliu Morkučiu vandenyje nardydamas kaip ūdros.

Kazimieras buvo labai pamėgęs filmavimo meną (savo privatus gyvenimo reikalams). Jo mėgiamiausias filmavimo objektas buvo jo mieli anūkieliai. Jis filmuose užfiksavo jų vaikystės gyvenimą nuo pirmųjų kūdikystės dienų. Tuo Kazimieras paliko ilgam laikui atmintinį paminklą, o savo numylėtiems anūkieliams neikainuojamai didelę dovaną, kuria kuo jie ilgiau gyvens, tuo ilgiau džiaugsis.

Tenka prisiminti Kazimiero gyvenime vieną būdingą reiškinį. Jo gyvenime Šv. Kazimiero diena jam buvo viena didžiausių švenčių. Tą dieną jis ir išėivijoje stengėsi praleisti savo šeimos, giminių

ir artimųjų draugų tarpe galimai gražiau, kaip jo gyvenime labai ypatingą dieną. Ir kada jo artimieji draugai, š.m. kovo 4 d., norėdami bent truputį sušvelninti jo sunkios ligos skausmo valandas — pasiūsti bent gėlių puokštę, telefonu pasiteiravo ligoninėje, ar jis dar yra tame pačiame kambaryje, gavo atsakymą, kad jo ten nebėra, be paaiškinimo buvo aišku kur jis yra. Tas atsakymas nuskambėjo kaip kapų varpelis... Taigi, kovo 4 d., 6 val. rytą, Kazimieras Plenys užbaigė žemiškojo gyvenimo valandas. Atrodo, Aukščiausiojo jam buvo duotas nujautimas, kad toji Šv. Kazimiero diena yra jam lemtinga. Baigdamas savo žemiškojo gyvenimo valandas, jas galėjo nutęsti, kol sulaukė vardadienio 6 val. rytą, kai mirties skersvėjai užgesino jo gyvybės žvakę.

Taigi, Kazimiero gyvenimas vyko garbingo Lietuvos kunigaikščio šv. Kazimiero ženkle. Jis gyveno ir šį žemiškąjį gyvenimą užbaigė jo šventojo vardo šviesoje. Velionio Kazimiero mirtingieji palaikai priklausti amžinos ramybės poilsiui, taipogi Šv. Kazimiero lietuvių kapinėse, Čikagoje.

Kovo 6 d. Marquette laidotuvių koplyčioje su velioniu atsiseikino jo šeima, giminės, draugai ir daug kitų, kurie jo taurią žemaitišką asmenybę laikė kaip brangios lietuvių tautos dalelę. Kazimieras Plenys priklausė L. Kar. Vet. Sąjungai "Ramovė". Todėl paskutinio

Sydnėjaus skyriaus Ramovėnui, Lietuvos kariuomenės Kūrėjui-Savanoriui, gen. š. pulkininkui

A.A. VACLOVUI ŠLIOGERIUI

mirus, jo sūnui Vyteniui su šeima reiškiamo nuoširdžią ir gilią užuojautą.

*L.K.V.S. "Ramovė"
Sydnėjaus Skyrius*

atsiseikinimo metu, Čikagos skyriaus ramovėnai, savo mirusiam kolegai pareiškė atitinkamą pagarbą.

Kitą dieną iš šermenų koplyčios Kazimiero mirtingieji palaikai buvo nuldėti į Švč. M. Marijos Marquette Parko bažnyčią, kurioje buvo atlaikytos gedulingos mišios. Po pamaldų, buvo nuldėtas į amžinosios ramybės poilsio vietą — Šv. Kazimiero lietuvių kapines. Į amžinojo poilsio vietą velionio palaikus lydėjo didelis būrys žmonių ilgoje vilkstinėje automobilių. Velionio Kazimiero amžinojo poilsio vietoje, po tikibinių patarnavimų, jo žmonėlė ant savo mylimo Kazimiero karsto užbėrė Lietuvos žemės trupinėlių. Tai buvo visiems dalyviams jaudinantis momentas. Pabaigai buvo sugiedotas Lietuvos himnas. Laidotuvių dalyviai buvo pakviesti į Lietuvių Tautinius Namus, velionio prisiminimo pietums.

J. B.

PASTATYKIME ROMUI KALANTAI PAMINKLĄ

Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje užsimojo tautos didvyriui ir kankiniui Romui Kalantai pastatyti paminklą. Kartu su R. Kalanta paminkle numatyta įamžinti ir Lietuvos partizanų heroika. Didžioji išlaidų dalis, žinoma, guls ant šaulių pečių, tačiau šauliai be visuomenės ir organizacijų pagalbos paminklo pastatyti nepajėgs. Tai yra visos lietuviškosios išeivijos reikalas. Lietuvos Šaulių Sąjunga, kuri ligšiol visuomet kitus remdavo, bet niekad paramos neprašydavo, prašo organizacijos ir pavienius tautiečius dosniai aukoti šiam kilniam tikslui. Juodaugiau turėsime lėšų, tuo išspūdinę pastatysime paminklą. Pamink-

LKVS "Ramovės" Klevelando sk. narių susirinkimas. Iš deš. 3-čias sk. pirm. V. Stuogis, už jo II vicepirm. J. Šiupinys, 11-tas — sekr. J. Stankus, už jo prie sienos — par. vad. V. Skirpstas, 16-tas — izd. P. Mainelis, 18-tas — C. V-bos pirm. A. Jonaitis narių tarpe. Nuotr. P. Carlos

lui žemė (12 sklypų) geroje vietoje, jau užpirkta Čikagos šv. Kazimiero lietuvių katalikų kapinėse.

Aukas prašome siųsti: St. Anthony's Savings and Loan Association, Romas Kalanta Fund Acct 0-30190-0, 1447 So. 49th Court, Cicero, Illinois 60650.

Šauliui

VLADUI SKIRMUNTUI

mirus, žmonai šaulei Julijai, sūnui Jonui, dukterims Aušrelei ir Dainai bei jų šeimoms, reiškiamo brolišką užuojautą

*“DLK Kęstučio” Šaulių Kuopa
Racine, Wisc.*

Iš Klevelando ramovėnų veiklos

LKVS “Ramovės” Klevelando skyrius, suprasdamas sunkią CV padėtį, pirmas knygos “Kovos dėl Lietuvos nepriklausomybės” išleidimui paskyrė 400 dol. auką. Grandinėlės išvykai į Australiją — 100 dol., Gen. P. Plechavičiaus monografijos išleidimui — 100 dol. ir D.M.N.P. parapijai, už leidimą naudotis patalpomis ramovėnų choro repeticijoms — 50 dol.

Skyrius, kaip ir kasmet, ruošiasi gegužės 27, 28 ir 29 dienomis pagerbti mirusius skyriaus narius.

Gegužės 27 d. 12 val. dieną, visi nariai renkasi prie D.M.N.P. parapijos bažnyčios, iš kur visi vyks į Kalvarijos kapus aplankyti ir pagerbti skyriaus mirusiuosius. Gegužės 28 d. 10:30 val. ryto, visi nariai organizuoti dalyvauja

šv. Jurgio parapijos bažnyčioje, kur bus atnašaujamos šv. mišios už mirusius narius ir po mišių organizuotai vyksta į Visų Sielų kapines aplankyti pirmojo Lietuvos prezidento A. Smetonos kapo.

Gegužės 28 d. 8:30 val. ryto, nariai renkasi šv. Jurgio parapijos salė, iš kur drauge su Amerikos veteranais vyksime į bažnyčią ir po šv. mišių — į salę bendriems pusryčiams.

Birutietės lanko ir puošia skyriaus narių kapus Visų Sielų kapinėse. Nariai prašomi skaitlingai visur dalyvauti.

Vėliau valdyba numato nariams ir svečiams suruošti gegužinę, kurios pelnas bus skiriamas žurnalui “Karys” paremti. Bus suruoštas Lietuvos kariuomenės minėjimas-balius ir numatyti kiti darbai.

E. Prancuskas

New Yorko ramovėnai, birutietės ir šauliai lanko artimųjų kapus, gegužės 27 d., Cypress Hills kapinėse. Nuotr. L. Tamošaičio

Antroji Baterija atkelta iš 243 psl. kumų susikalbėti su pulkininku. Pamatęs mano sužeistą ranką, liepė pašaukti sanitarą, kuris įleido man vaistų. Dabar vėl susidariau įspūdį, kad ne visi vokiečiai yra žvėrys. Baigęs klausinėti pulkininkas įsakė mums toliau žygiuoti į Vilnių ir vengti rusų, nes esą jie lietuvius šaudė. Padėkojęs už sanitarinę pagalbą ir drausmingai atsiveikinęs, iškeliavau su visais į Vilnių. Paėjus plentu kokį kilometrą, rusai vėl paleido kelias minas, kurios sprogo netoli mūsų. Pasukome toliau nuo plento, bet ir vėl mums kiek pažiagiavus, buvome apšaudyti šautuvų ugnimi. Kiek pasižvalgęs, pastebėjau ant plento vieną vokiečių, kuris ir šaudė į mus. Jokių juokų čia

nebebuvo, nes jis vis taikė į mus. Tuomet išsiėmęs baltą nosinę, iškėliau ir pradėjau mosuoti, kad pasiduodame. Priėjęs arčiau prie jo, paaiškinau, kad buvome nuvesti pas pulkininką, kuris mums įsakė žygiuoti į Vilnių. Tada jis mums atrėžė, kad turime žygiuoti plentu, bet ne lauku. Vėl jam aiškinau, kad einant plentu mus rusai apšaudo. Tada jis judesiais parodė, kad tokiu atveju turime plentu šliaužti ant pilvo, bet nesitraukti nuo plento. Paaiškinęs, kad mes taip ir darysim ir pasilenkę praslinkom tą atvirą vietą. Toliau kelionė vyko be jokių nuotykių, ir mano vadovautos 2-os baterijos istorijos lapas tuo ir pasibaigė.

□

Netikr. Debesys iš 247 psl. ten pasidarė puikiausia dirva komunistų šnipams, ką įrodo neseniai įvykęs Vak. Vokietijos krašto apsaugos ministerio atsistatydinimas. Kitas neprotingas prūsėlis, Willy Brandt, buvęs Vak. Vokietijos kancleriu, atsistatydinęs 1974 m., kada buvo išaiškinta, kad vienas iš jo vyriausių padėjėjų yra komunistų šnipas. Jis yra gavęs Nobelio taikos premiją, už piršimą tos nelemtosios "detente" ir sąmoningiems vokiečiams nepatinkančią jo "Ostpolitik". Dabar Willy Brandt ruošiasi kandidatuoti — į 9 Vakarų Europos valstybių parlamento prezidentus ir pirmininkauja komisijai, kurios tikslas pagerinti santykius (tikriau kalbant, išspausti milijonus), tarp turtingų pramonės kraštų ir vargstančių III pasaulio valstybių. Šioje komisijoje yra sukviesta daug komunizmu dvokiančių,

save socialistais vadinančių, "Bildbergerių" ("vienos pasaulio vyriausybės planuotojų"), kaip Švedijos Olof Palme, Prancūzijos Pierre Mendes France ir kiti, o jiems patarsiąs pats Henry Kissinger. W. Brandt sakosi norįs savo darbu palikti ženklą, nors jo "sarmatlyvos" veiklos ženklas jau paliktas ir jau gieda apie Vokietijoje atgimstantį nacizmą. Reikia stebėtis, kad W. Brandt į aukščiausiai minėtą komisiją nepakvietė tokios "svieto lygintojos" kaip Jane Fonda, kuri, padedant jos "prielaidiniui" Tom Hayden, jau veda kampaniją už "ekonominę demokratiją" ir prieš " korporacijų tironiją", kas jos nuomone, gyvenant niekystės amžiuje (age of nothingness), yra moralės reikalas... Įdomu, kur buvo šios raudonosios propagandistės moralė laike Vietnamo karo, laike jos vizito pas Vietnamo komu-

nistus ir laike kitokios antiamerikietiškos veiklos, už kurią ją reikėtų nubausti turkiška bausme — pasodinant ant kuoliuko, tai gal apsiraminčių... Padorūs tautiečiai į jos filmus (Coming Home ir kt.) turėtų neiti, jeigu tie filmai būtų ir veltui rodomi!

Jeigu aš gyvenčiau New Yorke, tai nebalsuočiau už tokią Kongreso atstovę kaip Elizabeth Holtzman (mačiau spaudoje apie jos geroką pinigų sumą, išleistą vaisėms), apkaltinusių JAV valstybės departamentą, delsimu ieškant nacių karo nusiakaltėlių, arba už Penssylvanijos kongresmaną Joshua Eilberg, įsivėlusį į nešvarų biznį ir korupciją Filadelfijoje, kuris nuvykęs į Izraelį, apkaltino JAV įstaigas, kodėl nepagreitina medžioklės prieš nacius.

(Bus daugiau)

AUKOJO KARIUI:

Gegužė, 1978

\$25.00:

LŠST S. Kudirkos š. kp., NY

\$20.00:

Sutkus Vik., V. Vokietija

\$10.00:Černius J.V., Upland, CA
Dambrauskas M., Phoenix, AZ
Kenstavičius A.S., Hope, Can.
Mažeika, J., Chicago, IL**\$5.00:**Ivanauskas A., Livonia, MI
Jelionis A., Chicago, IL
Juškaitis K., Chicago, IL
Legeckis Elena, Jamaica, NY
Lelys P., Cleveland, OH
Lukas A., Hamilton, Can.
Tarutis Z., Willowick, OH
Vaičekauskas A., E. St. Louis, IL
Vilčinai Vl., Racine, WI**\$4.00:**

Šmigelskis A., Toronto, Can.

\$2.00:

Stankus J., Los Angeles, CA

\$1.00:

Vilkauskas Ch., Windsor, Can.

Gen. Povilo Plechavičiaus monografijos leidimų parėmė:**\$25.00:**Juozas Alonderis
Marijonas Dambrauskas
Juozas Šarapnickas
Steponas Šetkus**\$20.00:**

Dr. Kl. Liutkus

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę • KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi • Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą • Čekius, arba "Money Order" adresuoti tik "KARYS" vardu, — ne "Warrior" ar kt.